

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANATDALI

**İLKÖĞRETİM MÜFREDAT PROGRAMININ I-VIII. SINIFLARINDA
ORFF YÖNTEMİNİN UYGULANMASI ÜZERİNE ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

GÜLŞAH BEKLER

Tez Danışmanı

YRD. DOÇ. DR. PINAR SOMAKÇI

**OCAK 2009
İSTANBUL**

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Musikisi Anasanat Dalı Türk Musikisi programı yüksek lisans öğrencisi **Gülşah BEKLER** tarafından hazırlanan “İlköğretim Müfredat Programının I.-VIII. Sınıflarında Orff Yönteminin Uygulanması Üzerine Öneriler” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 25.05.2009

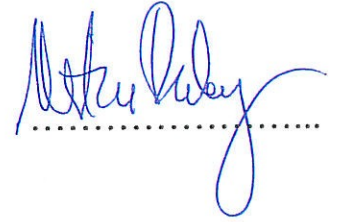
(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd.Doç.Dr.Pınar SOMAKÇI
Danışman-HAL.Ü.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Prof.Dr.Metin BALAY
Yeditepe Üniv. Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Çetin KÖRÜKÇÜ
HAL.Ü.Türk Musikisi ASD Öğr.Üyesi

ÖNSÖZ

Araştırma, “İlköğretim Müfredat Programının I-VIII. Sınıflarında Orff Yönteminin Uygulanması Üzerine Öneriler” sunulması amacıyla, yüksek lisans tezi olarak Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanmıştır.

Çalışmada, genel olarak müzik eğitimi, yöntemleri, Türkiye’deki müzik eğitimi anlatılmıştır. Orff-Schulwerk, pedagojik, nesnel boyutları ile açıklanmış; yöntemin elementer müzik ve yaratıcılıkla ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma, yöntemin ilköğretim müfredatına tam anlamıyla uyarlanmasında bir öneri, müzik öğretmenlerince uygulanmasında bir rehber olarak sunulmuştur.

Tez konumu seçmemde ve çalışmamın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı Bölüm Başkanı Yrd. Doç. Dr. Pınar SOMAKÇI’ya, engin bilgi ve görüşlerinden yararlandığım Konservatuar Müdürü Yrd. Doç. Dr. Çetin KÖRÜKÇÜ’ye, çalışmalarım sırasında gerekli ortamı sağlayan, maddi manevi desteğini esirgemeyen, Özel Sultan Fatih Eğitim Kurumları Genel Koordinatörü ve İlköğretim Okul Müdürüm Enver İSTİF’e, tez konumu seçmemde, tezimin yazımında, emeğini, ilgisini, bilgilerini esirgemeyen kardeşim Güldem BEKLER’e ve çalışmamı baştan sona destekleyen, ellerinden gelen her tür yardımı ve çabayı esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

Gülşah BEKLER

Ocak 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	I
RESİMLER LİSTESİ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM: MÜZİK EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ

1.1. Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış	3
1.1.1. Müzik Eğitiminin Çocuklar Üzerindeki Etkileri	8
1.1.2. Çocukların Gelişim Dönemleri ve Müziksel Öğrenim Süreçleri	11
1.1.2.1. Erken Çocukluk Dönemi	11
1.1.2.2. Son (İkinci) Çocukluk Dönemi	12
1.1.2.3. Ergenlik Dönemi	13
1.2. Türkiye’de Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış	14

2. BÖLÜM: MÜZİK ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ .....

2.1. Kodaly Yöntemi	19
2.2. Dalcrose Yöntemi	20
2.3. Orff Yöntemi	21
2.3.1. Carl Orff’un Hayatı	21
2.3.2. Yöntem	23
2.3.3. Orff-Schulwerk’in Temel Görüşleri	26
2.3.4. Orff Çalgıları	28
2.3.4.1. Ezgili Olanlar	29
2.3.4.2. Ezgisiz Olanlar	29
2.3.5. Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi Olarak Orff Yöntemi ve Müziksel Yaratıcılık İle İlişkisi	31

3. BÖLÜM: ORFF YÖNTEMİNİN İLKÖĞRETİM MÜFREDATINA UYGULANMASINA YÖNELİK ÖNERİLER

3.1. Orff Yönteminin İlköğretim Müfredatının I-VIII. Sınıflarında Ünite Konularına Uyarlanması	39
3.1.1. I. Sınıf Çalışmaları	39
3.1.1.1. Tanışma Oyunları	39
3.1.1.2. Şarkı Çalışmaları	41
3.1.2. II. Sınıf Şarkı Çalışmaları	44
3.1.3. III. Sınıf Şarkı ve Dans Çalışmaları	49
3.1.4. IV. Sınıf Çalışmaları	54
3.1.4.1. Nota Çalışması	54
3.1.4.2. Şarkı Çalışması	56
3.1.4.3. Ritim Kalıbı ve Ezgi Oluşturma Çalışması	58
3.1.5. V. Sınıf Çalışmaları	60

3.1.5.1. Ritim Kalıbı ve Ezgi Oluşturma Çalışması	60
3.1.5.2. Şarkı Çalışmaları	61
3.1.6. VI. Sınıf Çalışmaları	65
3.1.6.1. Onaltılık Nota ve Es Çalışmaları	66
3.1.6.2. Şarkı Çalışması	67
3.1.6.3. 6/8'lik Ölçü Çalışması	68
3.1.7. VII. ve VIII. Sınıf Çalışmaları	70
3.1.7.1. Türkü Çalışması	70
3.1.7.2. Ritim Çalışması	71
3.1.7.3. Oyun ve Ritim Çalışması	72
3.1.7.4. 7/8'lik ve 9/8'lik Ölçü Çalışmaları	74
3.1.7.5. Türk Kültürü Tanıma Konusunda Halk Dansları Çalışması	75
3.2. Orff Öğretim Yönteminin İlköğretim Müfredatının I-VIII. Sınıflarında Müzik Aleti Yapım Önerileri	76
3.2.1. Müzik Aleti Yapım Çalışmalarının Önemi	76
3.2.2. I-VIII. Sınıflarda Müzik Aleti Yapım Örnekleri	78
3.2.2.1. I. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	78
3.2.2.2. II. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	79
3.2.2.3. III. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	80
3.2.2.4. IV. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	81
3.2.2.5. V. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	82
3.2.2.6. VI. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	83
3.2.2.7. VII. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	84
3.2.2.8. VIII. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği	85
SONUÇ	87
KAYNAKÇA.....	91
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ.....	109

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜZİĞİ ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM MÜFREDAT PROGRAMI I-VIII. SINIFLARINDA ORFF YÖNTEMİNİN
UYGULANMASI ÜZERİNE ÖNERİLER

Hazırlayan

Gülşah BEKLER

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Pınar SOMAKÇI

Ocak 2009

ÖZET

Bu araştırma, müzik öğretim metodu olan Orff Yönteminin tanıtılması, bu yöntemin mevcut olan ilköğretim kitaplarındaki müfredat konularının işlenişinde öğretim kolaylığı sağlayabilmesi amacı ile hazırlanmıştır.

Orff Yöntemi, öğrenci merkezli olup, milli eğitimin genel amaçları ile tam bir uyum içerisinde. Bu amaçlar, “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli, sağlıklı, gelişmiş bir kişilik oluşturmak”, “İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek öğrencilerin kendilerini mutlu kılacak ve toplum mutluluğuna da katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak”, “Onları, yapıcı, yaratıcı, verimli kişiler olarak yetiştirmek”tir. Diğer taraftan Orff Yöntemi, müzik dersi öğretim programı ilkelerine de tam bir uygunluk göstermektedir. “Öğrenciler edilgen değil derse aktif olarak katılabilmelidir”, “Programın uygulanmasında bireylerin yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirilmesine önem verilmelidir”, “Genel müzik eğitiminde uygulamalar yoluyla bilgiye ulaşılmalıdır”, “Müzik eğitimi, kavramlar ve kurallar yolu ile değil; müziğin tüm boyutlarının eyleme dönüştürülmesi ve hissettirilmesi ile gerçekleşmelidir” şeklindeki müzik dersi öğretim programı ilkeleri, aynı zamanda yöntemin de temel amaç ve ilkeleridir. Bu amaçlar ve ilkeler, “Türkiye’de Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış” başlığı altında ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Orff yönteminin temelinde ritim, söyleme, çalma, dans etme, hikâyeleme, oyun oynama, doğaçlama yapma bulunmaktadır. Çocukların, yaratıcı güçlerini müziksel davranışlara geçirmesi esas alınmıştır. Salınma, sallanma, koşma, yürüme gibi doğal hareketlerden yola çıkıp kendi bedenini ve sesini tanıması, bedeni ve sesini bir enstrüman olarak kullanıp, kazanımlarını vurmalı aletlerle pekiştirmesi ile eğlenerek ve yaşayarak öğrenmesi ve gelişmesi amaçlanmaktadır. Yöntemde amaç kesinlikle mükemmellik değildir. Çocukların gelişim dönemlerine uygun dans, oyun, hikâye anlatımları temel faaliyetlerdir.

Araştırmada, kaynak toplama, kütüphane araştırması ve gözlem, kısmi deneysel yöntemden yararlanılmıştır. Araştırmacı, uygulama çalışmalarını, Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu öğrencileri ile herhangi bir durum gözetmeden, her sınıf seviyesinde bir sınıf ile gerçekleştirmiştir. Çalışmalar, Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu'nun I-VIII. Sınıflarının çeşitli şubeleri ile müzik odasında gerçekleşmiştir. Çalışma konuları ilköğretim müfredat programının ünite konularından seçilmiş, her sınıf seviyesinde uygulanmıştır.

Uygulamalar sınıfların birinci ve ikinci yarıyıl dönemlerinden bir şarkı üzerinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, ritim kalıpları oluşturma, ritimler yazma, ezgi kalıpları oluşturma ve ezgiler yazma, kültürümüzü tanıma, müziksel bilgilenme vb. konular üzerinde de örneklendirmeler yapılmış, enstrüman yapım çalışma örnekleri uygulanmıştır. Enstrüman yapım örnekleri her sınıf seviyesinde bir ya da iki enstrüman örneği ile gerçekleşmiştir.

Araştırma sonunda, Orff Yöntemi uygulanan sınıflarda ünite konuları, klasik yöntemle öğretilen sınıflara göre daha çabuk, daha eğlenceli bir öğrenme ile istenilen düzeyde kazanımlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir. Dersin öğretme ve öğrenme amaçlarına, yaratarak, üretmek, zevk alarak, vücudunu tanıyarak, müzik sevgisi kazanıp yeteneğini keşfederek varılmaktadır. Öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri, gerek derse karşı olan ilgi ve beceri, gerekse, fiziksel, ruhsal ve kişilik gelişimleri ile toplum hayatına kazandırılma yönleri incelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orff, Yöntem, Müzik Eğitimi, Müzik Dersi, Çocuk

T.R.
HALİC UNİVERSTY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
TURKISH MUSIC MAIN ART BRANCH
MASTER THESIS

SUGGESTİONS OVER THE APPLİCATION OF ORFF METHOD WITHİN THE I-VIII.
GRADES OF THE ELEMENTARY CURRİCULUM PROGRAM

Prepared by

Gülşah BEKLER

Thesis Advisor

Assist Prof. Pınar SOMAKÇI

January 2009

ABSTRACT

This research is designed with the aim of introducing the music method Orff, thus making the handling of the curriculum easy in the currently available elementary school books.

As a student centered method, Orff method is in accordance with the general ministry of education; which are “composing a balanced, healthy, developed personality in terms of body, mind, morality, spirit and emotions providing the students with a job which will contribute to the welfare of both themselves and the society by improving their interest, aptitude and talents; growing them up as constructive, creative and efficient people.” On the other hand; this method demonstrates an exact accordance with the music lesson teaching program’s curriculum principles. That is; students should be able to participate in the lesson actively not passively. Improving individual’s talent and creativity should be given great importance in the application of the program. Knowledge should be reached through applications within the general music education, which in turn should become real by means of translating all dimensions of music into action and causing people to perceive it. These music lesson teaching principles are the ultimate purposes and principles of the method as well. These purposes and principles are explained in a detailed way under the title of “A General Overview of Music Education and Teaching in Turkey”.

Orff method covers rhythm, singing, playing, dancing, narrating, game-play and improvisation fundamentally. Children's translating their creativity into musical behavior is considered as a basis. Learning and improving through entertaining and living are aimed via natural actions such as swaying, wobbling, running and walking thus knowing their own body and voice hence using their voice as instrument and reinforcing their acquisition with percussion. The purpose of the approach is not perfection definitely but they are basic activities like dancing, playing, story-telling suitable with children's development phases.

In the research, source gathering, library search, observation and partial experimental method are used. The researcher, having a completely neutral attitude, conducted the application with Private Sultan Fatih College students in each class level. The studies were conducted in the music room with various class levels ranging from I – VIII at Private Sultan Fatih College. The topics of the study were chosen among the unit subjects in the elementary school curriculum program; which were applied to every class level.

Applications were carried out on a song from each term of the classes. Besides, sampling were done and instrument making samples were conducted on topics such as making rhythm pattern, composing rhythms, making melody patterns and composing melodies, knowing our culture, being musically informed. Instrument making samples were realized with either one or two instrument samples in each class level.

In the end of the research, classes in which Orff method was applied, it was observed that compared to the classes which were taught using classical method, these ones could reach the desired acquisition levels more quickly through more enjoyable learning. The lessons teaching and learning aims are reached via creating, producing, getting pleasure, knowing their body and discovering their talent through acquiring love of music. The positive effects over student, not only their attitudes towards lesson and skills but also their physical, spiritual, personal development and ways of adapting to society life are observed and evaluated.

Keywords: Orff, Method, Music Education, Music Lesson, Child

RESİM LİSTESİ

Sayfa No

RESİM 1 Orff Çalgıları.....	28
RESİM 2 Ksilofon.....	29
RESİM 3 Metalofon.....	29
RESİM 4 Glockenspiel.....	29
RESİM 5 Çelik Üçgen.....	29
RESİM 6 Kastanyet.....	30
RESİM 7 Ritim Çubukları.....	30
RESİM 8 Marakas.....	30
RESİM 9 Tır Tır.....	30
RESİM 10 Davul.....	30
RESİM 11 Bongo.....	31
RESİM 12 Tef.....	31
RESİM 13 Zil.....	31
RESİM 14 Karşılıklı Sıra Yapan Öğrenciler	50
RESİM 15 Birbirine Doğru Yürüyen Öğrenciler.....	51
RESİM 16 Karşılıklı El Çırpan Öğrenciler	51
RESİM 17 Karşılıklı Fakat Zıt Yönde Yana Doğru Adım Atan Öğrenciler	52
RESİM 18 Karşılıklı Birbirlerinin Etrafında Dönen Öğrenciler	52
RESİM 19 Karşılıklı Köprü Kurup, Köprünün Altından Geçen Öğrenciler	53
RESİM 20 Grafik Şekilleri İle Gösterilen Notalar	55
RESİM 21 Grafik Şekilleri İle Gösterilen Notaların 4/4'lük Ölçü İle Oluşturulmuş Bir Ritim Kalıbı Örneği.....	55
RESİM 22 Çiçek İsimlerine Göre 2/4'lük Ölçüde Düzenlenmiş Nota Kartları.....	57
RESİM 23 2/4'lük Ölçüde Yazılmış Nota Kartları	59
RESİM 24 2/4'lük Nota Kartlarının, Porte Üzerindeki Fa-Sol-La Aralığına Yerleştirilmiş Şekli.....	60
RESİM 25 Onaltılık Notaları İçeren Çeşitli Ölçülerdeki Nota Kartları	66
RESİM 26 Öğretmen Ve Tekrarında Öğrencinin Yaptığı Ritim Çalışması İçin 4/4'lük Ölçüde Hazırlanmış Bir Ritim Kalıbı Örneği	71
RESİM 27 Öğretmen Ve Tekrarında Öğrencinin Çalması İçin 4/4'lük Ölçüde Hazırlanmış Bir Ritim Kalıbı Örneği.....	73
RESİM 28 4/4'lük Ölçüde Oluşturulmuş Ritim Kalıbının Tek Tek Parçalara Ayrılmış Şekil Örneği.....	74
RESİM 29 Renk Düdüğü	78
RESİM 30 Kazu	79
RESİM 31 Marakas	79
RESİM 32 Tırr Tırr	80
RESİM 33 Ceviz Kastanyet	81
RESİM 34 Ceviz Marakas	82
RESİM 35 Öten Eldiven	83
RESİM 36 Ksilofon	84
RESİM 37 Ksilofonun Dört Parçadan Oluşan İskelet Örneği	85

GİRİŞ

Müzik eğitimi, çocuk eğitiminin çok önemli bir bölümünü kapsamaktadır. Çocuğun gerek fiziksel, gerekse ruhsal gelişimine olan katkıları, eğitimcide, bu eğitim, daha iyi ve daha etkili nasıl yapılabilir kaygısını yaratmış; daha kapsamlı, programlı ve sağlam temellere oturmuş bir eğitim yöntemine gereksinim duyulmuştur. Bu kaygılarla, müzik eğitiminin gelişim sürecindeki etkilerinden tutun, kişiliğin aldığı şekilde ve hatta meslek seçimindeki rolüne kadar yayılabilen önemi göz önüne alınarak araştırmalar yapılmış, programlar düzenlenmiş ve bu programların bazıları denenmiştir. Halen devam etmekte olan araştırmalarda, birçok araştırmacı, bu eğitimin en etkili ve en doğru sonuçlar alınabilecek yönde gelişmesi için çeşitli yöntemler bulmuştur. Bu yöntemler genel itibariyle, çocukların belirli bir yönünü geliştirmeye yaramış, belirli yönlerini ise zayıf bırakmış ya da gelişim dönemlerine ve çocuğun seviyesine göre düzenlenemediğinden, yetersiz kalmıştır.

Orff yöntemi bir müzik eğitim yöntemidir. Bu yöntemin eğitimde önerilmesinin en önemli sebebi, çocuğa çok çabuk ulaşabilen, çocuğun seviyesine uygun çeşitli etkinlikleri içeren bir yöntem olarak, ezberlemeden, eğlenerek bilgiye ulaştırmasıdır. Diğer taraftan etkinlikte bulunan yetişkinleri de eğlendirebilen bir yöntemdir. Bu yöntemin en temel özelliği, yaratıcılığın kullanılması yoluyla üretime, değişime açık olmasıdır. Bu sayede yöntem, ortama, şartlara, eğitim verilen çocuğa ve ihtiyaca göre şekil almaktadır. Kaldı ki yöntemin, kalıp bir modeli yoktur. Yöntemde elde olan bir model, eğitici tarafından ele alınıp, gerek kendi ve gerekse eğiteceği topluluğun yaratıcılığı aracılığıyla, ortam, şart ve ihtiyaçlara göre şekil alır. Yöntemin bu en temel özelliği, bu anlamda amacı ile de tam bir uyum göstermektedir; zorlamadan, sınırlamadan, yaratıcılığın özgürlüğü ile her bilgiye uyarlanabilme... Bu nedenle yöntem, sadece yol gösterir, ışık tutar; bir metot değildir. Diğer taraftan yöntem, herkesin yeteneği olduğu, bu yeteneğin az da olsa geliştirilebileceği fikri temelinde; kolay çalınabilen ve yapılabilen enstrümanların kullanıldığı, çocuğun oyun, dans ve ritim ihtiyacını karşılayabilen etkinlikleri desteklemektedir.

Bu nedenlerle, bu araştırmada, doğru ve etkili bir öğretim modeli olan Orff yöntemi seçilmiş; yöntemin, Türk müzik ezgilerine ve müfredattaki konulara uygunluğu dikkate alınarak, ilköğretim kitaplarında uygulama ve uyarlama çalışması önerisi olarak sunulmak istenmiştir. Bu öneri, özellikle müzik öğretmenlerine, dersin amaç ve hedeflerine daha etkili ve daha kolay ulaşılabilmesi için uygulayacağı bir

rehber olarak sunulmuştur. Bununla birlikte, yöntemin; ilköğretim müfredatında, gerek açıklamaları ve gerekse uygulamaları ile tam anlamıyla yerini alması; bu anlamda bu araştırmanın, yöntemin müziğimize ve kültürümüze uyarlanarak hazırlanacağı bir müfredat programı için bir öneri olması amaçlanmıştır.

Araştırma, bir özel okulu denek almış ancak ülkemizin en ücra köşesindeki bir devlet okulundaki imkânlarla dahi uygun olan çalışmalar ile gerçekleşmiştir. Araştırmada yöntem, ünite konuları işlenişinde denek sınıflara uygulanmış; dersin amaçlarına ulaşılabilme yönünden, uygulama yapılan sınıflar ile klasik öğretim sistemi uygulanan sınıflar karşılaştırılarak bir değerlendirilmeye varılmıştır.

Orff yöntemi, *Carl Orff* (1895–1982) tarafından oluşturulmuş ve geliştirilmiştir. Ülkemizde Orff yöntemi, 1950’li yıllarda duyulmaya başlanmış, 1990’lı yıllarda temel halini almıştır. Günümüzde bazı okul ve kurumların özel çabaları ile uygulamalar yapılmış fakat bugüne kadar Milli Eğitim Müfredatında yer almamıştır. 2007–2008 Eğitim ve Öğretim yılında ilköğretim kitaplarına kısmen girmiş olup gerek ünite konularının ve gerekse yöntemin amacına uygun olarak tam anlamı ile uygulanamamıştır. Günümüzde, yöntemle ilgili seminerler ve atölye çalışmaları yapılarak, Orff yöntemini tanıma ve uygulama örnekleri sunulmaktadır. Araştırmacı, “Orff Yaklaşımı ile Müzik ve Hareket Eğitim Seminerleri” adı altında çeşitli seminerlere katılmış ve atölye çalışmalarında bizzat katılımcı olarak bulunmuştur.

Araştırma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, müzik eğitiminden kısaca söz edilerek, çocuklar üzerindeki önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Yöntemin uygulanabilirliği bakımından, çocukların gelişim dönemlerine değinilmiş, Türkiye’deki müzik eğitiminin durumu ile müfredat programının son hali sunulmuştur. İkinci bölümde, en çok bilinen müzik öğretim yöntemlerinden kısaca söz edilerek, ağırlık olarak Orff yöntemi, Orff çalgıları ile açıklanmıştır. Yöntemin anlaşılabilirliği bakımından, yaratıcısı *Carl Orff*’ un hayatı, bu yöntemin elementer müzik olarak ele alınış yönü ve yöntemin yaratıcılıkla ilişkisi anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise, ilköğretim müfredatı ünite konuları üzerine uygulama ve uyarlama çalışmaları yapılarak, elde edilen sonuçlar bir öneri olarak sunulmuştur.

Bu araştırmada Orff yönteminin, Türk müziğine uyarlanarak yeniden yapılandırılmasını; eğitim ve öğretimde doğru ve etkili bir yöntem olarak uygulanmasında, müzik öğretmenlerine bir model olmasını temenni ederim.

1. BÖLÜM

MÜZİK EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ

1.1. Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış

Eski çağlardan bu yana birçok felsefeci, doktor, eğitimci, müziğin eğitimle ilgisini tartışmış ve çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalarda, müziğin çocuklar ve yetişkinler üzerindeki etkileri, eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi vurgulanmıştır.¹

Bu alanda pek çok çalışmada belirtildiği gibi, müziğin eğitimdeki etkisi, otistik çocuklardan zihinsel özürlü çocuklara kadar uzanmaktadır. Bu çocuklar üzerinde yapılan deneyler ve araştırmalar sonucunda, bu çocuklara müzikle daha kolay ulaşıldığı; çocukların, müziğin olumlu etkisiyle daha hızlı ilerleme kaydettikleri gözlemlenmiştir. Nitekim yapılan çalışmalar sonucunda müziğin, insanın doğasında var olduğu kanıtlanmıştır.

İlkel insanlar doğadaki sesleri taklit etmiş, müziği ilkin bir haberleşme aracı olarak, sonrasında ise tapınma ve dinsel ayinlerde kullanmışlardır. Toplumdan topluma, ilgi ve ihtiyaçlara göre değişen ve gelişen müzik, günümüzde, eğitim ve sanatsal faaliyetler başta olmak üzere, rahatlama, dinlenme ve eğlenmenin unsuru olmaktadır. Diğer taraftan modern anlamda müzikten, hastanelerin ruh ve sinir hastalığı, zihinsel engelli çocukların eğitimi ile ilgili bölümlerinde de yararlanılmaktadır.

İlkçağ düşünürleri müziğin temelini, içinde yaşadığımız evrenin doğal ritmik düzenine ve uyumuna bağlamışlardır. Ay, güneş ve gezegenler, gece-gündüz, mevsimler, her biri belli bir ritim içinde devinen, belli bir uyum sergileyen nesnelere ve olaylardır. Ayrıca insan bedeninin yapısı, müzikteki gibi ritim ve uyum öğelerini taşır. Bu nedenle ilk ve orta çağda, estetik biliminde uyum kavramı ile ilgili pek çok kitap, sanatın hangi konusunda olursa olsun, müzik başlığını almıştır. Platon ve

¹ Bu bölümde şu kaynaklardan yararlanılmıştır: İlyasaoğlu, Evin, Zaman İçinde Müzik, YKY, İstanbul, 2003, s. 1; Uluç, Murat Özden, Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü, Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara, s. 3-7; www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/egitim.htm, 2008; Yavuzer, Haluk, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.220-221; Çizenmiş, İzzet Nadir (Md. Yrd.), Samancı, Barış (Psikolog), Kuşadası Eğitimi Geliştirme Vakfı Özel Ü. Naci Akdoğan Okulları 2005–2006 Eğitim-Öğretim Yılı Etkin Öğretmen Eğitimi Seminer Notları, 2005; www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/ogretim.htm; Çevik, Suna, Ortaöğretim Kurumlarında Müzik, Ankara, 1989, s. 220; Aristoteles, Politika, (Çeviri: Mete Tuncay), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975, s. 239–241; www.muzikbilim.com/7m_2007/uslu_m.html - 55k; Birol, Bülent, İlkokullarda Müzik Öğretimi ve Sorunları, Burdur Eğitim Yüksekokulu, 1989, s.18; Küçükahmet, Leyla, (Prof. Dr.), Öğretim İlke ve Yöntemleri, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998, s. 1-8

Aristoteles gibi Eski Yunan felsefecileri, müzik ile matematiğin ilişkisini vurgularken tarih boyu nice felsefeci, müziğin, maddeden arınan ve doğrudan insan ruhu ile birleşen en yüce sanat olduğunu savunmuştur.

Dünyanın dönüşündeki, mevsimlerin ve gece gündüzün oluşumundaki ritim nasıl düzeni sağlıyorsa müzikteki ritmik yapı da müziğin yaşamsal düzenini sağlamaktadır. Ne var ki tek başına çok fazla anlam ifade edemeyen ritim, ezgiler ve armonilerle birlikte müzik sanatının ortaya çıkışını hazırlar. Müziği oluşturan ana öğeler ritim, ezgi, armoni iken; yardımcı öğeler, tını; yabancı öğeler, söz ve harekettir.

Müziğin tarihi insan ve insanın kendi sesini keşfetmesi ile başladığına göre, insanın en iyi enstrümanı sesidir. İlk çağlarda da bu böyleydi. İlkel insanlar, sese eşlik etmeyi el çırpma, ayak vurma ile ritim yaparak öğrenmişler; haberleşme aracı olarak kullandıkları davul, düdük gibi ufak aletleri de ekleyerek bunu geliştirmişlerdir. Notanın kullanımıyla müzik yazılabilir olmuştur. Günümüzde ise, müzikolog, müzisyen, şarkıcı, müzik eğitimcisi, şef, ses mühendisi, aranjör, tonmayster, vj, dj, vb. meslekler yerini almıştır. Bu meslekler dışında da kullanılan müzik, eğitim aracı olarak çok önemli bir yerdedir.

Yapılan araştırmalarda, insanoğlunun müziği tarihten bu yana haberleşme, dans, tapınma, eğlence, tedavi ve duyguların en iyi anlatım aracı olarak kullanmış olduğu saptanmış ve bu güçlü aracın çocukların eğitiminde de kullanılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Müzik eğitimi ve öğretiminin önemi, amacına geçilmeden önce eğitim ve öğretimin tanımlarını yapmak daha doğru olacaktır.

Eğitimin bir tanımı şöyledir:

“Eğitim, insanların diğer insanları belli bir maksatla kültürlenmeleri ya da kasıtlı kültürlenme sürecidir.”²

Eğitimin başka bir tanımı ise,

“Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yolu ile istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir.”³

Modern pedagoji ve eğitim biliminin tanımıyla eğitim, kişiyi; aklı, duyguları ve davranışlarıyla bir bütün olarak ele alan bir oluşturma ve yönlendirme sürecidir.

² www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/egitim.htm

³ Demirel, Özcan, (Prof. Dr.), Öğretme Sanatı, Pagem Yayınları, Ankara, 2005, s. 6

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki her sistematik programın olmazsa olmazları olduğu gibi eğitim sisteminin de olmazsa olmazları vardır: Disiplin, yürütülecek olan eğitim-öğretim programları, eşgüdümlülük ve hedef kitlenin iyi tanınması gibi...

Burada ele alınacak konu, eğitimin iki temel aşamasında, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde, bireylerin özelliklerinin tanınması ve bu dönemlerdeki öğrencilere yaklaşım tarzlarıdır.

Günümüzde eğitimin sağlıklı olabilmesi için, insan duyarlılığının eğitimi, beden ve mantıksal zekânın eğitimi kadar önemlidir.

Okul öncesindeki ve temel eğitim çağındaki çocuk, öğrenme potansiyeli en yüksek olan varlıktır. Çevresindeki tüm yetişkinleri model olarak alır.

Çocuk güzel olan şeyi sever; sanatın bütün kolları ise bu ihtiyacı karşılar. Ne var ki sanatın diğer kollarına oranla müzik, çocuğa daha çabuk ulaşır; onun duygusal ve ritmik sezgilerini uyandırır, yaratıcılığını geliştirip, hayal dünyasının genişlemesini sağlar. Aktif olarak dinlemeyi ve duymayı öğretir. Ses çıkararak dünyaya gelen ve bu sesi geliştirdikçe kendini ifade edebildiğini öğrenen çocuk için müzik, aslında bir özgüven ve içinde var olan yeteneğin geliştiği bir yoldur. Bu yola eğilimli olan çocuğu müzikle tanıştırmak da ancak eğitimle, öğretimle olmaktadır.

Eğitim, yaşamın kendisidir. İnsan duyarlılığının eğitimi için, başka bir deyişle, özgür, kendisini tanıyan ve ifade edebilen, sorumluluk sahibi, görev bilinci gelişmiş, özgüveni yüksek, özsaygılı bireyler yetiştirmek için akademik bilgiyi yüklemekten önce o insanı tüm yönleri ile tanımak gerekir.

Öğretimin tanımı şöyledir:

*“Öğretim, öğretmeler ve öğrenmeye dönük faaliyetler manzumesi veya kurumsallaşmış öğretmeler topluluğudur. Başka bir deyişle öğretim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bütününe verilen addır; öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsamaktadır.”*⁴

Öğretimin bir başka tanımı ise,

*“Bireyde kasıtlı olarak değiştirilen davranışların okulda planlı ve programlı bir şekilde yapılması sürecidir.”*⁵

⁴ www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/ogretim.htm

⁵ Demirel, Özcan, (Prof. Dr.), Öğretme Sanatı, Pagem Yayınları, Ankara, 2005, s. 9

Bireyin hayat boyu süren eğitiminin, okulda planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur. Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

Öğretim, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gerekli araç ve gereçleri sağlama ve rehberlikte bulunma eylemidir. Bu anlamda öğretmen, uyarıcı olarak ve çevre, ortam gibi öğrenme durumları yaratarak, öğrencilerin amaçlar yönünde davranışlar geliştirmesine yardım eder. Bu durumda eğitim her yerde, öğretim ise daha çok okulda yapılmaktadır.

*“Müzik öğretimi bireye kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak müziksel davranışlar kazandırma ya da bireyin müziksel davranışlarını buna göre değiştirme sürecidir.”*⁶

İnsan yaşamında müziğin çeşitli, çok yönlü, kapsamlı ve karmaşık birçok işlevi olduğu çeşitli çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerin insan yaşamındaki yeri ve önemi nedeniyledir ki, müzik, hem etkili bir eğitim ve öğretim aracı, hem geçerli, güvenli bir eğitim ve öğretim yolu-yöntemi, hem de önemli bir eğitim ve öğretim alanı haline gelmiştir.

Müziğin eğitim ve öğretimdeki rolü büyüktür. Tarih boyunca dünya milletleri müziğin eğitsel rolüne inanmışlar, ona bir eğitim aracı olarak bakmış ve önem vermişlerdir. Müzik sanatı, ayrıca genel kültürün önemli bir ögesi olarak da kabul gördüğünden, bu sanata devletler tarafından destek verilmiştir.

Bu bağlamda müziğin bir eğitim mi, bir eğlence mi, yoksa güzel vakit geçirmeyi sağlayan bir sanat dalı mı olduğu sorusu akla gelebilir. Şüphesiz ki, her üçüne birden yöneldiğini ve hepsinden bir pay aldığını söylemek en doğrusu olacaktır.

Müziğin ister sadece bir çalgı ile yapılsın, isterse de yanı sıra şarkı söylensin, en hoş ve en zevkli şeylerden biri olduğunu hepimiz kabul ederiz. Sadece bu nedenle dahi müziğin, çocukların eğitim ve öğretimde çok önemli olduğu görülmektedir.

Müzikte ahlaki yönler olduğu gibi insanların üzerindeki etkisi çeşitlidir. Makamlar ya da uyumlar arasında doğal ayrılık vardır. Bunlar dinleyenlerde farklı tepkiler yaratırlar, herkesi aynı yönde etkilemez. Aynı şey, çeşitli ritim türleri için de geçerlidir. Bazılarının denge bozucu bazılarının da durultucu bir etkisi vardır.

Bütün bunlardan müziğin gerçekten belli zihin halleri yaratma gücü, ruhsal durumda değişiklik ve bunun gibi birçok etkilerin olduğu anlaşılıyor; bu doğruysa o

⁶ Say, Ahmet, Müzik Öğretimi, Ali Uçan'ın Kaleminden Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1996, s.115

zaman belli ki, müzik, eğitime uygulanmalı, çocuklar doğru bir müzik eğitimi görmeli ve müzikle eğitilmelidir. Bu düşünceyi en iyi şu sözler açıklamaktadır:

*“Hiçbir şey insanın içine ritim ve müzik kadar işlemez. Müzik eğitimi, gereği gibi yapıldığında insanı yüceltir, özünü güzelleştirir. Kötü yapılıncada, bunun tersi olur. Müziğin insanı götüreceği yer, güzellik sevgisidir.”*⁷

Müzik eğitiminde yetenek kadar yeteneği geliştirecek ortamın olması çok daha önemlidir. Her çocukta yeteneğe yatkınlık var olup onu çıkarmak, ona uygun ortam hazırlayıp bu yeteneği beslemek ve geliştirmek ancak eğitimle sağlanabilir.

Araştırma ve çalışmaların ortak olarak vardığı en temel nokta ise, müziğin, yeteneğin çocukluk döneminde kendini en çok belli ettiği sanat dalı olduğudur. Müzik eğitimi, öğrencinin müziksel algılama yeteneğini farklılaştırıp çeşitlendirmeli, öğrenciyi belli koşullandırmaların ürünü olan tek yanlı müzik yapma ve dinleme alışkanlıklarından kurtarmalı, öğrenciyi müziğin çeşitli, çok yönlü tını özelliklerine, yapı taşlarına, kuruluş biçimlerine ve etki olanaklarına açmalıdır. Buna ek olarak, öğrenciyi müzikle ilişkilerinde daha yüksek düzeyde bir bilinçlilik ve eleştiri gücü kazandırmalı, bir çalgı, bir CD, müzikle ilgili bir kitap seçiminde, bir müzik eserini değerlendirmesinde öğrenciyi yardımcı olacak bireysel müzik yeteneklerini geliştirmeli, öğrencinin değişik türdeki müzik çalışma ve etkinliklerine katılımı sağlamalıdır.

Müziğin çocuk eğitimindeki etkileri açıkça görülmektedir ve bu eğitimin belli amaçlara göre yapılması doğru ve etkili bir müzik eğitimi sağlayacaktır. Müziğin amaçları çok çeşitlidir. Müziğin erken yaştan başlayarak genel olarak, çocukların sesler yolu ile algılarını ve dinleme yeteneğini geliştirmek, bu sesleri hareket ve söze dönüştürüp dikkati arttırmak, yaratıcılığı geliştirmek, müzik yolu ile kendini, insanları ve doğayı tanımak, toplumsal davranışlar kazandırarak özgüvenlerini arttırmak gibi birçok amaçları vardır. Bu amaçların yanında müzik kültürü sağlamak, kendi gelenek ve kültürünü müzik yolu ile tanımak, kulak, ses, çalgı eğitimi ile fiziksel ve zihinsel gelişime katkıda bulunup, ruhsal yönden müzik ile sağlıklı olabilmek gibi amaçları da çok önemlidir. Müziğin amaçlarını karışık halde sıralamak yerine gelişime uygun olarak belli başlıklar halinde toplamak daha akılcıdır.

⁷ Plato, Devlet, (Çeviri: Sabahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimgöz), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1971, s. 89-93

Müzik eğitiminin amaçlarını birçok bilim insanına göre dört grupta toplamak mümkündür.⁸

İletişim Farkında Olma ve Dil Gelişimi İle İlgili Amaçlar:

Şarkı söylerken ve enstrüman kullanırken göz kontağı kurabilmek, dikkatini müziğin ritmine yoğunlaştırmak, şarkı dinleyebilmek, kendinin ve diğer kişilerin farkına varabilmek, yardımlaşma ve paylaşmayı öğrenebilmek, dili kullanma yeteneğini geliştirebilmek, yeni sözcükler kazanabilmek, sesini doğal olarak kullanabilmek ve ritim aracılığıyla konuşmadaki ses iniş-çıkışlarını doğru zamanda yapabilmektir.

1. Motor Gelişim İle İlgili Amaçlar:

El-göz koordinasyonu sağlayabilmek, iki elin birlikte koordinasyonunu sağlayabilmek, müzik eşliğinde vücudunu koordineli olarak kullanabilmek, hareket becerisi kazanabilmek ve müziğin ritmine uygun hareketler üretebilmektir.

2. Zihinsel Gelişimle İlgili Amaçlar:

Vücudun farkına varabilmek, vücut kısımlarını tanıyabilmek, çevreyi, diğer insanları, doğayı ve doğa olaylarını tanıyabilmek, renk, sayı, hızlı-yavaş, yüksek-alçak, uzun-kısa gibi kavramları kazanabilmek, şarkı yoluyla bir günlük yaşantı ve daha pek çok konuyu algılayabilmek, dikkati artırmaktır.

3. Yaratıcılık Sosyal ve Duygusal Amaçlar:

Müzik sevgisini kazanabilmek, duygularını müzik aracılığıyla ifade edebilmek, bir gruba ait olma bilincini kazanabilmek, güven duygusu geliştirebilmek, sesini kullanma ve kontrol edebilme becerisini geliştirebilmek, genel ve özel müzik yeteneğini keşfetmek ve geliştirebilmektir.

1.1.1. Müzik Eğitiminin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Bilim adamları ve eğitimciler erken yaşta edinilen olumlu müzik deneyiminin, çocukların fiziksel, zihinsel, bilişsel ve sosyal gelişimleri için önemini vurgulamaktadırlar.

Antik çağdan bu yana düşünürler, psikiyatrisiler, psikologlar ve eğitimciler bireyin zihinsel ve fiziksel gelişiminde müziğin önemli bir yeri olduğunu, eğitim ve

---

⁸ Bal, Server (Doc.Dr.), Artan, İsmihan (Yrd.Doc.Dr.), 0-6 Yaş Çocuklarının Müzik Eğitimi, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995, s. 9; Dikici, Ayperi, Orff Tekniği İle Verilen Müzik Eğitiminin Matematik Yeteneğine Etkisinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2002

tedavi açısından da büyük bir değer taşıdığını savunmuşlardır. Okul öncesi eğitim döneminde müzik ve müzikle bağlantılı hareket, ses, söz ve ritim çocuğun bütün gelişimini etkilemektedir.⁹

Bebekler ilk tepkilerini sesli uyarıcılara karşı yaparlar. Çocuklar diğer çocuklarla olan ilişkilerine ve oyunlarına daima müziği katarlar. Böylece yenidoğuşunu tanırlar.

Müzik etkinlikleri çocukların fiziksel koordinasyonlarını, zamanlama yeteneklerini, belleklerini ve dil özelliklerini geliştirir. Bebeklerin, anne sesinin farklı tonlarına farklı tepkiler verdiklerini çeşitli çalışmalarda kanıtlanmıştır.¹⁰ Annenin bebeğine söylediği ninni ve şarkılar, ileriki yıllarda anne-baba-çocuk arasındaki duygusal bağları sağlam tutar.

Müzik, gelişmekte olan çocuğun yaşantısında vazgeçilmez bir araçtır. Bu nedenle müzik erken çocukluk eğitiminde uzun süredir yer almaktadır.

J. J. Rousseau 1883'te *Emile* adlı eserinde müzik eğitime yer vermiştir. Annelere çocukların işitme duyusu ve uyumlarını ölçmek için, basit, ilginç, gelişimsel sesli şarkılar önermiştir.¹¹

Duyuların eğitilmesi, olayların ilgi çekici, mutlu bir olay olarak sunulması, tekrar etme gibi ilkeler üzerinde durulması, çocuğun gelişiminde çok önemli bir yer tutmaktadır.¹² Çocukların eğitimi sadece şarkılarla sınırlı kalmayıp çeşitli enstrümanların kullanılması, hatta çocukların seviyelerine uygun yeni enstrümanların icat edilmesi, çeşitli ses çalışmalarının yapılması, müziklere uygun çeşitli hareketler üretilmesi gibi eğitime hazır bir çevre oluşturulması gerekmektedir.

Çocuk müziğe birtakım hareketlerle uyum sağlamak ister. Bu yüzden şarkılı oyunlara sık sık yer verilmelidir. Dramatize çalışmaları çocukta yaratıcı güçlerin filizlenmesine etken olur. Doğal hareketler bir müzik ritmi ile bağdaştırılmalıdır.

*“Müzik ve hareket deneyimleri, çocuğun psiko-motor, kavrama, duygusal, sosyal, kültürel, bilişsel ve estetik becerilerini geliştirir.”*¹³

⁹ Öztürk, A., Okul Öncesi Eğitimde Müzik, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, s.68

¹⁰ Sel, R., Okul Öncesi Çocuklara Oyunlar-Rontlar, Turan Ofset, Ankara, 2000, s.6

¹¹ Rousseau, J.J., Emil Ya da Çocuk Eğitimi Üzerine, (Çeviri: Baştürk, Mehmet), Babil Yayınları, Erzurum, 2003, s.62-78

¹² Sel, R., Okul Öncesi Çocuklara Oyunlar-Rontlar, Turan Ofset, Ankara, 2000, s.33

¹³ Yılmaz, Emine, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Sayı ve İşlem Kavramlarını Kazanmalarında Müzikli Oyun Etkinliklerinin Kullanılmasının Etkisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006, s.24

Müzik eğitimi ideal olana yaklaştıkça, çocuklar üzerindeki olumlu etkisi de orantılı olarak artacaktır.

İdeal bir müzik eğitimi için yetişkinler, çocuklara sosyal etkileşim fırsatları sağlayarak, özendirici model olarak, fiziksel ve duygusal çevrelerini destekleyerek onların müziksel becerilerini artırmalıdır.

Müzik eğitiminin okul aşamasında ise yeterli bir program, zevkli ve çeşitli olmalı, bireysel ve toplumsal birleştirilmiş özellikleri taşınmalıdır. Öğretmenler kendi seslerini, kaydedilmiş müzikleri, basit enstrümanları kullanmalı, öğretme amaçlarıyla müziksel deneyimleri karşılaştırmalı ve çocuklarla müzik hakkında konuşmalıdır.

Müzik eğitimi ve öğretiminin açıklaması yapılırken, unutulmaması gereken ve önemle üzerinde durulması gereken bir konu daha vardır ki o da müzik eğitiminde çocukların gelişim dönemleridir. Kulaktan eğitimin ülkemizde daha önemli olduğuna, “Türkiye’de Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış” başlığı altında ayrıca değinilecektir.

Bu eğitim ülkemizde, öncelikle okul öncesi dönemde oyunlarla, danslarla, ufak ritim hazırlıkları ile başlamalı, ilköğretimin ilk beş senesi içerisinde en temel şeklini almalı, çocuklardaki mutasyon dönemi, psikolojik ve fizyolojik değişimler göz önünde bulundurularak kulaktan eğitim giderek aza indirgenmeli; ülkemiz okullarındaki kısıtlı imkânlar göz önünde bulundurulursa hiç değilse flüt, melodika gibi enstrümanlarla desteklenmelidir. Aynı dönem içerisinde çocuğun, ritim çalışmaları ve genel kültür konularında bilgilendirilmesi; çocuğa müzik dinleme ve yapma zevkinin kazandırılmış olması gerekmektedir. Ortaöğretim döneminde ise, gerek kulak gerekse nota eğitimi; eğlendirici, dinlendirici, zevk verici, bilgilendirici, metodik olmaktan çok pratiğe yönelik bir eğitimle, çocuğun korolara katılımı, enstrüman çalması ve giderek, meslek eğitimine hazır hale gelmesi sağlanmış olmalıdır.

Çocukların bu gelişimlerine ve yaşlarına göre uygun olarak müzik eğitimi ve öğretiminin doğru olarak verilebilmesi ve müzik eğitiminin amacına ulaşabilmesi için, öncelikle çocukların hangi yaşlarda hangi ihtiyaçları olduklarını ve hangi yaşlarda ne gibi davranışlar sergilediklerini, gelişim dönemlerine göre ne gibi müziksel becerilerin geliştirebileceğine dikkat etmek gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle, çocukların gelişim ve müziksel gelişimlerini açıklamak doğru olacaktır.

1.1.2. Çocukların Gelişim Dönemleri ve Müziksel Öğrenim Süreçleri

Gelişim, fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal alanlarda bir bütün olarak ilerler. Yani çocuğun bir alandaki gelişimi, diğer alanlardaki gelişimi ile ilişkilidir. Gelişim, doğumdan ölüme kadar, öğrenme, yaşantı ve olgunlaşma sonucu devam eder. Her yönden incelenmesi gereken gelişim dönemlerinin müziksel sürece etkisi önemlidir. Bu çalışmada, çocukların gelişim dönemlerinden, müziksel gelişim ön planda tutularak bahsedilecektir.¹⁴

1.1.2.1. Erken Çocukluk Dönemi (2–5, 3–6 Yaş):

Bu dönemde büyük ve küçük kaslar yavaş yavaş gelişir. 2 ve 3 yaşında elbisesini küçük bir yardımla giyebilen çocuk, 6 yaşına kadar el işlerinde becerikli olmaya kadar gelişir. Denge ve çabukluk çalışmaları, folk, ritmik vb. dans aktiviteleri, basit kuralları olan oyunlar, şarkı söyleme oyunları, yaratıcı danslar, keşfedici, araştırıcı aktiviteler artık başlamıştır. Kesme yapıştırma işlemlerine oldukça meraklıdır. Tahta küp ve blokları çok rahat bir şekilde kullanır. 2 yaşında yalnız oynayan çocuk, 3-4 yaşlarında grup halinde oynamaya başlar. Soru sorma özelliği 2 yaşında başlayıp 4 yaşında en üst seviyeye çıkar. 5 yaşındaki çocuk 3-4 yaşında olduğundan daha olgundur, sosyaldir, kaslarına daha hâkimdir. Günlük işlerinde kendine yetebilmektedir.

Bu dönemdeki çocuklara hareketlerinden övgü ile söz edilmeli; paylaşma, kazanma ve kaybetmenin güzelliği öğretilmelidir. Her çocuğun başarılı olması için ortamlar oluşturulmalı, onlara işler verilmelidir ancak başarılı olması için verilen iş ne kolay ne de zor olmalıdır. Yapılan hatalara karşı anlayışlı olunmalı, yapılan her doğru işte çocuk olumlu sözlerle ödüllendirilmelidir. Diğer yaşlıları ile oyunlar oynama yaşı olduğu için, oyunlara ve çeşitli aktivitelere katılımı sağlanmalıdır.

2 ve 3 yaşında çocuk, hoşlandığı müziklere tepki verebilir. Oynanan oyunlarda ritim ve tempoları taklit eder. 2 yaşında yaptığı müzik eşliğinde sıçrama hoplama hareketlerini, 3 yaşında daha çok dans figürlerine çevirebilir. 3 yaşında şarkı söylemede başarı başlar ve bu dönemde öğrendiği kelimeleri müziklerle kullanmak ister.

¹⁴ Yaralanılan kaynaklar: Selçuk, Ziya, (Prof. Dr.), Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayınları, Ankara, 2005, s.13-35, 73-95; Yavuzer, Haluk, (Prof. Dr.), Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.29-49, 87-119; Bacanlı, Hasan,(Prof.Dr.), Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayınları, Ankara, 2003, s.46-54, 101-113; Davaslıgil, Ümit, (Doc. Dr.), Oktay, Ayla, (Prof. Dr.), Baltaş, Zuhar, (Prof. Dr.), Korkmazlar, Ümran, (Uz. Pedagog), Köknel, Özcan, (Prof. Dr.), Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s.13-100; Say, Ahmet, Müzik Öğretimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1996, s.21

4 yaşında çocuk, sesleri sınıflayabilir ve sıralayabilir. Bir şarkıya eşlik ederken sesini şarkının tonuna uydurmaya çalışıp başkalarının eşliğine izin verebilir. Müzik aletlerini, vurmalarında vurarak, sallayarak; telli aletlerde de telleri titreterek kullanabilir.

5 yaşında daha çok kendi melodilerini uydurabilir ve basit çalgıları çalabilir, şarkıları çabuk ezberleyebilir, basit ritimleri doğru olarak vurabilir.

6 yaşında daha kuvvetli ritimleri vurabilir ve basit ritim çalgılarını çalabilir. Müzik etkinlikleri doğru yapıldığı takdirde, çocuklar bu dönemde ses ve müzik fikirleri üretme, bu fikirleri organize etme, hatırlama ve sonrasında tekrar organize etme becerisini kazanır.

1.1.2.2. Son (İkinci) Çocukluk Dönemi (6–11,7–12 Yaş):

Bu dönemde çocuk artık motor ve dil gelişimi açısından aşamalar kaydetmiştir. Çocuğun okula başlaması ile okul öncesine oranla bireysel oyunlardan sıyrılıp grup oyunlara yönelme gözlemlenir. 6-7 yaşındaki çocuk, temsil oyunlarına, özellikle de hayvanlarla ilgili olan şarkılı temsillere ilgilidir. Mantıksal düşünme başlamıştır. Okuma, yazma ve hesaplama ile ilgili üç temel beceriyi geliştirme, kendine karşı olumlu tutumlar oluşturma, kişiler arası ilişkilerini geliştirme, yaşlılarıyla iyi geçinmeyi öğrenme, kendisi için model olan yetişkinleri örnek alarak cinsiyetine uygun rolü geliştirme, cinsler arası gruplaşmalar görülmektedir. Özellikle ilköğretimin son döneminde çocuk, geç uyum sağlamayla karşı karşıyadır. Kıskançlık ve utangaçlık, çabuk kızıp çabuk alınma, düşünmeden tepkide bulunma, daha çok sevgi ve ilgi bekleme gibi davranışlar bu dönemin belirgin özellikleridir.

Sorumluluk almasına ve kendi kararlarını vermesine olanak sağlandığında, kişisel bağımsızlığını kazanmaya başladığı, vicdan ve değer anlayışında gelişme gösterdiği ve gündelik yaşama uyum sağladığı gözlemlenmektedir.

Bu yaşlarda çocuk hiçbir dönemde görülmeyecek düzeyde kolay etkilenme özelliği ile karşı karşıyadır. Karşıt görüşte olma özelliği özellikle kendinden büyüklere karşı belirmekte ve rekabet özelliği de bu dönemde çok görülmektedir.

Çocuk belli bir konuda başarılı olursa okula ve öğretmene iyi tutumlar besler. Bu nedenle onların ilgi alanları ve yetenekleri doğru keşfedilmeli ve bunlar geliştirilmelidir. Özellikle 10-12 yaşlarında sosyal yön kuvvetli olduğu için, bu dönemde çocuk dans ve folklor etkinliklerine, ritmik çalışmalara yönlendirilmelidir.

Kişisel arkadaşlıklar, takım ruhu gibi özellikler kazandırılmalıdır. İyi motive edilmeli ve başarılar ödüllendirilmelidir.

Okul çağı dönemi 6, 7, 8 yaş çocuklarının ses alanı, genellikle dar, bir altılıyı aşamayacak şekildedir. 9-12 arasında, geniş ve berrak, bir oktavdır. Bir buçuk oktava ulaşanlar da vardır. I. ve II. Sınıf, 9 yaşa kadar olan dönem; IV., V. ve VI. sınıflar da 9-10 veya 10-11 yaşlarıdır. III. sınıf ise her iki ses aralığından çocukların bulunduğu karışık bir dönemdir. Bu çağda vokal müziğe ağırlık verilmesi, mutasyon döneminde (14 yaş) çalgı müziğine yöneliş olduğu için önemlidir. Bu dönemde seçilen şarkılar, I., II. ve III. Sınıflarda, Do-La veya Re-Si aralığını aşmayacak düzeyde olmalı; IV., V. ve VI. sınıflarda da 1, 1.5 oktav ses düzeyine ulaşmalıdır.

Müziksel gelişim, okul öncesi dönemde başlar ancak 10. ve 11. yaşlarda en parlak dönemine erişir. Müzik davranış bilimciler ve eğitimciler göre, çocukların 9-12 yaş dönemi, müziksel güçlerin biçimlendirilmesi açısından çok önemlidir. Bu nedenle özellikle bu dönemde müzik eğitime önem verilmelidir.

1.1.2.3. Ergenlik Dönemi (12–18 Yaş):

Ergenlik dönemi, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Bu dönemde ergen, bir yetişkin sosyal rolünü ve cinsel kimliğini kazanmaya başlar. Gerek hemcins gerekse de karşı cinsten yaşlılarıyla yeni ve olgun ilişkiler kurma becerisine sahip olur. Bedeninde oluşan değişiklikleri kabul etme ve etkili bir şekilde kullanma özelliği kendini gösterir. Anne-baba ve diğer yetişkinlerden bağımsız olarak duygusal özerklik kazanır. Bu dönemde ergende kişilik ispatı, kimlik arayışı ve yabancılaşma görülür ve buna bağlı olan aile içi sorunlar yaşanabilir. Bu dönemde ergen, toplumsal konulara yönelmekte ve fikirlerinin kabul görmesini beklemektedir. Özellikle 16 yaşından sonra geleceğe daha fazla yönelme görülür. Meslek seçimini bu dönemde yapması olasıdır. Toplumsal görevlerini yerine getirme ve toplumsal sorumluluklar alma konusunda isteklidir. Evlilik ve aile kurma fikirlerinin tohumları bu dönemde atılmaktadır.

Okul eğitimi, ergenin grup içinde yapıcı ve kalıcı olmasına, özerk bir kişilik geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Bu dönemde eğitimin önemi büyüktür. Zira istatistiklere bakıldığında, çocuk suçluluğu oranının en büyük olduğu dönem bu dönemdir.

Ergenin hayatında spor ve müziğin yeri büyüktür. Önceki dönemden farklı olarak, bu dönemde toplumsal ilişkiler kurabileceği, kendisini ve duygularını ifade edebileceği oyun faaliyetlerine ilgi duyar.

Mutasyon dönemi olan 14 yaş dönemi, özellikle erkeklerde ses değişimi ile belirir. Seslerini yitiren erkek çocukları bu dönemde bir süre şarkı söyleyemez duruma gelecektir. VII. sınıfta mutasyona giren ve girmeyenler karışık olarak bir aradadır. Bu nedenle bu dönem, kesin olarak VIII. sınıfta kendini hissettirecektir. Hatta, ortaöğretim IX. sınıfta da devam edebilir. X. ve XI. sınıflarda ise artık kızlar ve erkekler, soprano, alto, mezzosoprano, bas, bariton, tenor olarak en verimli dönemlerinde bulunurlar. Bu yüzden bu dönemde koroların etkin kılınmasının önemi büyüktür. Bu konuya, “Türkiye’de Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış” başlığı altında, “Müzik Dersi Öğrenme ve Öğretme Süreci” alt başlığında ayrıntılı olarak değinilecektir.

1.2. Türkiye’de Müzik Eğitim ve Öğretimine Genel Bir Bakış

Türkiye’de okullarda verilen müzik eğitimi, “çocuk şarkıları” olarak da adlandırılan ve ilköğretim müfredatında yer alan “sözlü” (vokal) müzik çeşidini kapsamaktadır. Öğrenci, müziği dinleme yoluyla algılamaktadır. Başka bir deyişle, çocuğun teorik olarak değil de genel olarak kulak yoluyla dinleyerek müzik eserini öğrenmesi amaçlanmıştır.

Filiz Ali, müzik eğitiminin Türkiye açısından değerlendirilmesinde şöyle demektedir:

*"Müzik eğitimi çok küçük yaşlarda başlaması gereken özel bir eğitimidir. Herhangi bir çalgı çalmayı öğrenmeye karar vermeden önce müzik eğitiminin başlaması gerekir. Ülkemizde, batı ülkelerinde olduğu gibi toplu şarkı söyleme veya birlikte müzik yapma geleneği olmadığından ve ilkokullardaki müzik eğitiminin yetersizliğinden, müziğe ilgi duyan çocuk, bu konuda bir şeyler yapmaya karar verdiğinde genellikle yaşının epey ilerlemiş olduğunu görür."*¹⁵

Ülkemizde, Avrupa’daki gibi destekleyici ve besleyici bir eğitim çevresi, aile ortamı olmadığından, okullardaki eğitim çok önem kazanmaktadır. *Halil Bedii Yönetken*, şu sözleri ile okul eğitiminin önemi üzerinde durmaktadır¹⁶:

¹⁵ Ali, Filiz, Müzik Eğitimimiz ve Sorunlarımız, Cem Yayınevi, İstanbul, 1987, s. 142-143

¹⁶ Yönetken, Halil Bedii, Müzik Görüşleri, Sayı 13, 1950, s.2

“Dünyada hiçbir ulus, böyle ısrarlı, sürekli ve sistemli bir müzik öğretim ve eğitimine bizim kadar gerek duyamaz. Onun için aydınlarımız, yöneticilerimiz, eğitimcilerimiz, müzik ve müzik eğitimi önünde daha yakın, daha cömert olmalıdır.”

Yönetken, ülkemizde müzik eğitimi ve öğretimi üzerine sorunlarımıza değinirken, çocukların erken yaştan itibaren alması gerektiği müzik eğitiminin kişiliklerinde oluşturacağı etkiyi şu sözlerle vurgulamıştır:

“Kendinde müzik olmayan, seslerin tatlı ahenginden heyecan duymayan insan, hainlik ve hırsızlık için yaratılmıştır. Onun ruhu geceden daha karanlık, tutkuları cehennem kadar karadır. Böyle bir insana güvenmeyiniz!”

Görüldüğü gibi müzik eğitimimizin küçük yaşta başlaması çok önemlidir. Çocukların kişiliğinde fiziksel, ruhsal, sosyal birçok yönden değişiklikler oluşturduğu ortadadır. Bu durumda bu değişiklikleri oluşturan bir müzik eğitimi, çocuklara kültürümüzü tanıtan müziklerle yapılarak ülkenin benliğini kaybetmeyen kuşaklar yetiştirmesi için de önemli bir yer oluşturmaktadır. Bu eğitim verilirken özellikle ülkemizde sadece batılı müzikleri veya sadece yerli ama batıya benzeyen, benzemeye çalışan müzikleri değil de kültürümüzü yansıtan müzikler üzerinde durulmalıdır. Çünkü çocukların kulakları anne karnından itibaren duydukları ulusal müziğe daha yatkındır ve bu müzikle kendi kültürünü daha iyi tanır, müzik eğitimi daha çabuk kavrar. Müzik eğitimcilerimizden *Muammer Sun*’un, bu konudaki görüşü şöyledir:

"Eğitim açısından müzik sorunumuzun çözümü konusunda temel görüş, çağdaş bir anlayışla Türk okul müziği eserlerinin yaratılması ve eğitimde müzik öğretimine temel alınmasıdır. Türk okul müziği temel olmak üzere eski eserlerin ve evrensel değerdeki müziklerin seçkin örneklerine de eğitsel müzik öğretiminde önemleri oranında yer verilmesidir.

Kaynağı yerel müziklerimizde olan, evrensel değerlerden yararlanarak çağdaş bir anlayışla yaratılan okul müziklerine ‘Türk Okul Müziği’ denir. Bu türlü müziklerin yaratılması, eğitsel müzik öğretimini ulusal bir yörüngeye oturtacaktır. Türk okul müziği yurt içinde ve yurt dışında ancak o zaman var sayılabilecek, gerçek kişiliğini bu yoldan ortaya koyabilecektir. Eski müzik eserlerimize, özellikle çevreden derlenecek (tekerleme, sayışma, türkü vb.) müziklere eğitsel müzik öğretiminde yer verilmesi, öğrencinin, çevresinde duyduğu müzikleri okulda da yaşatmasını sağlayacaktır. Böylece, çevresine ve kendisine yabancılaşmayacak; çevre müziklerinin gelişmesini, bunlar içinden seçkin değer taşıyanların bütün yurda

*yayılarak ulusallaşmasını sağlayacak, değişik bölgeler arasında ve bütün Türkiye'de müzik birliğinin kurulmasını hızlandıracaktır. Çevre müzikleri, Türk okul müziğinin mayası olacak ve ikisi birlikte 'Türk Ulusal Müzik Eğitimi Dağarcığı' nı oluşturacaktır."*¹⁷

Her ülke, kendi değerlerine sahip çıkmak ve bu değerleri öncelikle yetiştirdiği çocukların eğitiminde olmak üzere, her alanda kullanmak gerektiği düşüncesini desteklemektedir. Değerlerin halka en kolay ulaşmasının yolu da müzikten, sanattan geçmektedir. Batılı ülkeler, kendi müziklerine sahip çıkabilmenin, ilk adım olarak, çocukların eğitimine önem vermekle gerçekleşeceğini fark etmişlerdir. Bu eğitim, anne karnından başlayarak öğretim programı sürecinin sonuna kadar devam ederek sağlamlaştırılır. Tabidir ki bunun bilincinde olan toplumlar, eğitimde yeni teknikler geliştirirken, diğer taraftan değerlerini kaybetme tehditleri ile de savaşmaktadırlar.

Öğrencilerin kulaklarını, bize kalan mirasın güzel olanlarına alıştırdınca beğenileri gelişip kulaklar güzel seslere alışınca, günümüzün ultra modern bestecilerinin yazdıkları akademik ve tamamen deneysel, ruhsuz, duygusuz, içinde doğal sese rastlanmayan, özellikle, kâğıt üzerindeki müzik kendiliğinden ölecektir.¹⁸

Ali Uçan ise ülkemizde müzik eğitiminin, bir yandan değerlerimizle bütünleşirken bir yandan da çağdaş müzik seviyesine çıkarılmasında, kurum, kuruluş ve kişilere görevler düştüğünü belirtmektedir.¹⁹

Fırat Kutluk, "Batılı ülkeler ve Biz" adlı bildirimlerinde, çağdaşlaşmanın çocuk yaştan itibaren eğitimle gerçekleşebileceğini şu sözleri ile ifade etmektedir:

*"Müzikte çağdaşlaşma, her şeyden önce toplumun müzik dinlemeyi bilmesi, müzik yapması, kısaca eğitilmesi ile başlar. Batı ülkelerindeki orkestra, dinleti salonu, opera evi ve müzik okulu sayısı, toplumun müzik kültürü ve beğenisi sonucu oluşmuştur. Batıda, çocuğun küçük yaştan başlayarak müzik yapma alışkanlığını kazanması için yapılan çalışmalar ve bu konuda günümüzde bile süren yöntem araştırmaları, toplumun müziği yalnızca dinlemesinin yetmeyeceği, aynı zamanda yapması gerektiği görüşü ve bunun için oluşturulan korolar, müzik dernekleri ve çalgı kursları, çağdaşlaşmanın temel ilkeleri ve çarpıcı örnekleridir."*²⁰

¹⁷ Sun, Muammer, Seyrek, Hilmi, Okul Öncesi Eğitimde Müzik, İzmir, 1986, s.13

¹⁸ Say, Ahmet, Müzik Öğretimi, s.29

¹⁹ Uçan, Ali, Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994, s.49

²⁰ Kutluk, Fırat, Çağdaşlaşmada Batılı Ülkeler ve Biz, 1. Müzik Kongresi, Bildiriler, Evren Ofset, Ankara, 1988, s. 188

Ülkemizdeki müzik sorunları, temelinde; toplumun, müziğin eğitimdeki gerekliliğine inanmamasından kaynaklanmaktadır. Matematik, Fen Bilimleri gibi dersleri daha önemli olarak kabul edip, müziği ciddiye almayan bir ülkenin çocuklarını eğitmeye çalışan müzik öğretmenleri, bu nedenle çocuklar üzerinde gerekli ilgi ve sorumluluğu sağlamakta büyük bir güçlük çekmektedir. Buna ek olarak, bir de gerek mekân, gerekse de enstrüman sorunu ile karşı karşıya kalan müzik öğretmenleri, müfredatın hemen hemen büyük bir kısmını uygulayamaz hale gelmektedir.

Bu sorunların en önemli ve doğal sonucu da, mevcut müzik kitaplarının, gerek konu ve gerekse seçilen şarkılar bakımından, yaşlara, gelişim dönemlerine, yaşların gerektirdiği istek ve ilgiye göre olmaması, bilgilerin yetersiz veya uygulanamaz olmasıdır.

Bu nedenledir ki ülkemizdeki müzik eğitimi, kulaktan eğitim olarak yaygınlaşmıştır. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Müzik Dersi Öğretim Programı ilkeleri²¹, Orff müzik öğretim yönteminin ilkeleri ile örtüşmektedir. Yöntem, bu amaçlar çerçevesinde şekillenip, kültürümüz ile yoğrulup, müfredatta yerini almalıdır.

---

²¹ Bknz. Ek B, Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Müzik Dersi Öğretim Programları, s.102 vd.

2. BÖLÜM

MÜZİK ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Müzik öğretim yöntemleri, müziği daha iyi anlama, daha iyi öğrenebilme, daha kolay yapabilme, daha kolay okuma ve yazabilme için geliştirilmiştir. Bu yöntemler, klasik öğretimden farklıdır ve çok çeşitlidir. Bu yöntemlerin hepsi müziği daha iyi ve rahat öğrenmeyi amaçlar; buna karşılık seçilen her bir yöntem çocuk bedeninde farklı bir alana hizmet eder. Kimisi yetenek gelişimine, kimisi zihin, kimisi de dil gelişimine yardımcı olur. Kimi daha görsel, kimi daha işitsel, kimi metodik, kimi daha teoriktir. Bunlar Ali Uçan'a göre, genel başlıklar halinde, Genel, Özel, Özgül olmak üzere 3 grupta toplanabilir.²²

Genel Müzik Öğretim Yöntemleri; anlatma, sorma, görüşme, paylaşma, rol alma, tasarlama, yapma, öğrenmeyi öğretme, sunma yoluyla öğrenme gibi alt gruplarda toplanır.

Özel Müzik Öğretim Yöntemleri;

- Temel Oluşturma İşlevli Müzik Öğretim Yöntemleri (Müziksel işitme / okuma / yazma, devinme / ritimleme ((Dalcrose)), toplu söyleme ((Kodaly)), devinme / ritimleme / söyleme-çalma / doğaçlama ((Orff))),
- Geliştirme İşlevli Müzik Öğretim Yöntemleri (Müziksel yetenek, zekâ, dil, sanal müzik yapmayı geliştirme yoluyla öğretim yöntemleri),
- Odaklanma İşlevli Müzik Öğretim Yöntemleri (Devinme-dansetme, doğaçlama-besteleme, seslendirme-yorumlama, dinleme-özümseme, çevirme-dönüştürme, bilgilenme-bilgileştirme, düşünme-yansıtma odaklı öğretim yöntemleri), olarak 3 temel grupta toplanır.

Özgül Müzik Öğretim Yöntemleri ise, işitsel, görsel-işitsel, görsel-okusal-yazsal, devinsel-oynasal, eyleysel-söyleysel-çalsal müzik öğretim yöntemleri olarak alt gruplarda toplanır.

Bunlarla birlikte sadece genel başlıklar halinde sunulan bu yöntemler de çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Orff yöntemi de bu başlıklar içinde yer almaktadır.

²² Uçan, Ali, İlköğretimde Müzik Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınladığı Müzik Öğretim Tekniklerinin Bulunduğu Bir Fasikül, 1999, s.33-36

Orff öğretisine geçmeden önce, çok bilinen ve Orff ile birlikte anılan birkaç yönetime de değinmek gerekir.

2.1. Kodaly Yöntemi (Koral)

Zoltan Kodaly (1882–1967) tarafından geliştirilen bir yöntemdir. Eğitimci, besteci ve müzikolog olan Macar sanatçının, aralarında sonat, süit şarkılar ve koro parçaları bulunan 120 eseri vardır. Geliştirdiği bu yöntem, birlikte şarkı söyleyerek yapılan bir müzik eğitimini amaçlamaktadır. Yöntem şöyle açıklanabilir:²³

Bu yöntemde şarkılar, oyun ve etkinliklerle birleştirilerek eşliksiz söylenir. Yöntem, temelde müzik söyleme ilkesini savunsa da, müzik okuma ve yazma amaçlarını da içermektedir. Kodaly'e göre müzik, başka hiçbir şeyle yeri doldurulamayacak kadar entelektüel bir gereksinimdir. Bu gıdayı alamayanlar hayatları boyunca ruhsal yönden eksik kalırlar. Müziğin olmadığı yerde manevi hayat bir anlam taşımaz. İnsan ruhunun bazı köşeleri sadece müzikle aydınlanabilir.

Kodaly'e göre şarkı söylemek çocuk için çok doğaldır çünkü çocuk, küçük yaşlardan itibaren sesler çıkarır ve isteklerini ifade eder sesinden faydalanır. Ses, herkeste olan ve eğitilmesi daha kolay bir çalgı olarak görüldüğünden, bu yöntemde çalgı kullanılmaz ve insan sesinin eğitimi ön planda tutulur. Kodaly Yönteminin amacı, her çocukta var olan müzik yeteneğini üst düzeye çıkarmak, müzik dilini okutup, yazdırıp, kendi kültürü ile öğretmek, çocuğun müziği sevmesini sağlamaktır.

Şarkı söyleme kulaktan öğretilir ve seçilen şarkılar, çocuk şarkıları, tekerlemeler ve halk ezgilerinden oluşur. Bilinenden bilinmeyene doğru ilerleyen bir tekniktir. *Kodaly'e* göre çocuklara kazandırılacak beceriler, dans ve oyun eşliğinde, şarkı söyleme, çalma, besteleme, nota okuma, dinleme ve değerlendirmedir.

Yöntemde Do-Sol-Fa perdelerinin ve bu perdeleri temsil eden el işaretlerinin kullanımı yer alır. Perdeler, el işaretleri ile gösterilip adlandırılır ve yazılıp okunur. “-Ta” ve “-ti” heceleri ile yapılan önce basit daha sonra bileşik ritimlemeden sonra müziksel okumaya geçilir.

Ritimleme kısmı yürüyüşle başlar. Şarkıya, el çırpma ve adımlarla tempo tutularak devam edilir. Sonrasında şarkının sözlerine geçilir ve takiben notalama

²³ Uçan, Ali, İlköğretimde Müzik Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınladığı Müzik Öğretim Tekniklerinin Bulunduğu Bir Fasikül, 1999, s. 68-69; Gürak, Halil Gürdal, Altın Klasikler Koleksiyonu, Nesa Yayınları, İstanbul, 2000, s.249; Gürgen, Elif Tekin (Öğr. Gör.) “Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı:12, 2006, s.89; İlyasaoğlu, Evin, Zaman İçinde Müzik, YKY, İstanbul, 2003, s.227-229; www.music.indiana.edu/kodaly.htm,2000; www.msxllabs.org/forum/muzikhhol/16554-kodaly-yontemi.html - 53k; www.ismetarici.com/muzikogretimi.doc;

başlar. Notasyon kısmında, çubuk şekilleri, el işaretleri öğretilir. Amaç, eşliksiz şarkı söyleme gibi görünse de, müzik yapma, yazma da çok önemlidir çünkü *Kodaly*'e göre müzik yapma, yazma ve okuma sıkı bir ilişki içerisindedir.

Şarkı söyleme çalgı desteksiz yapılır. *Kodaly*'nin yöntemine göre enstrüman desteği gerekli görülmez.

Sonuç olarak işaretlerle başlayan çalışmalar, ritimleme, müziksel okuma ve yazma ile sona erer.

2.2. Dalcroze Yöntemi

Emile Jacques Dalcroze (1865–1959), Cenevre konservatuvarında armoni ve solfej öğretmenidir. Müzik eğitimciliği sırasında, öğrencilerin ritim konusunda zayıf olduklarını görmesi üzerine yeni bir müzik öğretim sistemi geliştirmeye başlamıştır.²⁴

İsviçreli müzik eğitimcisi *Dalcroze*, yeni bir fikir olan “müzik-hareket” fikrini ortaya attı ve bu fikrin müzik eğitimine uygulanmasını sağladı.

Bu yöntem ritmik bir yöntem olup *Dalcroze* adı ile anılır. Başlangıçta Fransa ve İngiltere’de, sonrasında ise birçok ülkede uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye’de ise, Ankara Devlet Konservatuvarında resmi ders olarak uygulanmaktadır.

Yöntem, duyulan müzikleri ve etkilerini, ritim yardımı ile ritmik jimnastik ve vücut hareketlerini kullanarak öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşımın temeli ritme dayalı olup, kaynağını insan bedeninden alır. *Dalcroze*, ritmin kaynağının insan vücudunun doğal ritimlerinde bulunduğu ve beden, insanın en doğal çalgısı olduğu fikrini savunarak bu yöntemi geliştirmiştir.

Dalcroze bu fikre eğitimciliği sırasında, ritme ayak uyduramayan ama belirli tempoda yürüyüşler yapabilen ve bir müzik dinleme sırasında müziğe ayakları ile ve bedenlerindeki sallanmalarla eşlik eden, tempo tutan öğrencileri gözlemleyerek varmıştır. Bu gözlemlerde öğrencilerin, müziğin şiddetlendiği, hafiflediği ve hızlanıp yavaşladığı esnelerde hareketlerinin değiştiğini, müzik cümlesi bitişlerinde öğrencilerde bir gevşeme olduğunu da fark etmiştir. Bunun üzerine beden bir çalgı

²⁴ Bu bölümde şu kaynaklardan yararlanılmıştır: Uçan, Ali, İlköğretimde Müzik Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınladığı Müzik Öğretim Tekniklerinin Bulunduğu Bir Fasikül, 1999, s.65-68; Gürgen, Elif Tekin (Öğr. Gör.) “Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı:12, 2006, s.90; Erdal, Gülşen, Müzik Öğretim Yöntemlerinden Dalcroze Yöntemi ve Kullanımı, Erciyes Üniversitesi Müzik Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, 2005; Özmenteş, Gökmen (Yrd. Doc. Dr.), Bilen, Sermin (Yrd. Doc. Dr.), Dalcroze Eurhythmics Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar ve Müzik Yeteneğine İlişkin Özgüven Üzerindeki Etkileri, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı:10, 2005, s.87-102

görevi üstlendiğini görmüş, bu doğal çalgının kullanılması ve geliştirilmesi gerektiğini savunarak bu yöntemi yaratmıştır.

Müziği duyma, bedeninde hissetme, ritimsel bir kalıba sokup bedenini çalgı gibi kullanma ve bunun getirdiği rahatlama hissi üzerine kurulu olan bu yöntem; müzik, beden ve ritim dili ile birlikte yeni bir dil oluşturmuştur. Böylelikle müzik somutlaşmıştır. Bundan sonra da doğaçlama bölümüne yer vererek, çocukların yaratıcılıklarını kullanması sağlanmaktadır. Dalcroze yönteminde asıl amaç, beden çalışması değildir; bedenin müzik ve zekâ ile işbirliği ederek ritmin ön plana çıkması ve bu anlayışın yerleşmesidir.

2.3. Orff Yöntemi

Orff yöntemi, bu yöntem adı veren *Carl Orff*'un oluşturup geliştirdiği bir yöntemdir. Bu yöntemi açıklamadan önce, ünlü bir besteci, araştırmacı ve eğitimci olan *Orff*'un, kısaca hayatına, kişiliğine, eğitimle ilgisinin nasıl başladığına ve bu yöntemle neyi amaçladığına değinmek, yöntemin daha iyi anlaşılabilmesi bakımından gereklidir.²⁵

2.3.1. Carl Orff'un (1895–1982) Hayatı

Carl Orff, besteci ve eğitimci yönü ile dikkat çeken bir müzisyendir. Eserlerinde müzikal bir tiyatro stilini de geliştirmiş olan çok yönlü bir sanatçıdır.

Carl Orff 1895'te Münih'te doğmuştur. Ailesi subay kökenli ve soyludur. Küçük yaşta müzik ve tiyatro ile ilgilenmiş, yaptığı besteleri on beş yaşında notaya almış ve bundan sonra müzisyenlik onun hayatı olmuştur. On yedi yaşına geldiğinde bir operası ve bestelemiş olduğu pek çok şarkısı vardı.

Piyano öğretmenliği, orkestra şefliği, tiyatro yönetmenliği, Münih Müzik Akademisi'nde de profesörlük yapmıştır. Tübingen Üniversitesi'nde fahri doktor unvanına sahip olmuştur. Müzik öğretmenlerini eğitmek amacı ile Orff Enstitüsü'nü kurmuştur. Hayatının büyük bölümünü geçirdiği Münih'te, 1982 yılında hayata veda etmiştir.

²⁵ Carl Orff'un hayatı için şu kaynaklardan yararlanılmıştır: İlyasaoğlu, Evin, Zaman İçinde Müzik, YKY, İstanbul, 2003, s.12, 224; Gürak, Halil Gürdal, Altın Klasikler Koleksiyonu, Nesa Yayınları, İstanbul, 2000, s. 263-267; Erol, Onur, Carl Orff ve Orff Schulwerk, Orff Info Eylül 2, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, s.3–4; www.orff.de

Carmina Burana, onun en önemli eseridir. Bu eseri bir başlangıç olarak kabul etmiş ve bu kantatı yeniden doğuş dönemi olarak nitelemiştir. *Orff*, kendini korkusuzca eleştirdiği için *Carmina Burana*'ya kadar olan eserlerinin bütün bütün hepsini yok etmiş, bir kısmının ise basımını engellemiştir. Yayıncısına, daha önce yazdığı ve yayınlanan bütün eserlerini yırtmasını, *Carmina Burana*'nın seçkin eserlerinden biri olduğunu söylemiştir.

Küçük yaştan itibaren tiyatroya olan ilgisi, eserlerinde de kendisini hissettirmektedir. *Carmina*'ya kadar, *Ateş Renkli* adlı müzikal oyunu yazmış; orkestra için *Prelüd*, üflemeliler ve klavsen için de *Konçertino* adlı eserleri bestelemiştir.

Dorothea Günther'le tanışarak ritmik jimnastik bölümünü yönetmiş, çocuklar için müzik eğitimine yönelmiş, kızlar için bir okul kurmuştur. Bu okul onun yaratıcılık alanının başlangıcı olmuştur. Bu okul Naziler tarafından kapatılınca, Münih Bach Topluluğu'na şeflik yapmaya başlamıştır. Bu sıralarda müzik eğitiminin kolaylaşması için yeni yöntemler arayan *Orff*, temelini oluşturup daha sonra *Gunild Keetman* ile geliştirdiği yönteminin temellerini atmaya başlamıştır.

Keetman, *Orff*'un *Günther* ile kurduğu okulda daha öğrenci iken *Orff* un dikkatini çekmiştir. *Orff*, onun hem müzik hem de hareket konusunda doğal bir yeteneği olduğunu ve fikirlerini uygulamaya koymaya denemeye yardımcı olacağını düşünmüştür. *Keetman*, okuldan mezun olduktan sonra *Orff* ile çalışmaya başlamıştır. *Orff*, her fırsatta, *Keetman* olmasa “Orff Schulwerk”i oluşturamayacağını belirtmiştir.

Orff ve *Keetman*, 1948 yılında Bayern radyosunda “Orff Schulwerk Çocuklar İçin Müzik” adlı programı yapmaya başlar. Programın çıkış noktası Bayern çocuk şarkıları ve tekerlemeleridir. Büyük ses getiren programda, müzikler çocuklarca çalınıp söylenmekte, dans edilip yaratıcı keşiflere çıkılmaktadır. Programdan etkilenen öğretmen ve öğrenciler zamanla radyo ile yetinmeyip kendileri çalmak ve söylemek isterler. Bu ilgiyi, isteği ve ihtiyaçları hisseden *Orff*, 1949'da Orff çalgılarını üreten “Studio 49” fabrikasının kurulmasına ön ayak olur. Radyo programları sonuçlarını düzenli bir şekilde kaydetmiş olan *Orff* ve *Keetman*, bu sonuçlardan hareketle beş bölümden oluşan ve literatürde çok önemli bir yere sahip olan *Çocuklar İçin Müzik* adlı kitap dizisini hazırlarlar.

Kitap temel olarak, çocuklarla ritmik ve melodik eğitim üzerine yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Bölümler arasında, konuşma alıştırmaları, şarkılar,

tekerlemeler, oyun parçaları ve dramtizasyon önerileri yer almaktadır. Bu materyallerin temel amacı, eğitimde notalara sadık kalarak tekrarlar yapmak yerine, çalışmalarını değişikliklerle süslemek ve canlandırmalarla aktif katılımı sağlamaktır.

Kitap, *Musik für Kinder* (Çocuklar İçin Müzik) adı ile beş cilt halindedir. Birinci cildi, 1950 yılında basılır. 1954 yılına kadar diğer dört ciltte şarkılar, şiirler, enstrümantal parçalar, koro şarkıları ve hatta *Aziz Franziskus*'a övgü, *Goethe*'nin *Faust*'undan bölümler, *Friedrich Hölderlin*'in yazdığı *Sofokles'in Antigone*'si vardır.

1961'de Mozarteum Akademisi'nde "Orff Schulwerk" merkezi açılarak, *Orff* ve *Keetman* yönetiminde düzenli seminerler verilmeye başlanır. 1963'te "Orff Enstitüsü" açılır. Elementer müzik ve hareket eğitimi için ilk öğretmenler yetiştirilmeye başlanır. Bu enstitüde bugün de, araştırma, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Orff için, ritim çalgıları diğer çalgılara göre daha kolay öğrenilebilir ve bu nedenle eğitimin başı olabilirdi. Bu fikirden dolayı yöntemin içinde yer alan aletler, vurmalıdır.

Orff, "Yeni bir şey yaratmak istiyorsan mutlaka eski olanı kullan" fikrini benimseyerek, eserlerinin birçoğunu bu fikirle bestelemiştir; eski müziği sahnelere taşımıştır. *Carmina Burana*'dan sonra *Catulli Carmina*'yı da, ilkçağ müziği ile ortaçağ mistik müziğini birleştirdiği dönemde meydana getirmiştir. *Trionfo di Afrodite* adlı kantatı besteledikten sonra, bu kantatları birleştirerek üçleme (Trionfi) eser meydana getirmiştir. Bu eserler Latin dilinde olup, müstehcen bir içeriğe sahiptir. Bu üçlemeye kadar, *Küçük Dünya Tiyatrosu* başlığında topladığı, "Ay", "Akıllı Kız" adlı masalları, "Bernaulu Kız", "Antigonea" adlı oyunları besteledi. Daha birçok oyunu ve bestesi bulunmasına rağmen, hiçbir eseri kantatlardan oluşan üçleme kadar ses getirmemiştir.

2.3.2. Yöntem

Yöntem, oluşturucusu ve geliştiricisi olan *Carl Orff*'un soyadı ile anılır. Yöntemde ritim, söyleme, çalma, dans, hikâyeleme, oyun ve doğaçlama temeldir. Çocukların yaratıcı gücünü kullanması ve bunu müziksel davranışlarına geçirmesi esas alınmıştır. Yöntemde, çocukların; salınma ve sallanma, yürüme ve koşma gibi doğal davranışlarından yola çıkarak kendi bedenlerini, seslerini tanıma ve çalgı olarak kullanma gibi bilinçli davranışlar geliştirmesi sağlandıktan sonra, vurmalı

çalgılara geçilir. Bu çalışmalar uygulanırken çocukların zevk alması, eğlenmesi, eğlenerek, yaparak, yaşayarak öğrenmesi ve yaratıcılıklarını geliştirmesi amaçlanmaktadır. Yöntemde amaç, mükemmellik değildir; çocukların gelişimlerine uygun oyunların, dansların, hikâyeli anlatımların içinde müziği bulmaları; müziği hissetmeleri, bundan zevk alıp öğrenmeye geçebilmeleridir. Müziği anlatırken, dayatmalı olmadan, nota kalıplarına bağlı kalmadan; doğaçlama yöntemi ile yaşayarak, yaparak, yaratıcılığın kullanılması sağlanarak öğretim esas alınır. Başka bir deyişle, merkez öğrencidir ve onun buluşuyla öğrenme esastır. Bu durumda öğrenci merkezli bir eğitime geçilen bu eğitim-öğretim dönemi için Orff, uygun bir yöntemdir.

Orff tekniği, ülkemizde, Orff'un özellikle uygulama alanının başlangıcı olan okul öncesi dönem çocuklarında, bazı ilköğretim okullarında, özellikle otistik çocukların eğitiminde, yetişkinlerin müziksel zevk alma ve rahatlama çalışmalarında kullanılmaktadır. Türkiye'de "Orff Schulwerk"ten haberdar olunması ise, 1950'li yıllara rastlamaktadır. Yöntem, bugün ulaştığı konumunu, bu yıllarda başlayıp, oldukça yavaş bir hızda da olsa giderek çeşitlenen çalışmalara borçludur. Bu alanda ilk girişim, *Orff*'un eğitim anlayışını kendisinden öğrenen ve Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji'nde uzunca yıllar uygulayan Muzaffer Arkan'a (1923–2006) aittir.²⁶

Arkan, 1951 yılından itibaren 6 yıl boyunca değişik aralıklarla Almanya'da *Orff* ile buluşmuş ve bazı yaz kurslarına katılmıştır. Orff anlayışında işlediği Türk ezgilerinin kayıtları, yurt dışında seslendirilmiştir. Arkan, 1956 yılında Orff-Schulwerk'i *Çocuklar İçin Okul Ödevi* adıyla Türkçeye çevirmiş fakat bu çalışması yayımlanamamıştır.²⁷

Ülkemizde Orff yöntemi, milli eğitim müfredatına girmemiş ve resmi olarak uygulanmamıştır. Kendi özel çabaları ile yöntemi uygulayan bazı okullar veya öğretmenler vardır. Çocukların hizmetine sunulmuş olan Orff-Schulwerk'in, bugüne kadar milli eğitim müfredatında resmi olarak uygulanmamış olmasında, yöntemin pedagojik değerinin fark edilmemiş olmasının yanında, Türkiye'deki müzik eğitim anlayışının etkisi de büyüktür. Ülkemizde, tutarlı ve yerleşmiş bir müzik eğitim

²⁶ Öztürk, A., Türk Eğitim Sisteminin Orff Öğretisi (Orff-Schulwerk) İle Tanışmasında İlk Elçi: Muzaffer Arkan, Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi Info 7, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s.18–21

²⁷ Uçan, Ali, Türkiye'de Müzik Eğitiminin Gelişimi, Orff Okul Öğretisi'nin Tanımı –Uygulanımı-Uyarlanımı ve Orff Anlayışıyla Temel Müzik Eğitiminin Genel Durumu, Uluslararası Orff-Schulwerk Müzik ve Dans Pedagojisi Sempozyumu, Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, İstanbul, 2003, s. 10–39

politikasının bulunmayışı; müzik eğitimi planlama ve uygulamalarının, süreklilik ilkesine dayanmayışı ve eğitim alan herkesi bütüncül kapsamayışı, müzik eğitimi süreçlerinin tabandan tavana olması gerekirken, genellikle tam tersi yönde düzenlenmesi sonucunu doğurmaktadır.²⁸

Orff'un ilkelerinde yer alan ve çocuklara kazandırılması amaçlanan davranışlar; grupla çalışma, işbirliği ve birlikte hareket etme alışkanlığı, grup içindeki kişilere sosyal ve duygusal kazanımlar sağlayan iletişimde bulunmaları, karşılıklı paylaşım, yardımseverlik, anlayış, beraber üretim, yapılan işe yoğunlaşma ve sorumluluk bilincine ulaşma olarak örneklendirilebilir. Yöntem, bu ilkeler ışığında iyi ve güzel davranışların kazanılmasını sağlayarak; kişiyi, sosyal yaşamda özgüveni tam ve sağlam, sağlıklı bir birey olarak hazırlamayı amaçlar.

Müzik eğitiminin uygulanmasında soyut terimlerin, sembolik aktarımların (notalama) ve teorik açıklamaların anlamlı bir şekilde ortaya çıkabilmelerinden önce, müzikal düşüncelerin kazanımının; hareket ederek, şarkı söyleyerek, çalgı çalarak bedensel kazanımlara eklenmesi (gerektiğini) idrak etmek büyük önem taşır.²⁹ Müzik, kavramlar ve kurallar yoluyla değil, yalnız müzikal olarak öğrenilmelidir.

Orff uygulamaları da, çocuklara metodik bir eğitimden önce teorik bir eğitimi amaçlamaktadır. *Orff* a göre sadece teorik eğitimle bütüncül müzik etkinlikleri yeterli değildir; bu eğitim, devinim ve bedensel çalışmalar ve onu çalgılarla destekleyen ritim çalışmalarlarıyla tamamlanmalıdır. Dünyanın birçok bölgesinde uygulanan bu çalışmalar, yaratıcı insana sanatsal yeteneklerini keşfetmeyi, vokal, enstrüman ve dans ile ortak bir dil kullanarak kendisini ifade etmeyi ve mükemmellik kaygısı taşımadan yanlışları ile müzik üretmeyi sevmeyi öğretmek, bu amaçlara bir yol olmaktadır.

Orff yönteminde ortak kullanılan araç ritimdir. Ritimle birlikte, dans, müzik ve hareket temeldir. Birlikte, yaparak, yaşayarak, yaratarak, karşılıklı alış verişle, kalıpların dışına çıkarak ve doğaçlama etkinliklerinde bulunmayı sağlayan bir yöntemdir. Yöntem, ritim, ezgileme ve dizeleme bölümlerinden oluşur.³⁰

²⁸ Uçan, Ali; Dinçer, M., Türkiye'de Okulöncesi Öğretim İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır I. Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara, 1988, Evren Ofset, s. 445-452

²⁹ Jungmar, Ulrike E., Carl Orff Anlayışı Çerçevesinde Elementer Müzik ve Dans Pedagojisi, *Orff Info* Nisan 1, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, s.4

³⁰ Uçan, Ali, İlköğretimde Müzik Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınladığı Müzik Öğretim Tekniklerinin Bulunduğu Bir Fasikül, 1999, s. 70-71

Ritim bölümü,

- Ritimli konuşma kalıpları oluşturma,
- Oluşturulan ritimli konuşma kalıplarını söyleme,
- Ritimli konuşma kalıplarını, sabit perdelere (seslere) aktarma,
- Sabit perdelere aktarılmış ritimli konuşma kalıplarını düzenli vuruşla söyleme,
- Sabit perdelere aktarılmış ritimli konuşma kalıplarını söylerken düzenli vuruş yapma,
- Ritimli konuşma kalıplarını önce çizgisel, sonra geleneksel notalama,
- Ritimsel taklit etme-öykünme ve oluşturma (motifleştirme),
- Soru ve cevap yoluyla ritimsel motifler oluşturma-geliştirme,
- Oluşturulan ritimsel motiflerden bir ritimsel cümle oluşturma (oluşturulan motifleri cümleleştirme),
- Ritimsel cümlelerden bir ritmik parça (örneğin bir rondo) oluşturma (ritimsel rondo biçimi: A B A C A D A kuruluşunda);

Ezgi bölümü,

- Ezgilemeye Sol-Mi ile başlama, ezgilemede Sol-Mi'yi başlangıç noktası olarak alma/kullanma (ki Avrupa'da Sol-Mi, çocukların 'ilk doğal ses aralığı' olarak kabul edilir.)
- Ezgilemede Sol-Mi'ye Re-Do'yu ekleme,
- Bir pedal sesi, ezgiye eşlik olarak kullanma,
- Pedal sesi taklit etme, pedal ses taklidinden motif oluşturma ve geliştirme,
- Oluşturulan motiflerden bir ezgisel cümle oluşturma (oluşturulan/ geliştirilen motifleri cümleleştirme),
- Ezgisel cümlelerden bir parça/eser (rondo) oluşturma (Ezgisel rondo biçimi: A B A C A D A);

Dizeleme-dizgileme bölümü ise, Sol-Mi küçük üçlüsü “İki Perdeli Çekirdek Ses Öbeği”dir; iki perdeli çekirdek ses öbeğinden “Beş Perdeli Dizi”ye gelinir, beş perdeli diziden “Yedi/Sekiz Perdeli Dizi”ye varılır.

2.3.3. Orff-Schulwerk'in Temel Görüşleri

Orff-Schulwerk'in Temel Görüşlerini şöyle sıralamak mümkündür:³¹

---

³¹ www.orf-merkezi.org

- Dans ve müzik, insanın bedensel, ruhsal ve zihinsel gücünün elementer biçimde dışı vurumudur.
- Dil, dans ve müzik çocuğun birbirinden ayırmadığı hareket alanıdır.
- Başlangıçtan beri şarkıya çalgı eşlik eder.
- Kulaktan kulağa geçen veya nota yazımı yapılan müziği veya geleneksel dans formlarını uygularken yaratıcılık katılır.
- Her insan, kendini (duygularını) müzik ve hareketle ifade etme potansiyeline sahiptir.

Orff tekniği öğrenci merkezlidir. Çalışmalarda öğretmen, öğrenciye sadece ne yapacağını anlatır; nasıl yapılacağını ise, öğrencinin, doğaçlama, buluş yaparak, yaratıcılığını kullanarak, yaşayarak, paylaşarak, oyun ve dans gibi davranışlarla bulmasını sağlar.

Orff, ritim için,

“Ritim öğretmek güçtür. Ritim çözülebilir, doğabilir. Ritim soyut değildir, ritim hayatın kendisidir. Ritim, işleyen ve etkileyen; dil, müzik ve hareketi birleştiren bir güçtür”

ifadesini kullanırken; doğaçlama için de,

“Schulwerk’in her aşamasında kişinin kendini geliştirmesi teşvik edilir, öğrencinin kendi müziğini yaratması ve doğaçlaması, yani etkin olması amaçlanır.” demiştir. Çalgı, oyun, hareket ve dans için,

“Çalgıyla oynarken doğaçlama ortaya çıkar, zaten başka bir şey mümkün değildir. Çalgı ile yaşanan kesin birliktelik, davula vurmak yerine davulun kendisi olmak, flüt üflemek yerine flüt olmak; bu doğaçlama için de geçerlidir. Hareketten, danstan müziğin yeniden doğuşunu düşünüyordum, fikrim buydu.”

“...oyunun hareketten başlaması...”

“Müziğin çocuğa öğretilmesi müzik dersinde başlamaz, çıkış noktası oyun saatidir. Oyun dürtüsünden hareketle teknik olarak yapılabilecek her şeye cesaret edilir ve oyun dürtüsü aynı zamanda kişiyi basit olana hâkimiyet sağladıktan sonra, yapabileceğinin sınırlarını zorlayarak daha güç ödevleri yapmaya iter.”³²

³² (Aktaran): Jungmair, Ulrike E., Geçmişe ve Geleceğe Bakış (Çeviri: Nazan Laslo), *Orff Info* Ocak 3, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.18-25.

2.3.4. Orff Çalgıları

Resim 1: Orff Çalgıları

Orff yönteminin önemli bir kısmını da Orff çalgıları oluşturmaktadır. Bunlar ritim çalgıları olup, basit çalınabilen, hemen öğrenilebilen ve bazılarında da melodi ile, ritim ortaklığı ile ses çıkarılabilen çalgılardır. Öğrencilerle birlikte çalma, küçük orkestralar yapma, öğrenerek ve öğretme olanağı bularak gruplar kurma, doğaçlama yapabilme, çalgı ile oyun oynayabilme, yaratıcılıklarını kullanabilme imkanı ve enstrüman çalabiliyor olma güveni vererek; öğrencilere, eğlenerek, mutlu olarak, sosyalleşme, olumlu iletişim kurma, yardımlaşma, paylaşımında bulunabilme gibi güzel ve olumlu duyguları kazandırır.

Orff çalgıları diğer çalgıları içine alsa da daha çok ritim çalgıları olarak bilinmektedir. Ritim çalgılarının yeni üretimlerle çeşitlendirilebileceği belirtilerek, burada sadece en temel olanlarına bir örnek verilecektir. Bu çalgılar her ne kadar sadece ritim çalgısı olsa da, bazıları ritimle birlikte ezgiyi de çalmaktadır. Bunlar: Ksilofon (Xylophone), metalofon, glockenspieldir. Ezgisiz olup sadece ritim çalgısı olanlar ise, çelik üçgen, kastanyetler, ritim çubukları, marakas, tır tır, davul, bongo, def, zil, vb. ritim aletleridir.

2.3.4.1. Ezgili Olanlar:

Ksilofon: Tahta çubuklar üzerine tokmaklarla vurularak çalınan bir çalgıdır. Sesi yumuşaktır. Küçükten büyüğe doğru uzanıp yan yana sıralanmış tahta çubuklardan oluşan bu aletin, Güney Asya'dan çıktığı sanılmaktadır.

Resim 2³³ : Ksilofon

Metalofon: Ksilofonun metal tuşlu olanıdır. Sesi ksilofona göre daha parlak ve diktir.

Resim 3³⁴ : Metalofon

Glockenspiel: Çelik çubuklara tokmakla vurularak ses çıkarılan, büyüklüklerine göre, ses boyutları beş oktava kadar ulaşabilen aletlerdir.

Resim 4³⁵ : Glockenspiel

2.3.4.2. Ezgisiz Olanlar:

Çelik Üçgen: Üçgen biçiminde olup, çelik bir çubuktur. Metal bir çubukla ses çıkarılır.

Resim 5³⁶ : Çelik Üçgen

³³ www.ismetarici.com/muzikogretimi.doc

³⁴ www.globtec.hu/hangszerek/main.htm

³⁵ upload.wikimedia.org

³⁶ www.ismetarici.com/muzikogretimi.doc

Kastanyet: İspanyol müzik çalgısıdır. Tahtadan yapılmış; içten oyuk, dışa doğru bombeli bir çalgıdır. İki parçadan oluşan, iple veya lastikle birbirine bağlanan bu alet, ip olan bölümünden parmağa takılıp, birbirine vurularak ses çıkarır.

Resim 6³⁷ : Kastanyet

Ritim Çubukları: Tahtadan yapılan, iki adet çubuktan oluşan ve birbirine vurularak ses çıkartılan aletlerdir.

Resim 7³⁸ : Ritim Çubukları

Marakas: Ağaç ve plastikten yapılan, oyuk ve içinde bulunan bitki tohumları veya parçacıklar sayesinde sapından tutup sallandığında ses çıkaran ve iki parçadan oluşan aletlerdir.

Resim 8³⁹ : Marakas

Tır Tır: Ağaçtan yapılmış, balık şeklinde ve üzerinde tırtıkları olan bir alettir. Tahta bir çubukla, tırtıklı kısma sürterek veya vurularak ses çıkartılır.

Resim 9⁴⁰ : Tır Tır

Davul: Ağaçtan yapılmış, silindir şeklide olup, iki yüzüne deri gerilerek meydana gelmiştir. Bu deriler iple gerilip, çalan kişinin boynunda durması için kemerle bağlanır. Sert ağaç tokmak ile bir yüzüne, ince bir çubuk ile de diğer yüzüne vurularak ses elde edilir. Türklerde çok yaygın olan ve Türkleri sembolize eden bir alettir.

Resim 10⁴¹ : Davul

³⁷ www.muzikfakultesi.com/.../kastanyet_144.jpg

³⁸ www.bediloy.com

³⁹ www.senkop.com.tr

⁴⁰ www.orffturkey.com/images/urun/muzik1.jpg

⁴¹ www.anadolubaglamaci.com

Bongo: Küba kökenli bir alettir. Silindirik şeklinde olup, sert ağaçtan yapılan, metal çubuklarla birbirine bağlanmış iki davuldan oluşur. Ağaç gövdesinin üstüne metal kasnaklarla deri gerilmiştir. Deri olan kısma parmaklarla vurularak ses çıkarılır. İki davulun sesi birbirinden farklıdır.

Resim 11⁴² : Bongo

Tef: Bir kasnağın sadece bir yüzüne deri gerilmiş bir alettir. Tahta veya ağaçtan yapılmış bu kasnakta ziller yerleştirilen çeşidi ve zilsiz olan çeşidi ile sadece bir kasnak olup, derisiz ve zilli olan çeşidi de bulunmaktadır. Deri olan kısma elle vurularak çalınır. Daha büyük ve zilsiz olanlarına bendir, daire denilir.

Resim 12⁴³ : Tef

Zil: İki yuvarlak metal parçadan oluşan ve birbirine vurulması ile ses çıkaran alettir. Daha küçük ve içi biraz oyuk olan, tepesindeki ipele parmaklara bağlanan çeşidine “Parmak Zili” denir.

Resim 13⁴⁴ : Zil

2.3.5. Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi Olarak Orff Yöntemi ve Müziksel Yaratıcılık İle İlişkisi

Temelini *Carl Orff*'un oluşturduğu ve *Gunild Keetman* (1904–1990) ile geliştirdiği yöntem, tüm dünyada ve ülkemizde “Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi” olarak adlandırılmaktadır. Yapılan uygulamalara geçmeden önce, elementer anlayışa ve yöntemin boyutlarına değinmek gerekmektedir.

Orff, dans, hareket, ritim ve şarkıdan oluşan davranış biçimlerini, birbirleriyle iç içe geçmiş olarak elementer müzik kavramında toplamaktadır. *Orff*'a göre⁴⁵, konuşma, devinme, şarkı söyleme ve dans, çocuk için, birbirlerinden çok keskin çizgilerle ayrılmış eylemler değildir. Elementer, Latince *Elementarius*, <<öğelere ait, ögesel, ilk-el, başlangıçta olan>> demektir. O zaman elementer müzik nedir? Elementer müzik hiçbir zaman sadece müzik değildir; hareket, dans ve dil ile

⁴² auctions.overstock.com

⁴³ www.melodik.net

⁴⁴ wowturkey.com

⁴⁵ www.orff.de

birliktedir. Bu müziğin dinleyicisi olunmaz, onun bizzat yapılması gerekir. O, zihni kurguya dayanmaz, büyük formlara ve mimariye sahip değildir. Elementer müzik tabandadır, doğal ve bedenseldir, herkes tarafından öğrenilebilir, tecrübe edilebilir ve çocuğa göredir. *Orff*'un, "Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi" olarak adlandırdığı yöntemde, hareket ve müzik tek amaç olmayıp, eğitici, sosyal ve yaratıcı öğrenme de amaçlanmaktadır.⁴⁶ Yöntem, ne müzik dersinin kazandırmak istediği spesifik müziksel yetenek, yeterlik ve anlayışı, ne de spor dersinin içerdiği anlamda bedensel eğitimi amaçlar; Müzik ve Hareket Eğitimi dersi, çocuktaki duygusal güçleri açığa çıkarmayı ve geliştirmeyi, onun yaratıcı yeteneklerini teşvik etmeyi ve sosyal öğrenmeyi mümkün kılmayı hedefler.

Elementer müzik, bizzat uygulanması gereken bir müziktir. Birlikte yürütülen yaratıcı çalışmada çocuk, kendini özgür olarak ifade edebilmeli; kendi ifadesini biçimlendirebilmeli ve sosyal amaçlı kullanabilmelidir. Elementer müzikte insan sadece dinleyici değildir; müziğin yapımına bizzat katılır.

Çocuğun müziğe yönlendirilmesi, müzik dersiyle başlamaz.⁴⁷ Başlangıç noktası oyun saatidir. Müziğe yönelmek söz konusu değildir, müzik kendini gösterir. Önemli olan çocuğun içinden geldiği gibi oynamasına olanak vermek ve bunu etkileyen her şeyi uzak tutmaktır. Oyun oynama güdüsü sabırlı davranmayı ve buna bağlı olarak egzersiz yapmayı geliştirir, buradan da başarı doğar. *Orff-Schulwerk*, müzikle, hareketle ve lisanla oynayarak egzersiz yapmanın ve böylece de öğrenmenin yolunu gösterir.

Mozarteum Üniversitesi *Orff* enstitüsünde ders veren Peter Cubasch'a göre ise, elementer müzik, müziksel oyunun küçük çocuklar için basite indirgenmiş hali veya sınırlı ses malzemesi için özel enstrümanların kullanıldığı sadeleştirilmiş müzik değildir. Elementer müzik denince, antropolojik, gerekçeli, sanatsal, agojik (yaşı olmayan), pedagojik (çocuk için eğitimsel), androgojik (yetişkin için eğitimsel), geragojik (yaşlı için eğitimsel), etkin ve yaratıcı bir müzik kavramı anlaşılır. İçeriğin bel kemiğini, müzik, dil ve hareketin birlikteliği oluşturur. Elementer müzik insanın yaşına veya özel yeteneklerine bağlı değildir. *Cubasch*'a göre, elementer müziğin,

⁴⁶ www.muzed.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=30 - 27k

⁴⁷ Schumacher, Karin, Müziği Araç Olarak Kullanan Sosyal Pedagoji ve Entegrasyon Pedagojisi İle Müzik Terapisi Açısından *Orff-Schulwerk*'in Anlamı (Çeviri: Nazan Laslo), *Orff Info* Eylül 4, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.4-6.

elementer müzik kuramı ve uygulamasına temel oluşturan üç boyutu vardır: ⁴⁸ Antropolojik Boyut, Pedagojik Boyut, Nesnel İçerik Boyut.

Antropolojik boyut, insanı temel almaktadır. Müzik yapmanın eksenini insan oluşturmaktadır. İnsan, konulacak hedeflerin, içeriğin, yöntem ve medyanın bağlantı noktası ve hatta özel enstrümanların kullanım nedeni ve öznesi olmaktadır.

Pedagojik boyut, insanın varlığını etkileyen, onu bedensel, ruhsal ve zihinsel olarak sarsan özel pedagojik kural ve durumları açıklar. Kişiliğin gelişmesine önemli katkıda bulunur. Müzik sevgisini uyandırır ve zaman içinde gelişmesini sağlar. Bu tür olaylar planlanamaz. Sağlanan uygun koşullar ve alınan önlemlerle ancak oluşumu desteklenebilir. Elementer müziğin pedagojik prensipleri, “oyun ortamı”, “bedenden yola çıkmak”, “bulmak ve icat etmek”, “etkin ve serbest / kendi başına”, “ön koşulsuz” ve “birlikte” koşullarıyla açıklanır.

Oyun ortamı, insanın kendisini rahat hissedebileceği, korkmadığı, doğal merak duygusunu uyandıran, içindeki oyun dürtüsünü ortaya çıkaran; zaman baskısı, çalışma baskısı, rekabet, otokratik ders uygulaması ve not sistemi olmayan bir ortamdır.

Bedenden yola çıkmak, pedagojik prensibin odak noktasını oluşturur. İnsan, bütün boyutlarıyla, bedensel, zihinsel ve ruhsal ele alınmalı ve geliştirilmelidir. Bedensel varlık da farklı boyutlara sahiptir. Üretilen müzik, duyuları uyarmalıdır. Duyular da elementer müziğin çıkış noktasıdır. Algılamayı, ifadeyi gerektirir; sezgiyi canlandırıp içsel kaynakları harekete geçirir. Bedene yönelik müzik, beden müziğinin çıkış noktası olarak anılır. Tını oluşturan hareketler ve insan sesi olarak bedene özgü enstrümanlar keşfedilir, gözlenir, ayrıştırılır. Bunlar, oyun ve hareket şarkılarıyla geliştirilir ve yaşantıya dönüştürülüp, birlikte yaratılan biçim/edim ortaya çıkar. Bedenin duyumsadığı duygu ve ruh halleri, bedensel hafızada kaydedilmiş veya hayal gücünün oluşturabildiği içsel fotoğraflar ve anımsamalar, müzik veya dans, doğaçlamaların çıkış noktasıdır. Etkilenme, deneyim, düşünce ve anlayışların söze dökülüp başkalarıyla paylaşılması, zihinsel ileti yeteneğinin kullanımına ve duyularla sezgilerin ifade edilebildiği farklı bir dilin gelişmesine yarar.

Bulmak ve icat etmek; hayal gücünün, kendiliğindenliğin, canlılığın ve böylece kişiliğin bir bütün olarak harekete geçirilmesidir. Aynı zamanda, keşfederek

⁴⁸ Cubasch, Peter, Elementer Müzik veya Müzik ve Hareketle Bedensel Eğitim (çeviri: Nazan Laslo), *Orff Info* Ocak 3, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003, s.8-9

öğrenme sevincinin sürdürülmesi ve geliştirilmesini sağlar. Bu nedenle, deneme, üretim, doğaçlama çok önemlidir.

Etkin ve serbest / kendi başına yapmak ve kendi davranışından sorumlu olmak, yaratıcı ve edimsel eğitimde en etkili yol ve önemli bir kuraldır. Bir taraftan öğrenmede yüksek motivasyon sağlar, diğer taraftan da öğrenmenin keyfini yaşatır. Önemli şeyler, kafa, yürek ve elle kavranır. Aynı zamanda kişinin kendine olan güveni artar. Bu deneyimler tüm yaşam boyunca olumlu olarak devam eder. Elementer müzikte çok şey etkin olarak keşfedilir, kendi başına oluşturulur.

Ön koşulsuzluk, elementer müziğin gereksinimlerindedir. Özel müzik bilgilerine sahip olmak, örneğin, nota okumak, çalma teknikleri veya şan yeteneğine sahip olmak gerekli koşul olamaz; ancak bu özellikler varsa, belli ölçüde çalışmaya dâhil edilir. Güzel müziği tekrarlamak veya anlamak en önemlisi değildir. Müzik bu anlamda oyun aracıdır ve aktif yaratıcı süreçlerde giderek daha iyi kavranır. Katılımcıların her biri, kendi bireysel deneyimleri, yetkinlikleri, ilgi ve istekleri ile buna farklı katılabilir.

Birlikte üretilen müziğe ön koşulsuzluk prensibi de eklenerek, yaratıcı müzik meydana gelir. En önemlisi, daha iyi veya daha kötü olan değildir; yetersizlik veya bozukluk da değildir. Birlikte oynamak, doğaçlama yapmak, müziği yaşamak, var oluşun her boyutunda birlikte ve birbirinden öğrenmek için, çeşitli heterojen topluluklar (bir okul sınıfı, entegre gruplar, değişik yaşlardaki insanların oluşturduğu gruplar) uygun koşulları oluştururlar. Elementer müzik bu yüzden belli yaşlarla da sınırlı değildir. İnsan, ömrü boyunca öğrenebilir, yaratıcıdır, merak eder ve başka insanlarla birlikte etkin ve yaratıcı olmaya gereksinim duyar. Ömür boyu öğrenme kavramı ve gelişim psikolojisindeki diğer son gelişmeler, elementer müziğe uygun referans teorileri sunmaktadır.

Nesnel içerik boyutta, antropolojik üç temel veri olan, bedensellik, bağıntılı olmak ve yaratıcılık, teoriye bağlı elementer müzik uygulamasının ana kurallarıdır. Ömür boyu öğrenme kavramları, farklılaştıran ve eklemleyen kurallar ve ön koşulsuzluk, daha dar çerçeveyi belirler. Müzik-dil-hareket birliği ise, içeriğin ağırlık noktasına işaret eder. Elementer müzik üretilirken somut konu ve içerik, bu belirleyici faktörlere göre oluşturulur, geliştirilir ve denetlenir. Elementer müzikte içerik açık, konu değişken, yol esnektir. İçinde bulunulan duruma, topluluğa ve grubu yönetenlerin özel deneyim ve yetkinliklerine uygun olmalıdır. Bu durumda yeni şarkılar, oyunlar, danslar, yöntemler aramanın yararı yoktur ancak kişisel veya

kurumsal arka plan tasarımlarını gözden geçirmek anlamlı ve etkili olur. Bunun sonucunda içerik ve konu aynı olsa da, çalışmanın özü ve niteliği itibarıyla katılanların memnuniyeti önemli ölçüde değişebilir. Bunu kendi deneyimlerim göstermiştir.

Elementer müzik; müzik, dans, ritmin işbirliğinden doğan, herkesin özgürce ve bizzat oluşturabileceği, bedensel ve yaratıcı bir müziktir. Bir elementer müzik eğitimi yöntemi olan Orff yönteminde, yaratıcılığın belli bir süreci vardır. Bu süreci genel hatları ile şöyle açıklayabiliriz:⁴⁹

Bu süreç, 0-3 yaşındaki çocukta, seslere karşı ilgi duyma ile başlar. Bu yaşta çocuk, sesin doğasını araştırmaya istek duyar. Çocuğun vuruşları ritmik değildir, düzensizdir. Müziksel ifadeleri tonallık ve yapısal olarak anlam taşımaz. 4-5 yaşında daha düzenli ritim vurup, doğaçlamalarına kişisel anlatımını eklemeye başlar. 5-6 yaşlarında başlayan anadil, 7-8 yaşlarında belirginleşir. Ritmik ve melodik ifadeler tekrarlar şeklinde ortaya çıkar. Çocuğun yapısal cümlelerinde, geleneksel bazı müziksel anlatımları gösteren küçük ezgiler saptanır. 10 yaşında araştırma isteği gelişen çocuk, 13-14 yaşında teknik anlatım ve yapısal kontrolü kazanmıştır. Daha olgun bir müzik tarzı geliştirmeye yönelik güçlü bir eğilim fark edilir. Ayrıca popüler müzikten etkilenme de görülür. 15 yaşında, çocukta kişisel tanımlama saptanır. Müzikten etkilenme daha belirgindir. Çocuğun bilinç düzeyinin anlatımı ile birlikte, müzikal bilişsel süreçler de kendini göstermeye başlar. 15 yaş ve sonrasında ise çocuk, kendi müzikal birikimini yansıtabilecek düzeye erişmiş, donanımlı müzik insanıdır. Estetik kaygıları da gözeterek çok yönlü, imgesel ve orijinal müzikal düşünce yaratmaya başlar. Kompozisyonları, bilinçli şekilde oluşturulmuş müzikal materyalleri içerir.

Orff yönteminin yapı taşlarını oluşturan yaratıcılığın, çocukların gelişimindeki süreçleri bu şekilde saptanmıştır. Orff yöntemindeki yaşlara uygun yaratıcı teknikler, bu süreçlerle tam bir paralellik içersindedir. İlköğretim kurumları müzik dersi öğretim programının genel amaçlarında, “yaratıcı müziksel çalışmalar yapabilme” maddesi yer almasına rağmen; ilkokullarda, müzik derslerinde yaratıcılığa yer verilmediği bilinmektedir. Orff çalışmalarında, öğrencilerin yaratıcı çalışmalarına yol gösterici ve yönlendirici olan, onlara gerekli ortamı hazırlayan öğretmen, sadece

⁴⁹ Gürgen, Elif Tekin (Öğr. Gör.) “Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı:12, 2006, s. 85-86

bir rehber görevini üstlenir. Bu durumda gerçek bir rehberlik için, öğretmen kılavuz kitaplarında, ders işleyiş açıklamalarının ayrıntılı bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Ülkemizde bu konuda da bir eksiklik mevcut olup, bu konuda yapılan örnek çalışmalar ileride sunulacaktır.

Çocuk, resim yaparak, müzik dinleyerek, şarkı söyleyerek, bir müzik aleti çalarak, yani, yaratıcı özellik taşıyan etkinliklerde bulunarak kendini ifade edilebilir. Yaratıcılığın ortaya çıkarılması, var olan bu yeteneğin olumlu bir şekilde kullanması ve geliştirmesi için programlar hazırlanmalıdır. Bu noktada en önemli olan, yaratıcılığın kendiliğinden öğrenilebilecek bir özellik olmadığı, ancak gerekli ortam sağlanırsa geliştirilebileceğinin farkına varılmasıdır.

Müzik derslerinde yaratıcılığı uygulayabilmek için;

- Geleneksel eğitim programı ile başlanmalıdır. Çoğunlukla kulaktan şarkı öğretimi yapılan müzik derslerinde, sınıf öğretmeninin bilgisine bağlı olarak dersler sürdürülmelidir. İlk etapta, öğrencilerin müzik kabiliyetlerinin ortaya çıkarılması, müzikte daha yaratıcı olma düşüncesi bilerek göz ardı edilir.
- Öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerinin gelişebilmesi için, öğretmenlerin sınıfta yeterli ortamı oluşturmaları gerekmektedir. Bunun için, çocukların ilgi, beceri ve yaratıcılıkları saptanmalı, varılan sonuca uygun program hazırlanmalıdır. Öğrencilerin müziğe yaklaşımları, önceki deneyimleri, ilgileri, öğretmeninkilerle kaynaştırılmalı ve çeşitli araçlardan kaynak sağlanmalıdır.
- Şarkı seçiminde günün koşullarına uygun şarkılar seçilmeli, ezgi yapıları, ezgideki yaratıcı güç, yalınlık, ezgiyle söz arasındaki uyuma dikkat edilmelidir. Her yeni şarkı ezgisi, oyuna, dramatizasyona, çalgıyla eşlik etmeye, başka ezgiler yaratmaya uygunluğu açısından değerlendirilerek seçilmelidir. Öğrencilerin, bilinen bir melodiye sözler uydurmalarına izin verilmelidir.
- Müzik dersini diğer derslerin içine sokarak, müzikten bir araç olarak faydalanılabilir. Müzik dersini, sadece şarkı söylenmesi gereken bir ders olmaktan çıkarıp; değişik ritim araçlarının birlikte yapılabildiği, bu araçların nerelerde kullanılabileceğine ilişkin yorumlar getiren, vücut dilinin de bu ritim araçları içinde kullanabildiği bir ders haline dönüştürülebiliriz. Örneğin, beden eğitimi derslerinde, öğrencilere belli bir ritim verilerek hareket etmeleri sağlanır, verilen bu ritim ağırlaştırılarak ve hızlandırılarak hareketlerdeki hız kontrol edilebilir. Ritim ve hareketler yaratıcı ifade için çok iyi fırsatlar sağlar.

- Müzik derslerinde yaratıcılığı geliştirmek için grup çalışmalarına yer verilmelidir. Öğretmen sınıfları gruplara ayırır ve her gruba değişik konular verir. Örneğin, fırtınayı canlandırma, kişinin günlük yaşantısını canlandırma gibi... Gruplar, öğretmenin ders için kullandığı araçlardan, müzik aletlerinden yararlanarak, vücut dillerini de kullanarak verilen konuyu hazırlar. Daha sonra gruplar birbirlerini izleyerek değerlendirmeler yapar. Böylece öğrenciye, grup çalışmasıyla, sosyal kişilik sahibi olma, yaratıcılığını kullanabilme, birbirini dinlemeyi ve izlemeyi öğrenme, saygılı olma gibi olumlu özellikler kazandırılmış olur.

Yaratıcı etkinliğin çocuk üzerindeki etkileri şöyledir:⁵⁰

1. Olumlu özelliklerin oluşmasına ve/veya gelişmesine yardımcı olur.
2. Kavramayı öğrenir ve duygusal yetilerini geliştirir.
3. Kendine güveni artar, daha sosyal bir kişiliğe sahip olur.
4. Esnekliği artar ve yeni deneyimlere yönelir.
5. Araştırmacı kişiliği gelişir.
6. Karşısına çıkan fırsatlardan yararlanmayı bilir.
7. Ayrıntılara dikkat eder, yanlış ve eksiklerini hisseder.
8. Yaratıcılığı, tüm hareketlerinde ve temsili etkinliklerinde, dil etkinliklerinde, resim işlerinde, müziğin uyardığı biçimde güdümlenir.

Görülüyor ki, müziksel yaratıcılık ilköğretim müfredatında konu olarak yer almış; milli eğitim amaçlarında, yaratıcı, sağlıklı, özgüveni yüksek ve sosyal bireyler yetiştirmek amaç olarak gösterilmiştir. Çocukların sosyal birey olması, yaratıcılıklarını geliştirmesi, özgüveni yüksek bireyler olarak topluma kazandırılması çok önemlidir. Fakat bu konular her ne kadar müfredatta yer alsada da, üzerinde yapılan etkinlikler ya yeterli olamamış, ya da tam amaca hizmet edememiştir. Oysa ki, Orff tekniğinin temel amaçlarından olan yaratıcılık, Orff'un her etkinliğinde yer almaktadır. Orff tekniği, yaratıcılık amacına ek olarak, diğer tüm amaçları bakımından da Milli eğitimin amaçları ile tam bir paralellik göstermektedir: Sosyalleşme, kendine güven, müzik sevgisi, müzikten ve yaptığı işten zevk alma, birlikte ve birbirinden öğrenme, arkadaşlık ve grup bilinci, bir enstrüman çalabilme ve böyle bir yeteneği olduğunu fark etme, ritim öğrenme, müzik yapma ve yazma, rahatlama, mutlu olma gibi... Bunun örnekleri, ilköğretim müfredatındaki çeşitli

⁵⁰ Aslan, Ayşen, İlkokullarda Müzik Dersinde Yaratıcılık, M.Ü. Yayınları, İstanbul, s.180-184

konularla ilgili olarak yapılacak ritim, şarkı, enstrüman çalışmaları ile gösterilecek ve uygulama önerileri olarak sunulacaktır.

3. BÖLÜM

ORFF YÖNTEMİNİN İLKÖĞRETİM MÜFREDATINA UYGULANMASINA YÖNELİK ÖNERİLER

3.1. Orff Yönteminin İlköğretim Müfredatının I-VIII. Sınıflarında Ünite Konularına Uyarlanması

Orff yönteminin mantığında, mükemmellik en önemli şey değildir; çocuğun fiziksel ve psikolojik bireyselliğine hitap edilmesi belirleyicidir. Bu ilkedен hareketle bu araştırmada, Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu'nda her sınıf düzeyinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Çalışmalar, Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu'nun I-VIII. Sınıflarının çeşitli şubelerinin öğrencileri ile herhangi bir durum gözetmeden, her sınıf seviyesinde bir sınıf ile gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalarda, bir yandan, mevcut örneklerden yararlanılmış; bir yandan da, araştırmacı tarafından üretilen fikirler uygulamaya geçirilmiştir. Bu çalışmalar, öğretmenler için, derslerde uygulayacağı örnek bir model olarak sunulmuş; ilköğretim müfredat programı için bir öneri olması amaçlanmıştır.

Yöntemin ülkemizde uygulanması, bazı kurumların ve öğretmenlerin özel çabası ile gerçekleşmiş; yöntem, 2007 öğretmen kılavuz kitaplarında basit örneklerle az da olsa yer almayı başarmıştır. Fakat ne var ki bu örnekler, özellikle ilköğretim I-V. Sınıfları için yetersiz kalmıştır. Diğer taraftan, öğrencilere ve öğretmenlere rehber nitelikte olamamıştır.

Oysa ki bu kitaplarda, yöntem ve uygulaması, tüm ayrıntılarıyla açıklanmalı, verilen örnekler öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine göre düzenlenmeli; eğlendirici, öğretici, yaratıcı ve çeşitli enstrümanların kullanımıyla da zenginleşen, müfredat konularına hâkim etkinlikler kullanılmalıdır.

Bu nedenle bu araştırmada sunulan örnek çalışmalar, araştırmacının bizzat uygulayarak oluşturduğu, olumlu tepkiler aldıkça geliştirdiği, yaratarak ve üreterek gerçekleştirdiği çalışmalardır.

3.1.1. I. Sınıf Çalışmaları

3.1.1.1. Tanışma Oyunları:

Çalışma, 28/09/2007 tarihinde, 1/A sınıfı öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. İlköğretim okuluna yeni başlayan 1/A sınıfı öğrencileri ile tanışma çalışmasıdır.

Amaç, öğrenciye, müzik dersini, ritimleri ve sesleri tanıtmaktır. Öğrencilerin, kendi isimlerini arkadaşlarına söylerken, oyun oynuyormuş düşüncesinde olmaları, oyun oynamanın zevkine varmaları, severek derse ilk adımı atmaları sağlanmaktadır.

Öğretmen, öğrencilere, birbirleriyle tanışacaklarını, bunu oyunla gerçekleştireceklerini anlatır ve her oyunda önce kendisi, nasıl yapılacağını bir örnekle gösterir.

- Öğretmen, el çırparak ritmik bir şekilde kendi adını söyler. Örneğin, “Ebru” ismini, “-eb” hecesinde bir kez, “-ru” hecesinde bir kez olmak üzere, ritmik bir şekilde iki kez el çırparak söyler. Sonra öğrencilerden, kendi isimlerini buna benzer şekilde söylemelerini ister.
- Öğretmen, kendi adını, vücudunun herhangi bir yerini kullanarak, serbest ritimde söyler. Örneğin Ebru ismini söylerken, dizine sağ elle vurarak “-eb” hecesini, sol elle vurarak “-ru” hecesini söyler. Ritim değerleri veya vücudun kullanılan bölümleri değiştirilebilir. Örneğin, “-eb” hecesi el çırparak, “-ru” hecesi masaya vurularak veya “-eb” hecesi iki elle iki kez masaya vurularak, “-ru” hecesi bir kere parmak şıktılarak söylenebilir. Ya da “-eb” hecesi ayakla yere dört kere vurularak, “-ru” hecesi bir kere parmak şıktılarak söylenebilir. Daha sonra öğrencilerden, kendi isimlerini kendi buldukları ritimle, bedenlerinin herhangi bir yerini kullanarak söylemeleri ister.
- Öğretmen, ismine bir hareket eşliği yapar. Örneğin, ayakta eller iki yana açılarak “-eb” hecesi, yılan gibi süzülerek yerine otururken “-ru” hecesini söyler. Ya da “-eb” hecesini söylerken başını sağa, “-ru” hecesini söylerken sola çevirir. Elini havaya kaldırarak “Ebru” ismini bir kerede söyleyip ellerini indirir. Yahut eliyle sağa uzanarak “Ebru” ismini söyler, sonra sola uzanır. Daha sonra öğrencilerden buna benzer şekilde isimlerini söylemelerini ister.
- Bütün bu çalışmaların her maddesi 3. öğrenciden sonra başa dönülüp sınıfça tekrarlanır. Bu tekrarlar, her bir öğrenci ismini nasıl söylemişse, hareket, ritim ve vücut eşliği olarak aynen yapılır. Unutulan yerde öğrenciye sorularak hatırlanır. Sınıf mevcudunun yoğunluğuna göre, maddeler seçilip her madde için bir grup oluşturularak da yapılabilir. Mevcut azlığında ise tüm maddeler tüm sınıfa teker teker uygulanır.

3.1.1.2. Şarkı Çalışmaları:

Şarkı çalışmaları, öğrencilerin ders kitaplarında yer alan şarkılar üzerinde gerçekleşmiştir. Her sınıf düzeyinde, bir eğitim ve öğretim yılı iki dönemden oluştuğu düşünülerek de her iki dönem için birer şarkı seçilmiştir. Çalışmalarda seçilen şarkıların ilki birinci dönem, ikincisi ise ikinci dönem içindir.

a) Çalışma, 23/11/2007 tarihinde, 1/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma konusu ve öğrenme alanı, kullanılması gereken teknikler belirtilmiştir. Çalışmada amaç, vücudun ritim çalgısı gibi kullanılmasıdır. Bu amaca yönelik yapılan etkinlikler, oyunlaştırılarak sunulmuştur. Bedenlerini bir enstrüman olarak kullanmaları sağlanmıştır. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Vücudumuz da Çalgı Olabilir”.

Öğrenme Alanı : Dinleme-Söyleme-Çalma

Kazanım : Vücudunu ritim çalgısı gibi kullanır

Yöntem ve Teknikler : Anlatım, canlandırma, grupla çalışma, güdüleme, taklit, yaratıcı yineleme

YAĞMUR YAĞIYOR

Orta hız Tekerleme

Yağ mur ya ğı yor Sel ler a kı yor

Kom şu kı zı Cam dan ba kı yor

Yağmur yağıyor seller akıyor Komşu kızı camdan bakıyor

- Öğrencilerden minder getirmeleri istenir. Minder yere serilerek üzerine uzanılır. Sınıf müsait değilse, oturulan yerde uzanılır.
- Yağmur ormanları ya da doğadan sesler içeren bir müzik açılır.
- Gözler kapatılır.
- Müzik dinlendikten sonra kapatılır; müzik içinde geçen seslerin ne olduğu ya da hangi hayvanlara ait olduğu soruları yöneltilerek karşılıklı cevaplanır. Müzikte sesleri duyulan hayvanlar taklit edilir.

- Daha sonra hikâye anlatılır:

Bir varmış, bir yokmuş... Çok eski zamanların birinde, küçük bir kız yaşarmış. Bu kızın, çok güzel, kıvrırcık saçları varmış. Hep renkli renkli elbiseler giyermiş. En sevdiği renkler (...) (Burada, öğrencilerin üzerindeki kıyafetlerin renkleri söylenir). Güzel kız, her sabah kalkar kalkmaz, uyku mahmurluğunu atmak için, küçük bir oyun oynarmış: (Kısık bir sesle:) Bu oyunu bir tek bana anlattı, ben de size bir sır olarak anlatıyorum, siz sakın kimseye anlatmayın.

Yataktan kalkınca, elleriyle ve ayaklarıyla küçük vuruşlar yaparmış (Bu sırada öğrencilerle birlikte bu vuruşlar yapılır). Sonra yüzünü yıkar, kahvaltıya öyle inermiş (Öğrencilerle yüz yıkama hareketi yapılır). Ekmeklerini yerken çok uzun uzun çiğnermiş (Ağız hareketleri ses çıkararak yapılır). Kahvaltısını güzelce yaptıktan sonra, küçük bahçeye inermiş. Bu küçük kızın, bahçede kendine ait küçük bir bölümü varmış. Burada onun çiçekleri varmış. Açan çiçeklerini her gün uzun uzun koklarmış (Koklama jesti canlandırılır). Bu bahçenin en büyük ihtiyacı su imiş ama ne yazık ki onun yaşadığı bu şehirde çok az yağmur yağarmış. İçinden hep, “Bugün keşke yağmur yağsa da bahçem sulansa” diye dua edermiş. Yine bir gün, bahçesindeki çiçekleri sulamak için hazırlık yaparken, birden şiddetli bir şekilde şimşek çakmaya başlamış. Küçük kız çok sevinmiş. İçinden bir şarkının melodisini mırıldamaya başlamış. Sevinçli sevinçli bu şarkının hareketlerini yapmaya başlamış (Öğrencilerle birlikte şarkıya uygun hareketler yapılır).

- Öğrencilerle yapılan bu taklitlerde, hep beraber, rüzgâr, yağmur gibi doğa olaylarına hareketler icat edilir. Bu hareketler, ses çıkaran hareketler olmalıdır. Örneğin, yağmur sesi için parmak şıklatılabilir, rüzgâr için bir elle diğer elin üzerine yavaşça sürtülebilir, gök gürültüsü için göğse vurulabilir, dolu içinse dizlere vurulabilir.
- Bulunan bu hareketler, sınıfla birlikte tekrarlanır.
- Sonra öğretmen, doğa olayı isimleri söyler öğrenciler isime karşılık olan hareketi yapar, hareketleri yapar öğrenciler karşılığı olan doğa olayının ismini söylerler.
- Sonra bu oyun öğrencilere yaptırılır.

b) Çalışma 29/02/2008 tarihinde, 1/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Amaç, şarkıyı kolay bir şekilde öğrenip hayvan seslerinin taklidini yapabilmek ve şarkıya çeşitli hareketlerle ritimsel olarak eşlik yapabilmektir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Müzikle Hareket Edelim”

Öğrenme Alanı : Müzikte yaratıcılık

Kazanım : Basit ritmik yapıdaki ezgileri harekete dönüştürür

Yöntem ve Teknikler : Soru-cevap, taklit, uygulama, güdüleme, benzetimli öğretim tekniği, grupla çalışma.

Bal Arısı

Orta hız Tekerleme

A rı pır pır pır ba şı ma kon du
A rı pır pır pır e li me kon du
A rı pır pır pır ko lu ma kon du

Ba la rı sı da la rı sı pır pır ba şım da
ba la rı sı da la rı sı pır pır e lim de
Ba la rı sı da la rı sı pır pır ko lum da

**Arı pır pır pır başıma konu
Balarısı dal arısı pır pır başımda
Arı pır pır pır elime konu
Bal arısı bal arısı pır pır elimde
Arı pır pır pır koluma konu
Bal arısı dal arısı pır pır kolumda**

- Ses çalışması yapılır. Herkes daire şeklinde durur, tiz-pes tonlarda yumuşak bir “vızzzzzz” sesi çıkarmayı dener. Bu sırada öğrenciler, arının havada uçuş yolunu elleriyle çizerler. Daha sonra bu arı, yani “vızz” sesi, çocuklar tarafından elden ele geçirilir. Her öğrenci bir öncekinin ses arısını yakalar, isterse yolunu değiştirerek bir sonrakine verir. Bu ve buna benzer ses çalışmaları sesi eğitir ve duyma duyusunu çalıştırır.
- Öğretmen tekerlemeyi yavaş yavaş söylerken, sözlerine uygun hareketlerle arı, önce başa, sonra ele, sonra da kola kondurulur. Böylece, öğrenciler, fark etmeden tekerlemeyi yavaş yavaş hafızaya almaya başlarlar.

- Öğretmen şarkının “pır pır” bölümlerinde, ya el çırpılarak ya da masaya vurarak tempo tutar. Eğer mevcut ise, bir davul veya vurmali bir aletle de tempo tutulabilir. Daha sonra bu bölüm tüm sınıfça tekrarlanırken, aynı tempo tutulur.
- Tekerleme, sözlerine uygun hareketlerle söylenir.
- Tekerleme söylenirken “pır pır” bölümünde önce sadece hareketleri yapılır, daha sonraki tekrarlarında ise harekete ses eklenerek söylenir. Daha sonra da bunun tersi uygulanır.
- Tekerlemenin “arı pır pır pır başıma kondu” sözleri, sözlü ve hareketsiz, “balırsı dal arısı pır pır başımda” sözleri, sözlü ve hareketle tekrarlanır. Daha sonra da bunun tersi uygulanır.
- Oyun bölümüne geçilir. Bu bölümde öğrenciler, masaların üzerine vurarak tempo tutmakla şarkıya başlarlar. Şarkının sözlerine gelindiğinde, sınıf içinde daire oluştururlar. Aynı tempo bu kez elle tutulmaya devam edilir. Şarkının “pır pır başımda”, “pır pır elimde”, “pır pır kolumda” kısımlarında, öğretmen veya öğrenci, yanındaki arkadaşının eline vurmaya çalışır. Sonra ortaya geçecek iki çocuk seçilir. Çocuklardan biri insan, diğeri arı olur. Arı olan, insanı yakalamaya çalışır; sözün uygun geldiği yerde başına, eline ve koluna konar. Diğer öğrenciler ise tekerlemeyi söyleyerek tempo tutarlar. Bu oyun diğer tüm öğrencilerle tekrarlanır.

3.1.2. II. Sınıf Şarkı Çalışmaları

a) Çalışma, 26/09/2007 tarihinde, 2/C sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Amaç, öğrencilerin şarkıyı kulaktan öğrenirken, ritim aletleri ile eşlik yapabilmelerini sağlamak ve ses-nefes çalışmaları ile Re-La nota aralığındaki sesleri seslendirebilmelerini sağlamaktır. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu	: “Şifreli Öykü ve Ses Çalışmaları”
Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme-Çalma
Kazanım	: Ses ve nefes çalışmaları yapar
Yöntem ve Teknikler	: Canlandırma

Hayvanlar

Orta hız Söz ve Müzik: Saip Egüz

Dam da ley lek tak tak tak Su da ör dek
Ev de ke di mır mır nav Yol da kö pek

vak vak vak Kur ba ğa lar de re, de
hav hav hav Se vim li dir hay van lar

vı rak vı rak vı rak vı rak lar lar

**Damda leylek tak tak tak
Suda ördek vak vak vak
Kurbağalar derede vrak vrak vrak**

**Evde kedi mır mır nav
Yolda köpek hav hav hav
Sevimlidir hayvanlar sevimli onlar**

Şarkının hareketlerinin karşılığı şöyledir:

Şak : El çırpma

Şık : Parmak şıklatma

Pışk : Kulak çekme

Pat : Dize vurma

Rap : Yere ayak vurma

- Şarkının içinde geçen hayvanların taklitleri, sesleri ve hareketleri ile yapılır.
- Bu hayvan seslerine, yukarıdaki hareketlerle eşlik edilerek şarkı öğretilir.
- Daha sonra öğretmen, şarkının melodisini mırıldanır ya da bir çalgı ile çalar. Öğrenciler de söylemeden hareketleri ile şarkıyı takip ederler. Sadece hayvan seslerinin olduğu bölümlerde ses çıkarılır ve elle ritim tutulur. Böylelikle, öğretmenin mırıldandığı melodiye ya da çaldığı çalgıya ritim eşliği yapılmış olur.
- Aynı çalışmalar, varsa enstrümanlarla tekrar edilir. Hareketlerin olduğu bölümlerde, öğretmenin tayin edeceği çalgılar, öğretmenin çeşitli gruplara ayırmış olduğu çocuklar tarafından çalınır. Çalgıları öğretmen belirler, eşlik biçimine öğrenciler karar verir. Tavsiye edilen çalgılar:

Tak Tak Tak : Tef
 Vak Vak Vak : Yumurta
 Vrak Vrak Vrak : Marakas
 Mır Mır Nav : Çelik üçgen
 Hav Hav Hav : Tahta çubuk

- Öğrenciler öğrenmekte güçlük çekerse, öğretmenin tayin ettiği bazı kelimeler sesli, bazı kelimeler sessiz şekilde, daha sonra da tam tersi uygulanarak oyunlaştırma çalışması yapılabilir.

b) Çalışma, 28/02/2008 tarihinde, 2/C sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, şarkıyı hikâyeleştirerek öğretmek, doğa olaylarına ait ses gürlüklerini fark edebilmek, böylelikle kuvvetli ve hafif gürlükleri ayırt edebilmektir. Çalışmada öğrenciler, oyunlaştırarak ve masallaştırarak doğanın bir parçası olmuşlar ve hayal güçleri sayesinde, seslerin kaynaklarını yerinde keşfedilme imkânını yakalamışlardır. Bu gürlük farklarını enstrümanları ile de keşfetmişlerdir. Çalışmanın içeriği şöyledir:

Müfredat Konusu : “Doğada Duyduğumuz Sesler”
 Öğrenme Alanı : Müziksel algı ve bilgilenme
 Kazanım : Doğada duyduğu sesleri, gürlük özelliklerine göre fark eder ve ses kaynaklarını kullanarak canlandırır.
 Yöntem ve Teknikler : Eşleştirme, soru-cevap

Sonbahar

Çabuk hız Söz ve müzik: Hilmi Seyrek

„Rüz gâr e si yor . Vu vu vu vu vu
 Şim şek ça kı yor Şim şe ke şî mi şek
 Gök gür lü yor Güm bür güm bür güm bür güm
 Yağ mur ya ğı yor Şıp pır şıp pır şıp pır şıp
 Gel di son ba har Son ba har son ba har

Rüz gar e si yor Vu vu vu vu vu
 Şim şek ça kı yor Şim şe ke şî
 Gök gür lü yor Güm bür güm bür güm
 Ya mur ya ğı yor Şıp pır şıp pır şıp
 Gel di son ba har Son ba har son

Rüzgâr esiyor vu vuvu vuvu vu
Rüzgâr esiyor vuvu vuvu vu
Şimşek çakıyor şim şeke şimi şek

**Şimşek çakıyor şim şeke şi
Gök gürlüyor gümbür gümbür gümbür güm
Gök gürlüyor gümbür gümbür güm
Yağmur yağıyor şıpır şıpır şıpır şıp
Yağmur yağıyor şıpır şıpır şıp
Geldi sonbahar sonbahar sonbahar
Geldi sonbahar sonbahar son**

- Çocukların hayal gücü kullanılarak, şarkıya bir hikâye yazılarak hazırlık yapılır. Bu hikâyede sihirli bir orman olduğundan, bu ormana yolculuk yapılacağından bahsedilir. Herkesin, gemi, araba, motor, uçak gibi bir araç seçmesi istenir. Öğretmen, vagonları ile öğrencileri temsil edebileceği için treni seçer. Tüm öğrenciler arka arkaya tutunur ve sınıfta dönerek, *sihirli ormana yolculuk* başlar.
- *Sihirli ormana gidiş*: Öğretmen, bu ormanın sihirli olduğunu, oraya varınca herkesin ağaçtan bir enstrüman olabileceğini anlatır. Ormanda bazı doğa olaylarının yaşanabileceğini, korkmamaları gerektiğini çünkü ormanda yaşanan mevsimin sonbahar olduğunu anlatır.
- *Sihirli ormana varış*: Öğretmen, yolculuk esnasında şarkının müziğini mırıldanır ve ormana gelirler. Herkes trenden iner ve ormanı incelerler. Çocukların bazılarında ormanın tasviri istenir. Hatta orman sihirli olduğu için, bilmediğimiz birçok şeye rastlayabiliriz. Örneğin, dokununca çiçeğe dönüşen bir kelebek gibi... Burada, çocukların hayal gücüne sınır koyulmamalıdır.
- *Sihirli ormanda ağaçlar*: Öğretmen artık herkesin yavaş yavaş enstrüman ağaçlarına döneceklerinin haberini verir. Çocuklar sınıfta homojen bir şekilde dağılır. Öğretmen, çocukların sakin bir şekilde dağılması ve rahatlaması için aşağıdaki metni okur:

Gözlerini kapat. Sakin bir şekilde nefes al, ver. Ayaklarının altındaki toprağı hisset. Ayaklarının altından, yerin derinliklerine doğru kökler uzanıyor. Yerin altındaki köklerini hisset. Vücudun, dimdik ve kuvvetli bir ağaç gövdesine dönüşüyor. Gövdeni hisset. Gövden gökyüzüne doğru büyüyüp geliyor. Dallar uzanıyor. İnce dalların giderek kalınlaşıyor. Bütün dallarını ve yapraklarını hisset. Güneşe doğru uzanıyorlar. Ağaç rüzgârda sallanıyor. Rüzgârı hisset. Dallarına konmuş olan kuşları hisset. Sen, sihirli ormandaki büyük ve güçlü bir ağaçsın, yanındaki diğer ağaçları hisset. Yavaşça gözlerini aç, etrafına bak. Dallarından enstrümanlar çıkıyor. Hangi enstrümanlar çıktığını hayal et.

- Çocuklar hareketsiz kalırlar. Çocukların ellerine ritim aletleri dağıtılır. Öğretmen, eline bir eşarp alır ve doğa olaylarının başladığını söyler, *rüzgâr oyunu* oynanmaya başlanır.
- *Hafif rüzgâr*: Öğretmen eşarbını yavaşça sallar, çocuklar çalgılarına ellerini sürterler.
- *Kuvvetli rüzgâr*: Öğretmen, eşarabı hızla sallar, çocuklar kuvvetli sürterler.
- *Hortum*: Öğretmen, eşarabı bir çocuğun etrafında gezdirir, sadece o öğrenci çalar.
- *Rüzgâr kesilir*: Öğretmen olduğu yerde durur, çocuklar susar.
- *Rüzgâr biter*: Öğretmen eşarabı yere bırakır, çocuklar da çalgıları bırakır.
- *Şimşek*: Öğretmen el çırpır, öğrenciler ellerine enstrümanları alır. Enstrümanı en önce alan, vurmalı aleti kuvvetli ama dörtlükler halinde aralıklı (esli) çalar; diğerleri birbirini takip eder.
- *Gök gürültüsü*: Öğretmen koşmaya başlar, öğrenciler kuvvetli ve sürekli olarak çalgılarını çalarlar.
- *Yağmur*: Öğretmen parmaklarını şıklatır, öğrenciler hafif hafif sekizlik nota değerlerinde çalgılarına vururlar.
- Bu oyundan sonra öğretmen, artık bu ormandan çıkmaları gerektiğini ama bunun tek çaresinin, her doğa olayının adını ve seslerini içeren bir şarkı söylemek olduğunu anlatır. Şarkı, öğretmen tarafından yavaş yavaş söylenir.
- Şarkı, çocuklarla birlikte eko yöntemi ile söylenir.
- Şarkı söylenirken, ritimli çalgılarla doğa olaylarının seslerine eşlik yapılır.
- Öğretmen, *peri dansını* anlatmaya başlar:

Artık dans ederek hepimiz birer peri oluyoruz, gözümüzü kapıyoruz ve ormandan çıkmayı istiyoruz, çıkıyoruz.
- Öğrenciler kendilerine bir eş bulur. Şarkının, doğa seslerinin geçtiği bölümlerinde, herkesin eşiyile serbest bir hareket tasarlaması istenir. Diğer bölümlerde ise, eşler çapraz olarak kol kola girip, karşılıklı olarak kollarını değiştirerek dans eder. Öğretmen de bir öğrenciyle eş olup, öğrencilere belli etmeden oynuyormuşçasına örnekler verebilir. Örneğin, rüzgârda ellerini havada gezdirme hareketi yapabilir, şimşek çakınca oturup kalkar, gök gürültüsünde koşar, yağmurda parmak uçlarında gezinebilir... Önemli olan, oldukça hareketli olmaktır, sınıf tümüyle kullanılmalıdır. Çocukların özgürlüğü ve serbest düşünceleri öncelik olmalıdır.

- Şarkının sonuna gelindiğinde, öğretmen çocuklara ormandan çıkmaları gerektiğini hatırlatır. Periler gözlerini kapar ve öğretmenin el çırpması ile sınıfa dönmüşlerdir.

3.1.3. III. Sınıf Şarkı ve Dans Çalışmaları

a) Çalışma, 08/10/2007 tarihinde 3/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Amaç, şarkıyı öğrenirken ve söylerken doğru sesi kullanabilmek, vücut duruşlarına dikkat edebilmektir. Bu çalışmada öğrenci, sesin asıl kaynağı olan, nefesi sese dönüştüren diyaframı hissetmeyi öğrenecektir. Ayrıca bu çalışmalarda öğrenciler, dans figürleri yaparak nota değerlerini de öğreneceklerdir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Şarkı Söyleyelim”

Öğrenme Alanı : Dinleme-Söyleme-Çalma

Kazanım : Konuşurken ve şarkı söylerken sesini doğru kullanır.

Yöntem ve Teknikler : Kümeyle öğretim tekniği, anlatım, soru-cevap, taklit, oyunlaştırma, uygulama.

İnatçı İki Keçi

Orta hız

Söz ve müzik: Muammer Sun

Bir köp rü de kar şı laş mış i nat çı i ki ke çi
hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hah hay
Hep huy suz luk i nat çı lk bu ke çi le rin su çu
hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay

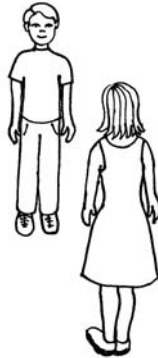
**Bir köprüde karşılaşmış inatçı iki keçi
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay
Hep huysuzluk inatçılık bu keçilerin suçu
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay
Büyük keçi demiş yol ver önce ben geçeceğim
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay
Küçük keçi demiş eğer verirsem öleceğim**

Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay

**Tam köprünün ortasında iki keçi toslaşmış
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay
İkisi de suya düşmüş bunu görenler şaşmış
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay**

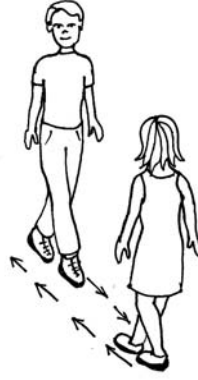
**Keçilerin inatçısı suya düşer boğulur
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay
İnsanların inatçısı kimbilir ki ne olur
Hah hah hay hah hah hay hah hah hah hah hay**

- Şarkı, eko yöntemi ile öğretilir. Şarkının “hah hah hay” bölümleri abartılı bir şekilde gösterilir.
- Öğrenciye nefes alıştırmaları yaptırılır ve şarkının B bölümündeki “hah hah hay” kısımları diyafram kullanılarak söylenir. Bunun için önce, ellerle karın tutulur, her “hah” dediklerinde karın kaslarındaki kasılma öğrencilere hissettirilir. Bu diyafram çalışması, daha sonra nota değerlerince yaptırılır. Şarkının “hay” kısmındaki ikilik notada öğrenciler, bir kere karınlarını kasarlar. Burada fark ettirmeden diyafram hissedilir.
- Şarkının es bölümlerinde alkışla, “hah hah” bölümlerinde ise, sıraya vurularak tempo tutulur. Burada dörtlük şeklinde tempolar tutulur, ikilik nota olan “hay” kısmında ise sıraya bir kere vurulup ikilik süresince beklenir.
- Artık belleğe yerleşmiş olan şarkı, bir dansla pekiştirilir.
- Dans: Öğrenciler, karşılıklı olacak şekilde sıra yapılırlar. Şarkıyı söylemeye başlarlar.

Resim 14: “Karşılıklı Sıra Yapan Öğrenciler”

- Şarkının birinci dörtlüğünün ilk dört ölçüsünde öğrenciler, iki vuruşluk nota değerinde adımlarla birbirlerine doğru yürürler. Her adım ikilik değerinde olmak üzere, bir ölçüde toplam iki adım atılır.

Resim 15: “Birbirlerine Doğru Yürüyen Öğrenciler”

- İkinci portedeki dört ölçülük bölümde öğrenciler, şarkıdaki “hah hah” kısmında karşılıklı el çırparak, “hay” kısmında ise kendi ellerini çırparak, tempo tutarlar. Bu bölümdeki nota değerleri, yukarıdaki ritim çalışmasındaki gibidir: “Hah” kısmında eller, dörtlük nota değerinde iki kere çırpılır; “hay” kısmında ise eller, ikilik nota değerinde ilk vuruşta bir kez çırpılır, ikinci vuruşta kapalı halde beklenir.

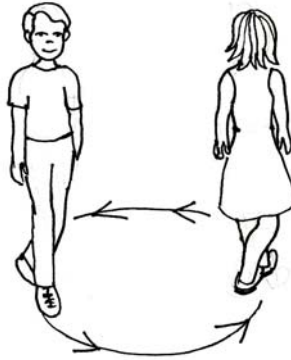
Resim 16: “Karşılıklı El Çırpan Öğrenciler”

- Birinci dörtlüğün ikinci bölümünde öğrenciler, karşılıklı ve yakın olacak şekilde durur. İlk iki ölçüde, karşılıklı olarak aynı anda fakat ters yönde yan adım atarlar, diğer iki ölçüde de tekrar eski yerlerine gelirler. Adımlarda her ayak iki vuruşluk değerinde olacaktır; bir ayağı iki vuruşluk değerinde yana atarken, diğer ayak da aynı değerinde onun yanına gelecektir. Örneğin, “hep huysuzluk inatçılık” kısmında bir yan adım atılır, “bu keçilerin suçu” kısmında ise eski yere gelinir. Dörtlüğün en son bölümüne gelindiğinde ise (hah hah hay), yukarıdaki bölümde olduğu gibi eller, yine karşılıklı olarak iki kez, kendi elleri ile de bir kez çırpılır.

Resim 17: “Karşılıklı Fakat Zıt Yönde Yana Doğru Adım Atan Öğrenciler”

- Şarkının ikinci dörtlüğünde karşılıklı olan öğrenciler, birinci bölümde, ilk dört ölçüde iki vuruşluk adımlarla birbirlerinin etrafında dönüp tekrar yerlerine gelirler; ikinci dört ölçü ise yukarıdaki gibi tekrarlanır. İkinci bölümde de, bu kez ters yönde ve aynı nota değerinde dönülür.

Resim 18: “Karşılıklı Birbirlerinin Etrafında Dönen Öğrenciler”

- Şarkının üçüncü ve dördüncü dörtlüğünün birinci bölümünde, karşılıklı duran öğrenciler, ellerini havadan birleştirerek bir köprü oluştururlar. Sırayla her öğrenci, ikişerli olarak köprünün altından geçer. Geçişler rasgele değil, ölçü ve nota değerlerine uygundur. Öğrenciler, geçmek için eğildiklerinde de şarkıyı söylemeye devam ettikleri için, bu sırada diyaframlarının daha rahat çalıştığını görecektir. Bu kazanım, öğrencilere belirtilir. Her ölçüde veya her iki ölçüde, bir çift, köprünün altına girer. Örneğin, “tam köprünün” kısmında bir çift, “ortasında” kısmında sıradaki çift veya “tam köprünün ortasında” kısmında bir çift köprüden geçer. Bu, sınıf mevcuduna göre ayarlanır. Adımlar yine ikilik nota değerinde gerçekleşir; her iki dörtlükte bir adım atılır.

Resim 19: “Karşılıklı Köprü Kurup, Köprünün Altından Geçen Öğrenciler”

- Sınıf mevcuduna göre, üçüncü ve dördüncü kıtalar tekrarlanır ya da nota değerleri ve ölçüler dikkate alınarak dördüncü kıtaya yeni hareketler eklenebilir.

b) Çalışma, 25/02/2008 tarihinde, 3/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, müzikleri hız ve gürlüklerine göre seslendirebilmek ve marş formunda olan müziklerin ritimlerini fark edebilmektir. Nota değerlerinin beden ve danslarla kavranması sağlanırken, es olan kısımların süre değerlerinin kavranması da gerçekleşir. Enstrümanlar aktif olarak kullanılır; bedenlerini de enstrüman olarak kullanmaları sağlanır. Bu çalışmalar, yine oyun ve dans eşliğinde gerçekleşir ve fark etmeden öğrenilir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Uygun Hız ve Gürlük”

Öğrenme Alanı : Dinleme-Söyleme-Çalma

Kazanım : Müzikleri uygun hız ve gürlükte seslendirir.

Yöntem ve Teknikler :Gösteri, soru-cevap, grup çalışması, anlatım.

Dumlupınar

Söz: İzzet Ulvi
Müzik: Ziya Aydın

Orta hız

1. Dum lu pı nar gel dil sa na yüz sür me ye top ra ğı na

Dum lu pı nar Dum lu pı nar Ne de şir in bağ la rın var

**Dumlupınar geldik sana
Yüz sürmeye toprağına
Dumlupınar Dumlupınar
Ne de şirin bağların var**

**Ey gelincik nedir tasan?
Sevgilinden irak mısın?
Şehitlerin al kanından
Yaratılmış bayrak mısın?**

**Dumlupınar suyun Kevser
Armağanın büyük zafer
Dumlupınar, Dumlupınar
Bugün herkes seni anar**

- Şarkı, A ve B bölümlerinden oluşur. Öğretmen şarkıyı okur ve es olan bölümlerde, çocuklara bir kere el çırpmalarını söyler.
- El çırpılan bölümler, müzik aletleriyle bir kere vurularak tekrar edilir.
- Daha sonra, dörtlük değerinde, tüm parçaya çalgılarla eşlik ettirilir.
- Öğretmenin seçtiği öğrencilerden bir çalgı grubu oluşturulur. Şarkı söylenirken, diğer öğrenciler şarkıya dörtlük değerinde el çırparak eşlik ederken, çalgı grubu da es bölümlerinde dörtlük değerinde çalarak eşlik eder. Daha sonra öğrenciler ya da eşlik şekli değiştirilebilir. Örneğin, farklı bir çalgı grubu, şarkıya eşlik ederken, es bölümlerinde diğer öğrenciler el çırpabilir.
- *Sandalye oyunu:* Öğrenciler parçanın ilk bölümünde sıralarının veya sandalyelerinin başında dururlar. Şarkıya başladığında ilk ölçü ayakta, ikinci ölçü oturarak, üçüncü ölçü ayakta, dördüncü ölçü oturarak söylenir. Şarkının beş, altı, yedi ve sekizinci ölçülerinde ise oturarak, ayaklar dörtlük değerinde yere vurarak ritim tutar. İkinci portenin ölçülerinde, sınıfa serbestçe dağılırlar, es anında ise şarkının ritmini bozmadan oldukları yerde dururlar. Şarkı devam ettiğinde, hareketlere devam edilir. Yürüyüşler dörtlük değerinde olmalıdır. Her kıtada aynı hareketler tekrarlanır.

3.1.4. IV. Sınıf Çalışmaları

Çalışmalar, nota öğretme, ritim kalıbı ve ezgi oluşturma, şarkı çalışması konularında gerçekleşmiştir.

3.1.4.1. Nota Çalışması:

Çalışma, 01/10/2007 tarihinde, 4/B sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Amaç, ilköğretim müfredatında nota öğretiminin başlamasına uygun görülen bu sınıflara notayı öğretmek, onlara müzikal bilgiler kazandırmaya başlamaktır. Nota değerleri ile dans edebilen, enstrüman çalan, bedeni ile nota değerlerini ifade edebilen öğrenci, bu

dönemde artık notaları yazmaya ve okumaya başlar. Notalar grafik şekilleri ile gösterilerek, öğrencilerin eğlenerek öğrenmesi sağlanır. Daha sonra bu grafik şekilleri şarkıya işlenerek, notaların çözümünü bulmalarına olanak verilir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Müziğin Dili”

Öğrenme Alanı : Müziksel algı ve bilgilenme

Kazanım : Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.

Yöntem ve Teknikler : Soru-cevap, oyunlaştırma, buldurma

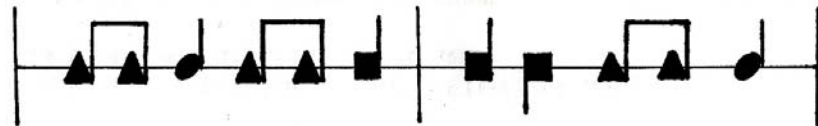
- Nota öğrenimine yavaş yavaş geçilen bu sınıfta, önce grafik şekilleri ile öğretme yoluna gidilir. Bu şekiller:

Resim 20⁵¹: “Grafik Şekilleri İle Gösterilen Notalar”

İlk etapta sadece dörtlükler ve sekizlikler gösterilir. Konularda ilerledikçe diğerlerine geçilir.

- Bu şekillerin kavranması için ufak çalışmalar verilir.
- Bu çalışmalar sekizlik ve dörtlüğü kapsmalı, ölçü olarak da 2/4’lük olmalıdır. Aşağıda 4/4’lük olarak bir örnek verilmiştir:

Resim 21: “Grafik Şekilleri İle Gösterilen Notaların 4/4’lük Ölçü İle Oluşturulmuş Bir Ritim Kalıbı Örneği”

⁵¹ Orff Info 6, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, Sonbahar 2004, s.13

BULUT OLSAM

Söz- Müzik: Salih AYDOĞAN

Ha va da bir top bu lut ol sam
Si no pa doğ ru ge zi nir dim
Ne gü zel bir yurt bu gü zel yurt

Ne gü zel pa ra sız do la şır dım
O ra dan Ha ta ya sü zü lür düm
De ni zi gü ne ş i ha va sıy la

**Havada bir top bulut olsam
Ne güzel parasız dolaşırdım**

**Sinop'a doğru gezinirdim
Oradan Hatay'a süzülürdüm**

**Ne güzel bir yurt bu güzel yurt
Denizi güneşi havasıyla**

- Öğrenciler, grafik şeklindeki şekillerden birini seçer. Öğrencilerin seçimi ile, parçadaki esler için de bir hareket tasarlanır.
- Öğrencilerin seçtiği işaretlere göre şarkı, grafik işaretleri ile tahtaya yazılır.
- Sadece ritimden oluşan bu çalışmadan sonra, şarkıyla birlikte aynı hareketler tekrar edilir.
- Daha sonra bu grafik şekilleri notaya çevrilerek şarkı nota ile, sonra da nota ve hareketler ile söylenir.

3.1.4.2. Şarkı Çalışması:

Çalışma, 25/02/2008 tarihinde 4/B sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak ritim kalıpları oluşturmalarını sağlamaktır. Şarkıyı öğrenirken ritimlerle eşlik edebilmek ve şarkının kalıplarını öğrenebilmektir. Bu kalıpları tanıırken ritim oyunları oynayarak beden hareketleri ile ritimleri ifade edebilmektir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : "Ritimler Yazıyorum, Ritimler Çalıyorum"

Öğrenme Alanı : Müziksel yaratıcılık

Kazanım : Müziklere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.

Yöntem ve Teknikler : Yaratma, dinleme, taklit.

Kış

Orta hız

Söz: Ali Osman Atak
Müzik: Mehmet Akpınar

Gök kül ren gi yer be yaz Her ge ce o lur a yaz
Kar Buz tut tu ir ca mak de re lar Çı kül ce mi yor bir ye yaz

Lâ pa lâ pa ya ğar kar Fır tı na var so ğuk var
Kar lar ka pat tı yo lu lu Sa çak lar buz la ğuk var

**Gök kül rengi yer beyaz
Her gece olur ayaz
Lapa lapa yağar kar
Fırtına var soğuk var**

**Buz tuttu ırmak dere
Çıkılmıyor bir yere
Karlar kapattı yolu
Saçaklar buz dolu**

**Kar yağınca uçmuşlar
Çalı dibinde kuşlar
Kar diz boyu yükseldi
Beyaz kürklü kış geldi**

- Öğrencilerle şarkı çalışmasına başlamadan önce ufak bir ritim oyunu oynanır.
- Çiçek isimleri nota şekli ile kartlara yazılır.

Resim 22⁵²: “Çiçek İsimlerine Göre 2/4’lük Ölçüde Düzenlenmiş Nota Kartları”

⁵² Orff Info 7, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, İlkbahar 2005, s.39

- Bu kartlar daire şeklinde yere yerleştirilir.
- Bir öğrenci şef olarak görevlendirilir. Şef, ortada istediği bir kartın yanına gelir.
- Çocuklar, şefin yanında durduğu bu kartın ritmini elleriyle vurarak, çiçeğin ismini söylerler.
- Daha sonra çiçeklere göre gruplar oluşturulur. Örneğin, gül grubu, leylak grubu, gibi...
- Her öğrenci, ait olduğu grubun çiçek ismini okuma şekline, beden hareketini ekler. Örneğin, “yaz gülü” grubu, “yaz” kelimesinde kendi etrafında döner, “gül” kelimesinde ise dizlerine vurur.
- Tüm çocuklarca yapılan bu grup çalışmaları, sınıfta sergilenir.
- Oyun bitikten sonra şarkıya geçilir. Şarkı bir kere söylenir. Daha sonra da şarkının ritim ile söylenmesine geçilir.
- Ritim oyununda, çocukların çiçek gruplarında oluşturdukları hareketler kullanılır. Sekizlik nota ve dörtlük nota karşılığı olan hareket, şarkıdaki sekizlik ve dörtlük notaların yerine gelecek şekilde kurgulanır. Örneğin, “yaz gülü” grubunun, “yaz” kelimesinde kendi etrafında döndüğü, “gül” kelimesinde ise dizlerine vurduğu oyunda, “yaz”, dörtlük olduğu için onun hareketi tüm dörtlük notalara uygulanır. Tüm dörtlüklerde dönülür ve tüm sekizliklerde dizlere vurulur. Oluşturulan tüm grupların hareketleri şarkıda teker teker denenir. Öğrencilerin çok tekrarlarla sıkılmalarını engellemek için, her dizeye farklı bir hareket uygulanması daha uygun olur.

3.1.4.3. Ritim Kalıbı ve Ezgi Oluşturma Çalışması:

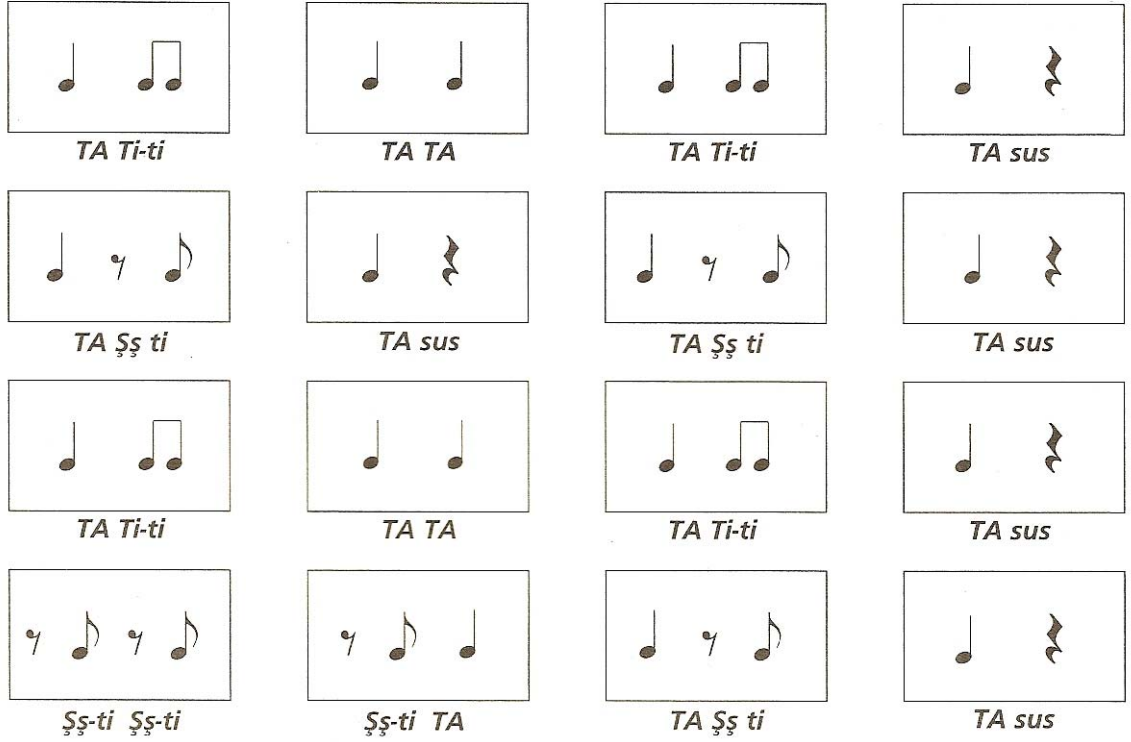
Çalışma, 07/05/2008 tarihinde, 4/B sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanabilmelerini sağlamaktır. Yaratıcılıkları ile oluşturdukları ritim ve ezgi kalıplarını okuyarak, müzik üretimi yaptıklarının farkına varan öğrenciler, bundan mutluluk duymaktır. Öğrenciler, yaptıkları bu müziği enstrümanları ile çalarak arkadaşları ile paylaşırlar, beraber zevk almayı öğrenirler. Bildikleri bestelerin de bu şekilde oluşturulduğunun farkına varırlar. Oluşturdukları bu ezgilerle, bunların seslendirilmesi ile, özgüvenlerinin gelişimine katkıda bulunulur. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Ezgiler Yazıyorum”
 Öğrenme Alanı : Müziksel yaratıcılık

Kazanım : Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.

Yöntem ve Teknikler : Yaratma, anlatım

- *Müzikli ritim oyunu:* Öğrencilere dörtlük nota, sekizlik nota ve dörtlük es değerlerini öğretmek için, önceden hazırlanan kartlara yazılan notalar, “TA”, “Ti” şeklinde seslendirilir. “TA” dörtlük notayı, “Ti-ti” sekizlik notayı ifade eder. Onaltılık notayı ifade eden “TA Şş ti” ve es kartları V.sınıflarda öğretilir.

Resim 23⁵³: “2/4’lük Ölçüde Yazılmış Nota Kartları”

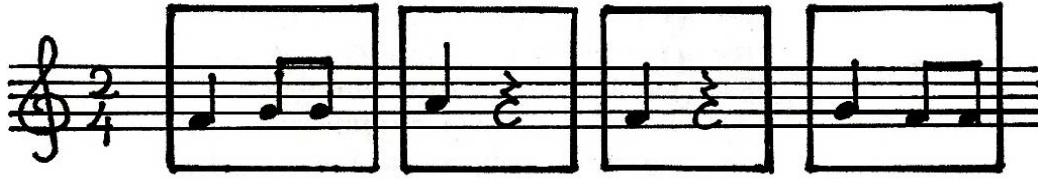
- Öğrenciler, kartları nota değerlerince okur.
- Bu notalar, beden perküsyonu eşliğinde tekrar okunur. Örneğin, “TA”, el çırpılarak veya elle bedene vurularak, “Ti-ti”, dizlere vurularak, esler, parmak şıklatarak okunur. Bu ritimler, notaların süre değerleri kadar vurulmalıdır.
- Nota değerleri ve süreleri öğrencilere anlatılır. Bu anlatımda hayvanlardan da yararlanılabilir. Örneğin, “anne tavşan” dörtlük nota, yavruları sekizlik, esler de havuç olabilir. Tavşan havucu sevdiği için, eslerde, şaşkınlıktan donakalacak, havucun verilmesini bekleyecektir.
- Öğrencilerden, notaları kavradıktan sonra, bu notaların sürelerine uygun meyve bulmaları istenir. Zorlandıkları yerde öğretmen ipucu verebilir. Örneğin, dörtlük

⁵³ Orff Info 7, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, İlkbahar 2005, s.39

bir nota için öğretmen, kelimenin tek heceli mi yoksa iki heceli mi olması gerektiği sorusunu sorabilir. Dörtlük nota tek hece içinse, sekizlik notanın iki heceli bir meyveye uygun düşeceğinin ipucu verilmiş olur.

- Bu meyveler, ritim eşlikli söylenir.
- Her öğrenciden, defterine, yapılan bu kalıplar gibi dört ölçülük kalıplar yazması istenir. Öğrencilerin, ölçüleri daha kolay anlaması için, “hazırlanan kartların deftere yapıştırılmış şekli” ifadesi kullanılabilir. Yapılan kalıplarda, sadece dörtlük ve sekizlik notalar kullanılmalıdır.
- Hazırlanan bu kalıplar, porte üzerindeki Fa-Sol-La aralıklarına yerleştirilir. Konu gereği bu üç nota kullanılacaktır. Bu yerleştirme öğrencilerin kendi seçimleri ile olmalıdır. Notalar serbestçe yerleştirilmelidir. Herkes kendi melodisini yaratmalıdır.
- Sonra bu ritimler ve melodiler okunur.

Bir örnek aşağıda verilmiştir:

Resim 24: “2/4’lük Nota Kartlarının, Porte Üzerindeki Fa-Sol-La Aralığına Yerleştirilmiş Şekli”

3.1.5. V. Sınıf Çalışmaları

Çalışmalar, birinci dönemde bir şarkı, ikinci dönemde farklı konuda bir şarkı ve ezgi yazma çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Bu konular, üzerinde bir değişiklik yapılmadan müfredattan aynen alınmıştır.

3.1.5.1. Ritim Kalıbı ve Ezgi Oluşturma Çalışması:

Çalışma 24/03/2008 tarihinde, 5/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, dördüncü sınıflarda olduğu gibi, ezgiler oluşturma, bunun zevkine varabilmedir. Fakat V. sınıftaki öğrenci artık, dördüncü sınıfta oluşturduğu küçük ezgileri biraz daha geliştirmelidir. IV. sınıftan farklı olarak sekiz ölçülük notaları da kullanabilmelidir. IV. sınıfta kullandığı dörtlük ve ikilik notalara ek olarak, onaltılık ve esleri olan notalar kullanarak ezgiler oluşturabilmelidir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Ezgiler Yazıyorum”
 Öğrenme Alanı : Dinleme-Söyleme-Çalma
 Kazanım : Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.
 Müzik çalışmalarını seslendirir.

Yöntem ve Teknikler : Soru-cevap, uygulama, sergileme

- IV. sınıflar için yapılan çalışmaların biraz daha geliştirilmiş halidir.
- Dört ölçülük olan kalıp, sekiz ölçüye çıkarılır.
- Fa-La aralığında olan notalar, Re-La aralığı olarak genişletilir.
- Öğretilen notalar, sekizlik ve dörtlük notalara ikilik eklenerek, dörtlük ese sekizlik es eklenerek genişletilir.
- Yapılan bu ritim ve melodi çalışmaları, öğrenciler tarafından okunur.
- Seçilen birkaç çalışma tahtaya yazılır. Her porteye sekiz ölçülük kalıp yazılır. Yazılan porte kadar grup seçilir.
- Bu guruplar kendilerine bir porte seçerler.
- Bu porteler, gruplara dağıtılan çeşitli ritim aletleri ile seslendirilir.
- Daha sonra bu gruplar sesleri ile söylerler.
- Sekizlik es olan kalıplar kullanılır. Bir kalıpta ikilik nota kullanılmak suretiyle farklı kalıplar yazılabilir.

3.1.5.2. Şarkı Çalışmaları:

a) Çalışma 19/11/2007 tarihinde, 5/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, basamaklı olan nota resimlerinin, görsel olarak zihinlerde oluşmasını sağlamaktır. Kulaktan eğitimden kopmamaya özen gösterilmelidir. Metodik bilgiler arttığı için, öğrencide, dersten sıkılma görülebilir. Bu nedenle, hayal gücü yine ön planda tutulmalıdır. Gerek Orff yönteminin ve gerekse Milli Eğitimin amaçlarında yer alan, “Nota öğretmek amaç değil, araç olmalıdır” sözüne sadık kalınarak, dersin, zevk verici, eğlendirici olma özelliği korunmalıdır. Ritim kalıpları mevcut olan şarkılara, farklı ritim kalıpları yazılabilir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Ritim Oluşturalım”
 Öğrenme Alanı : Dinleme-Söyleme-Çalma
 Kazanım : Müziklere kendi oluşturduğu ritim kalıbı ile eşlik eder.
 Yöntem ve Teknikler : Kümeyle öğretim tekniği, anlatım, soru-cevap, taklit.

Bingöl Halayı

Halk türküsü

Canlı

Bin , göl dört dağ i için de De ri ley de ri ley des ta . ne
 Dört ya nı bağ i için de De ri ley de ri ley des ta ne
 Kim Bin gö lü so rar sa De ri ley de ri ley des ta ne
 Sev di ğim var i için de De ri ley de ri ley des ta ne

**Bingöl dört dağ içinde
 Deril ey deril ey destane
 Dört yanı bağ içinde
 Deril ey deril ey destane
 Kim Bingöl'ü sorarsa
 Deril ey deril ey destane
 Sevdiğim var içinde
 Deril ey deril ey destane**

- Şarkının ritim kalıpları ve notaları tahtaya yazılır. Önce kalıplar, sonra notalar okunur.
- Öğrencilerden, şarkıya çeşitli kalıplarla eşlik etmeleri istenir. Eşlik eden kalıplar, ritimden etkilenmeden serbestçe oluşturulur.
- Şarkı, cümleler halinde ve eko yöntemi ile öğretilir. Örneğin, öğretmen ya da bir kısım öğrenciler, “Bingöl dört dağ içinde” cümlesini söyler, diğer öğrenciler tekrar eder. Şarkı, bu tekrarlarla söylenir.
- Öğretmen, nota aralıklarını elleriyle havada gösterir ve çocukların takip etmesini ister. Burada şarkı, öğretmen tarafından söylenir. Öğretmen, iki elini merdiven iniş-çıkışı şeklinde kullanır. Önce elini yere paralel olarak düz tutar; aralıkların çıkışlarında iki elini yukarı, inişlerinde aşağı indirir. Böylelikle, öğrencilerin, nota yerlerini, görsel metotla ve fark etmeden öğrenmeleri sağlanır.
- İki öğrenci tahtaya alınır.
- Öğretmen birinci cümleyi söylediğinde, öğrenci, sağ elini dans ettirir; cümle bittiğinde de sağ eli havada heykel duruşu yapar. İkinci cümlede ikinci öğrenci, sağ elini aynı şekilde hareket ettirir; cümle bittiğinde, sağ eli birinci öğrenci ile birleşecek şekilde heykelleşir. Üçüncü cümlede, birinci öğrenci bu kez sol elini dans ettirir; cümle bittiğinde sol eli, sağ elinin yanında heykelleşir. Dördüncü cümlede de, ikinci öğrenci heykeli tamamlar. Devam eden cümlelerde ise, son hareketten başlayarak eller çözülür.

- Bu dansa daha sonra tüm vücut dâhil edilir.

b) Çalışma 19/05/2008 tarihinde, 5/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, iki bölümlü ezgileri tanıyabilmektir. A-B bölümlü olan şarkının bölümlerini, eğlenceli oyunlar oynayarak ayırt edebilmeyi sağlarken, bu bölümlerin enstrümanlarla ve dansla pekiştirilmesi de gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu	: “Şarkılarda Bölümler”
Öğrenme Alanı	: Dinleme-Söyleme-Çalma
Kazanım	: Müziklerdeki farklı bölümleri dansa dönüştürür.
Yöntem ve Teknikler	: Anlatım, soru-cevap, uygulama

Kuş Uçar

Orta hız

A Bölümü

Uyarlama
Ziya Aydın - Saip Egüz

Kuş u çar yav ru lar ° yu va lar da cı vıl dar °

Gö ğe bak ne par lak ne saf ne ber rak

B Bölümü

Hay di der se gi re lim i yi ce vap ve re lim

He pi miz bi li riz bu ders le ri biz

**Kuş uçar yavrular
Yuvalarda cıvılda
Göğ bak ne parlak
Ne saf ne berrak**

**Haydi derse girelim
İyi cevap verelim
Hepimiz biliriz
Bu dersleri biz**

- Bu şarkıda A-B formunun öğrenilmesi amaçlanmaktadır. Dansa dönüştürülerek, ritim çalışmaları ile, eğlenerek, daha kolay ve fark etmeden öğrenme sağlanacaktır.
- *Hecelerle melodiyi tekrarlama oyunu*: Şarkının melodisi öğretmen tarafından eko yöntemi ile ve “dum-dum”, “tık-tık”, “şak-şak” gibi heceler kullanılarak öğrencilere tekrarlatılır. Öğrencilere başka hangi heceler kullanılabileceği sorulur, bulunan hecelerle melodinin tekrarı yapılır.
- Hecelerle melodiyi tekrarlama oyununa, *elden ele oyunu* eklenir. Bu oyunda, öğrenciler halka oluşturur. Her bir öğrenci, ritme uygun şekilde bir hece tekrarlayarak topu yanındakine verir. Top bu şekilde elden ele dolaşır. Top yerine yumurta marakas ya da küçük kum torbası da kullanılabilir. Ritim oturunca yumurta marakas sayısı arttırılabilir. Melodi oturunca da şarkının kaç bölümden oluştuğu sorulur. Bu oyunun amacı, şarkının ritmini ve melodisini sıkmadan öğretmektir.
- Şarkının sözleri yine eko yöntemi ile öğretilir.
- *Renk oyunu*: Önceden hazırlanan renkli çubuklar, öğrencilere karışık olarak dağıtılır. Şarkı iki bölümden oluştuğu için, iki renk kullanılır. Bu renkler, şarkıdaki kuşun rengi ve gökyüzünün rengi olabilir. Bunun için öğrencilere, “kuş hangi renk olsun?”, “gökyüzü ne renktir” gibi sorular sorulabilir. Şarkının A bölümü söylendiğinde, elinde bir renk olan öğrenciler çubuklarını havaya kaldırır, B bölümü söylendiğinde ise diğer renk çubuklar havaya kaldırır.
- Öğrenciler iki gruba ayrılarak danslı bir oyun oynanır. Örneğin kuş grubu ve gökyüzü grubu gibi... Birinci grup, şarkının A bölümü söylenirken dans eder, ikinci grup heykel duruşu yapar; B bölümünde ise ikinci grup dans eder, bu kez birinci grup heykel duruşu yapar. Öğrencilerin sınıfı tümüyle kullanmasına dikkat edilmelidir.
- Her gruba, marakas, ritim çubuğu, küçük asma davul, zil, tef, parmak zili gibi bir ritim aleti dağıtılır. Şarkının A bölümünde bir grup çalgı, B bölümünde diğer grup çalgı şarkının ritmine uygun olarak eşlik eder.
- Şarkı, danslı olarak da yapılabilir. Bir halka oluşturulur. Öğrenciler, şarkının A bölümünün birinci portesinde, dört ölçüsünün ritmini tamamlayacak şekilde kendi etraflarında soldan sağa bir dönüş yaparlar. İkinci portenin dört ölçüsünde ise, bu kez sağdan sola bir dönüş yaparlar. B bölümünde, öğrenciler iki gruba ayrılır.

Birinci portenin ilk iki ölçüsünde, birinci grup, dairenin ortasına doğru yürür; son iki ölçüde de diğer grup yanına gelir. İkinci porteye gelindiğinde, ikinci grup, ilk iki ölçüde; birinci grup da son iki ölçüde dairedeki yerlerine dönerler. Tüm adımlar, her sekizliğe bir adım düşecek şekilde atılır.

3.1.6. VI. Sınıf Çalışmaları

Nota çalışmalarına hâkim olan öğrencilere, öğrenmiş oldukları dörtlük ve sekizlik notalara göre daha hızlı okumayı gerektiren, onaltılık notalar öğretilir. 2/4'lük ve 4/4'lük ölçüleri bilen öğrenciler 6/8'lik ölçü ile tanıştırılır. Bu konularla ilgili şarkı çalışmaları gerçekleştirilir. Konular müfredattakilerdir. Müfredat programında, ilkokul VI., VII. ve VIII. sınıflara yönelik, “Müzik Dersi Öğretmenin Temel İlkeleri” başlıklı öğretmen kılavuz kitapları yer almakta olup, bu kitaplarda aşağıdaki ilkeler yer almaktadır:

- Müzik dersi eğitim öğretim süreci, öğrenci merkezli olarak yapılandırılmalıdır.
- Öğrenciler, dersteki etkinliklere aktif olarak katılmalıdır.
- Öğretilecek bilgi ve beceriler, yaşam içerisinde kullanılabilir niteliğe dönüştürülmelidir.
- Müzik dersi ancak yaşayarak ve yaşatarak işlenebilir. Dolayısı ile her derste olabildiğince, müziğin tüm boyutlarına yer verilmelidir.
- Müzik eğitiminde kulak eğitimi, teorinin önünde tutulmalı; bu yolla eğitimin sadece zihinsel değil, işitsel becerileri de geliştirmeye yönelik olmasına önem verilmelidir.
- Yaratma becerisinin öğrencilere kazandırılmasında, her çocukta var olan oyun dürtüsünden yola çıkılmalıdır.
- Ritim öğesinin müzikteki önemi göz önünde tutularak, her fırsatta bu unsurdan yararlanma yoluna gidilmelidir.

Bu ilkelerin çocuğa kazandırılması, çocukta bu ilkelere göre bir temel oluşturulabilmesi için, özellikle I-V. sınıflarda verilen eğitimin önemi büyüktür. Oysa ki kılavuz kitaplarında, VI-VIII. sınıfların daha çok dikkate alındığı görülmektedir. Başka bir deyişle, bu kitaplarda, verilecek eğitimin çocukların gelişim dönemlerine uygunluğuna dikkat edilmemiştir. Orff yaklaşımında, çocukların seviyelerine uygun olmayan bu etkinlikler yerine, yaşlara uygun çeşitli çalışma örnekleri sunulmuştur.

3.1.6.1. Onaltılık Nota ve Es Çalışmaları:

Çalışma 09/10/2007 tarihinde, 6/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, onaltılık notaların ve buna uygun ritim kalıplarının yine oyun yöntemi ile öğrenilmesi ve ezgilerdeki onaltılık notaların yazılıp, okunabilmesidir. Bu çalışmalar yapılırken öğrenci, hala oyun çağında olduğu için, yaşına uygun olarak seçilecek oyunlarla, öğrenimin eğlenceli ve akılda kalıcı olması sağlanır. Bu oyunlar sırasında beden perküsyonundan da yararlanılmıştır. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

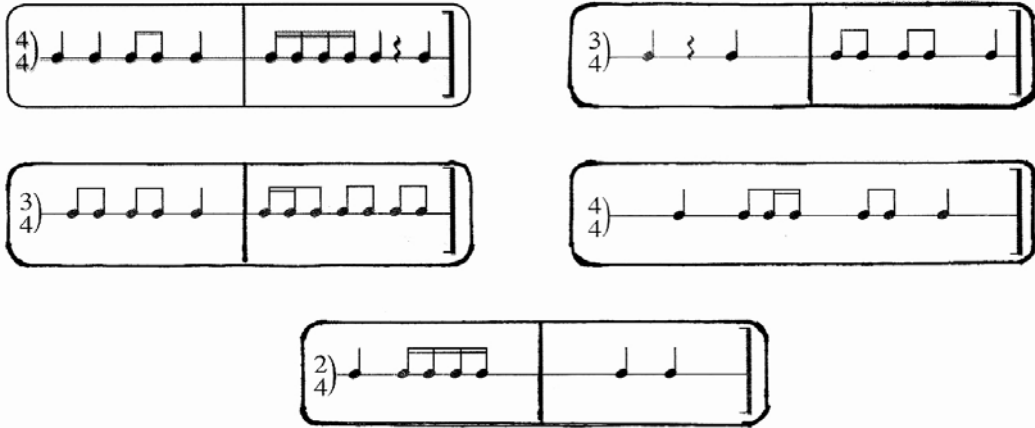
Müfredat Konusu : “Onaltılık Notalar”

Öğrenme Alanı : Müziksel algı ve bilgilenme

Kazanım : Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır
(Onaltılık notalar)

Yöntem ve Teknikler : Devinme-ritimleme, yapma-üretme

Konunun gereğince önerilen notalar aşağıdaki gibidir.

Resim 25: “Onaltılık Notaları İçeren Çeşitli Ölçülerdeki Nota Kartları”

- Öğretmen, IV. ve V. sınıflarda hazırlanan kartlara, onaltılık notalar olan kartlar ekler. Bu notaların altındaki heceler ise öğretmen veya çocuklar tarafından belirlenebilir. Örneğin, tu-ki-tu-ki gibi...
- Hazırlanan bu kartlar tahtaya asılır.
- Bu kartlardaki notalar, eko yöntemi ile önce ikişer ölçülük sonra dörder ölçülük olarak tekrar ettirilir.
- Süre değerlerince, ayaklar yere vurulur.
- Öğretmen kartları eline alır, kartlardaki ritmi sorar; öğrencilerden, ellerini çırparak tekrar etmelerini ister.

- Kitapta verilen ritimler, öğrencilerin ayak vurma veya dize vurma gibi hareketleri ile tekrar edilir.
- Bu hareketler, iki kişinin karşılıklı el oyununa dönüştürülür. Gruplar oluşturularak oyun büyütülebilir. Bu el oyununda amaç onaltılık nota öğrenimi olduğu için, bu notalar üzerinde durulur. Öğrenciler “ta” ve “ti-ti” bölümlerinde el çırpıp, “tu-ki-tu-ki” bölümlerinde, süre değerinde karşılıklı el çırpırlar.)
- Bu oyun daire şeklinde tekrarlanır. Daire olunur. Öğretmenin gösterdiği dörtlük ve sekizlik notalarda el çırpılır; onaltılık notalarda ise, her bir öğrenci, sağ ve sol yanındaki ile nota süre değerince el çırpır.
- Bu oyun daha sonra müzikle birleştirilir.

3.1.6.2. Şarkı Çalışması:

Çalışma 09/10/2007 tarihinde 6/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada amaç, onaltılık notaları öğrenen öğrencilere bu notaları şarkıda göstermek ve beraber seslendirebilmektir. Bu nedenle, müfredat konusu ve öğrenme alanı, bir önceki çalışma ile aynıdır. Çalışmanın içeriği aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu	: “Onaltılık Notalar”
Öğrenme Alanı	: Müziksel algı ve bilgilenme
Kazanım	: Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. (Onaltılık notalar)
Yöntem ve Teknikler	: Devinme-ritimleme, yapma-üretme

Horozumu Kaçırdılar

Eskişehir Türküsü

Ho ro zu mu ka çır dı lar dam dan da ma u çur du lar

su yu na da pi lav pi şir di ler Geh bi li bi li bi li bil

Bi li bi li bil li çil li de ho ro zum kay . bol . du

**Horozumu kaçırdılar
Damdan dama uçurdular
Suyuna da pilav pişirdiler
Geh bili bili bili bil
Bili bili billi çilli de horozum
Kayboldu**

- Şarkı, sekizlik bölümlerinde el çırparak, onaltılık bölümlerinde dize veya ayaklarla yere vurarak eko yöntemi ile tekrar edilir. Şarkının “geh bili” kısmındaki sekizlik-iki onaltılık bağlı notası ile “bili bil” kısmındaki iki onaltılık-sekizlik bağlı notasında da aynı çalışma geçerlidir.
- Şarkı, el oyunu ile devam eder. Sekizlik ve onaltılık bölümler, ritim bölümünde olduğu gibi, el çırpma ve karşılıklı el çırpma şeklinde tekrar edilir.
- Şarkı, daire oyunu ile pekiştirilir.

3.1.6.3. 6/8’lik Ölçü Çalışması:

Çalışma 15/04/2008 tarihinde, 6/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Amaç, 2/4’lük, 4/4’lük ölçüyü öğrenen öğrencilere 6/8’lik ölçüyü öğretmektir. Oyunlaştırma, dans ve beden perküsyonu kullanılır. Bu çalışmada öğrencinin, 6/8’lik çalışmayı öğrenirken, 3/4’lük çalışmayı hatırlayıp, bu ölçünün kuvvetli ve zayıf zamanlarını tanıması sağlanmaktadır. Öğrenci bu çalışmada, ezgili, ezgisiz enstrümanı ile çalarak öğrendiği konuyu hem pekiştirir, hem de özgüvenini geliştirir; aldığı haz ile müzik sevgisi desteklenir. Çalışmanın içeriği, aşağıdaki gibidir.

Müfredat Konusu : “Farklı Ritimlerle Dans Edelim”

Öğrenme Alanı : Müziksel algı ve bilgilenme, müzikte yaratıcılık

Kazanım : Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır (6/8’lik birleşik ölçü); farklı ritmik yapıdaki ezgileri seslendirir ve dansa dönüştürür.

Yöntem ve Teknikler : Gösterip-yaptırma-çalma-söyleme

Aşşahdan Gelirem

Orta Hız Anonim

1.	Aş	şah	tan	ge	li	rem	yü	küm	e	rik	tir
°	E	ri	ğın	dal	la	rı	de	lik	de	lik	tir
2.	Ü	lar	dan	ge	li	rem	Yü	küm	ü	züm	dür
	Ü	zü	mün	yap	ra	ğı	dü	züm	dü	züm	dür

**Aşşaktan gelirem yüküm eriktir
Eriğin dalları delik deliktir
Bağlardan gelirem yüküm üzümdür
Üzümün yaprağı düzüm düzümdür**

- Öncelikle 3/4'lük ölçünün örneği ile başlanarak, kuvvetli ve zayıf zamanlar anlatılır. Daha sonra öğretmen, bu ölçünün 3+3 olduğu anlatılıp, zamanların anlaşılması için önceden hazırlanmış olduğu kartları tahtaya asar.
- Bu kartların boyutları, kuvvetli zamandan zayıf zamana doğru küçülmelidir. Kartların üzerine, “kuvvetli-zayıf-daha zayıf” yazılır.
- Öğretmen bu kartların vuruşlarını öğrencilere seslendirir.
- Öğretmen şarkıyı bu ölçüde söyleyerek, vuruşun kuvvetli bölümlerinde abartılı kuvvette seslendirme yapar. Birinci ve dördüncü zamanlarına özellikle dikkat çekilmelidir.
- Öğretmen tahtaya 6/8'lik dört ölçüden oluşan bir ritim kalıbı yazar. Her sekizlik duyulacak şekilde ağır bir seslendirme yapılır.
- Daha sonra bu kalıp, öğrencilerin beden perküsyonu ile seslendirilir. Kuvvetli bölümlerde ayaklarla yere vurularak, zayıflarda parmak şıklatarak, daha zayıflarda ise elle göğse vurarak tekrar yapılır.
- Ritmin sadece kuvvetli zamanları olan birinci ve dördüncü zamanları dikkat çekilecek şekilde vurulup, diğer zamanlara ise, mırıldanma şeklinde devam edilir.
- Öğrencilere, ölçünün iki zamanlı olduğu ve ritim aletlerinin bu şekilde vurulacağı anlatılır. Öğrenciler kuvvetli zamanlarda vurup, zayıf zamanlarda bekler.
- Kitaptaki türkü tahtaya yazılır. Kuvvetli olan birinci ve dördüncü zamanlar için nota başına “k” harfi yazılır. Öğrencilerden, önce kuvvetli bölümlere dikkat ederek, sadece ritim çalmaları istenir.
- Öğrenciler bu kalıbı ritim aletleri ile çalarken, öğretmen melodiyi söyler.
- Öğretmen melodiyi söylerken, öğrencilerin ölçünün iki zamanlı olduğunu hissedebilmeleri için sağa sola sallanmalarını ister. Bu sallanma, birinci zamanda sağa, dördüncü zamanda sola doğru olmalıdır.
- Öğrenciler flüt, melodika, mandolin gibi aletlerle de şarkıyı çalıp, söylerler.
- Şarkı öğrenildikten sonra ritme uygun bir dans oyunu üretilebilir. Öğrencilerin de fikri alınarak yeni hareketlerle şarkı tekrarlanır. Örnek olarak, öğrenciler sınıfta kendilerine bir yer seçerler. Daha sonra tekrar yerlerine dönecekleri hatırlatılarak,

öğrencilerden yerlerini unutmamaları istenir. Birinci sözde, öğrenciler, iki zamanlı ölçüye uygun bir yürüyüşle sınıfa serbestçe dağılır. İkinci sözde, oldukları yerde kalan öğrenciler, yine parçanın ritmine uygun sallanma hareketi yaparlar. Üçüncü sözde, aynı ritimle yürüyerek kendi yerlerine gelirler. Dördüncü sözde ise, yere oturup kalkma hareketi yaparlar. Bu hareket, 6/8'lik ölçüde ilk üç vuruş oturma, diğer üç vuruş kalkma şeklinde olmalıdır ki iki zamanlı ritim fark edilsin...

3.1.7. VII. ve VIII. Sınıf Çalışmaları

Çalışmalar, müfredat konusu ile sınırlı olmadan, VII. ve VIII. sınıflara uygulanabilecek konular üzerine oluşturulmuştur. Gerekli müzik bilgisini seviyelerine göre kazanmış olan bu sınıflar, artık bu bilgiyi geliştirmeye açık hale gelmişlerdir. Çalışmalarda, Orff yaklaşımının Türk müziğine, halk danslarımıza uyarlanması yoluyla, gelişmiş ritim çalışmalarının ve müziğimizin önemli bir bölümünü oluşturan aksak ölçülerin öğretilmesi amaçlanmıştır.

3.1.7.1. Türkü Çalışması:

Çalışma 17/12/2007 tarihinde, 8/C sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencinin öğretilen bir türkünün hikâyesini araştırarak bulması, bu yolla türkünün akılda kalıcılığının sağlanması amaçlanmıştır. Öğrenciler, hikâyeden yola çıkarak böylelikle, o dönem halkının yaşayışı, giyimi, örf ve adetleri, dönemin olayları ve türkünün hangi olay ve hislerden yola çıkılarak yazılmış olabileceği konularında bilgi sahibi olurlar.

- Öğretmen, müfredatta yer alan bir türkü için, öğrencilerden, derse gelmeden önce türkünün hikâyesini araştırarak bulmalarını ister.
- Birkaç öğrenciye bu hikâye anlatılır.
- Sonra bu hikâyenin canlandırması yapılır.
- Bu canlandırma esnasında, türkü çalınır.
- Önce öğretmenin, sonra öğrenciler türküyü söyler.
- Türküye ritim aletleri ile eşlik yapılır. Sınıf iki gruba ayrılarak, bir grup ritim çalarken, diğer grup türküyü söyler; daha sonra grupların rolleri değişerek, türkü, ritim eşliğinde tekrar söylenir.
- Notaları belirlenen parça melodik aletlerle de çalınır.
- Öğrencilerden, başka türkü hikâyeleri ve eserlerinin bulunması istenir.

- Diğer derslerde de bulunan bu hikâyeler paylaşılır.
- Bu yolla öğretmen, “en iyi türkü anlatan” yarışması düzenleyebilir.
- Öğrencilerden buldukları hikâyeye türkünün kaset kayıtları veya canlandırma resimleri de istenebilir.
- Yarışan öğrenciden, hikâyesini anlatırken canlandırma yapacak bir grup hazırlaması istenebilir.

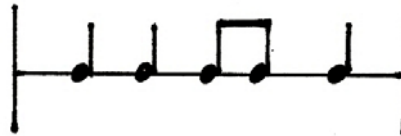
3.1.7.2. Ritim Çalışması:

Çalışma 27/11/2007 tarihinde, 7/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, öğrencilerin, eğlenerek yaratıcılıklarını kullanabilmeleri, kendi ritimlerini bedenlerini kullanarak bulabilmeleri, öğretilecek bir şarkının ritmine hazırlık yapabilmeleri, ritim aletlerini aktif olarak kullanabilmeleri ve derse aktif katılımın sağlanması amaçlanmıştır.

- Öğrenciler bir halka oluşturur.
- Öğretmen halkanın ortasına geçer. Öğretilecek konu hangi ritimdeyse, o ritme yönelik ritimlerin hazırlığı önceden yapılır. Dört dörtlük çalışmalarla başlanılabilir.
- Öğretmen el çırparak ritim verir. Bu ritimlere dörtlük ritimlerle de başlanılabilir. Öğrenciler de el çırparak tekrar ederler.

Öğretmen

Öğrenci

Resim 26: “Öğretmen Ve Tekrarında Öğrencinin Yaptığı Ritim Çalışması için 4/4’lük Ölçüde Hazırlanmış Bir Ritim Kalıbı Örneği”

- Öğretmen bu ritimleri, dize vurma, ayağı yere vurma, parmak şıklatma şeklinde zenginleştirir ve ritimlere farklı kalıplar verir. Öğrenciler aynı şekilde tekrar eder. Örneğin, iki dörtlük değerinde iki kez el çırparak, üç sekizlik değerinde üç kez

parmak şıklatıp bir es vererek, dört sekizlik değerinde ve iki sekizlikte sağ, iki sekizlikte sol dize vurarak, üç sekizlik değerinde ve iki sekizlikte sağ, bir sekizlikte sol ayakla yere vurarak, kalıplar verilebilir. Sekizliklerin vuruşları, her sekizliğe bir vuruş gelecek şekilde; dörtlüklerin vuruşları ise, bir dörtlüğe bir vuruş gelecek şekilde olmalıdır.

- Öğretmen, öğrencilerin yoğunlaşabilme becerilerini geliştirebilmek için, ritimleri uzatarak büyütebilir.
- Öğretmen, sınıfta dolaşarak bir ritim tekrarlar. Rasgele karşısında durduğu bir öğrenciden, bu ritmi tekrarlamasını ister. Ritim öğrenilene kadar bunu tekrarlar.
- Bu çalışmaya, öğretmenin yerine bir öğrenci geçerek devam edilir. Öğretmenin yerine istekli olanlardan başlayarak bir öğrenci seçilir ve bu öğrenci, arkadaşlarına ritim verir. Öğretmen de diğer öğrenciler arasına geçerek çalışmaya katılır.
- Öğrencinin vereceği ritimler serbest fakat dört dörtlük, üç dörtlük, altı sekizlik ve bunun gibi kalıplarda olmalıdır.
- Bu çalışmalar ritim aletleri ile tekrarlanabilir.
- Önce öğretmen ritim aletine vurur, sonra öğrenciler tekrar eder.
- Öğretmen öğrencilerle rol değişerek, çalışmaya devam edilir.
- Bu çalışmalarda hatasızlık ve mükemmellik söz konusu olmamalıdır. Hata öğrenci içindir. Yaratıcılıklarını kullanmaları ancak serbest ve özgür bir ortamda gerçekleşir.

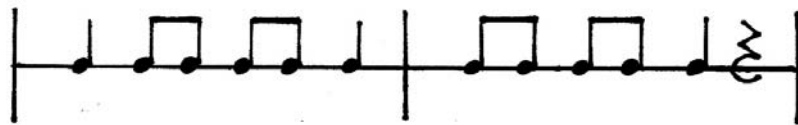
3.1.7.3. Oyun ve Ritim Çalışması:

Bu çalışma, 25/03/2008 ve 24/03/2008 tarihlerinde, 7/A ve 8/C sınıfları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar esasen benzer olup, 8/C sınıfında, daha zengin ritimler kullanılmak suretiyle, 7/A sınıfında yapılan çalışma geliştirilmiştir. Çalışmalarda amaç, yaratıcı ritim çalışmaları yapmaktır. Öğrencilerin mutlu olarak özgüvenlerini kazanmaları, derse aktif katılımın sağlanması, zihin açma, dikkat toplama, yoğunlaşma gibi olumlu özelliklerin kazanımı hedeflenmiştir.

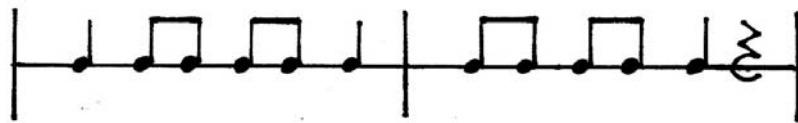
- Öğrenciler bir halka oluşturur.
- Her öğrenci, kendi bedeni üzerine hafif vuruşlar yapar. Bu vuruşlar, baştan, ayağa doğru inerek ve ayaktan başa doğru çıkarak gerçekleşir.
- Her öğrenci, halkada sağına düşen arkadaşının sırtına masaj yapar. Sonrasında, herkesin, bu kez soluna düşen öğrenciye dönüp masaj yapmasıyla oyun tekrar

edilir. Böylelikle, rahatlama, dikkat toplayıp yoğunlaşma sağlanmış ve çalışma için ön hazırlık yapılmış olur.

- Bu ön hazırlıktan sonra öğrenciler, birbirlerinin sırtlarında çeşitli ritim kalıpları denerler.
- *Sinyal Oyunu*: Öğretmen halka içinde rasgele bir yere geçer ve öğrencilerden halkayı bozmadan sırt sırta dönmelerini ister. Önündeki öğrencinin sırtına bir sinyal yollayacağını söyler, bunu duyanın önündeki arkadaşında aynen tekrar etmesini ister. Bu oyun bu anlamda *kulaktan kulağa oyunu* gibidir. Ritim eğer doğru algılanmışsa, öğretmene kadar gelen sinyal, öğretmenin ilk verdiği ritim olacaktır. Bu oyunda amaç, eğlenerek ve fark etmeden öğrenmek, ritim kalıplarını algılayabilmek, ritmi hissedebilmek, klasik ders kalıplarından sıyrılmak, farklılık yaratmaktır. Bu nedenle ritmin yanlış algılanması halinde müdahale edilmemelidir.
- Bu oyuna, bu kez bir öğrenciden başlayarak devam edilir.
- Oyun, müsait ise yere serilecek minderlerin üzerine, sandalyelere veya daire şekline getirilecek sıralara oturularak da oynanabilir.
- Öğretmen, mevcut ritim aletlerine göre gruplar oluşturur. Tek bir alet de olabilir.
- Öğretmen sinyal oyununu ritim aletleri ile tekrarlar. Fakat bu kez, herkesin duyacağı şekilde sinyal verir. Sınıf mevcudu fazlaysa ve sinyal anlaşılmışsa, öğrencilerin sıkılmaması için, sınıfın tümü tarafından tekrarlanmadan da sinyal değiştirilebilir. Böylece öğrenciler, yaratıcılıklarını daha çok geliştirme fırsatı yakalarlar.
- Öğretmen bir kalıp verir ve herkes bu kalıbı ritim aletleri ile çalar. Kalıp, dört dörtlük, iki dörtlük, altı sekizlik ve iki, üç, dört ölçülük olabilir.

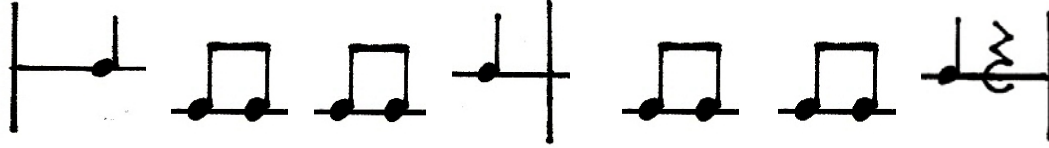
Öğretmen

Öğrenci

Resim 27: “Öğretmen Ve Tekrarında Öğrencinin Çalması İçin 4/4’lük Ölçüde Hazırlanmış Bir Ritim Kalıbı Örneği”

- Öğretmen, kalıbı, dörtlüklere veya ikiliklere böler. İlk bölümü öğretmen çalar, ikinci bölüme yanındaki öğrenci devam eder ve böyle ritim bitene kadar sırayla çalınır. Ritim hangi öğrencide bitti ise, yanındaki öğrenci ritmin ilk bölümü ile tekrar başlar ve öğretmene gelene kadar devam eder. Aşağıda örnek bir kalıp verilmiştir. Kalıp yedi bölüme ayrılmıştır.

Öğretmen Öğrenci Öğrenci Öğrenci Öğrenci Öğrenci Öğrenci

Resim 28: “4/4’lük Ölçüde Oluşturulmuş Ritim Kalıbının Tek Tek Parçalara Ayrılmış Şekil Örneği”

- Öğretmen, öğrencilerden bir kalıp vermelerini ister. Oyuna, öğrencilerin verdiği bu kalıpla devam edilir.
- Her bir grubun birbirine uyumlu ritim kalıplarını, aynı veya değişik zamanlardan başlayarak çalması suretiyle, çok sesli bir çalışma yapılabilir.

3.1.7.4. 7/8’lik ve 9/8’lik Ölçü Çalışması:

Çalışma, 15/04/2008 ve 24/12/2007 tarihlerinde, 7/A ve 8/C sınıflarında gerçekleştirilmiştir. VII. sınıflarda 7/8’lik, VIII. sınıflarda 9/8’lik ölçü uygulanmıştır.

- Öğrenciler bir halka oluştururlar. Sınıf mevcuduna göre, beşerli veya daha fazla sayıda öğrenciden oluşan grupların kendi içlerinde arka arkaya, gruplar halinde yan yana dizildiği bir düzen de kurulabilir.
- Halka oluşturmuşlarsa, saat yönünde ve tersi yönde; sıra oluşturmuşlarsa, bir grup sağa dönüp, bir grup sola dönüp yürümeye başlarlar. Şekli bozmadan yürümeye dikkat edilmelidir. Bu yürüme, önce serbest ritimde yapılır. Böylece öğrenciler hem mevcut alanı kullanmaya, hem de yürüme şekline alışmış olur; ritimle yürürken zorlanmaz.
- Öğretmen, ayağıyla yere vurarak aksak ritmi gösterir. 7/8’lik ölçünün “1+1,1+1, 1+1+1” bölümlerinin ritmi, sekizlik olarak değil, önce dörtlük olarak gösterilmelidir. Her “2”nin bir dörtlük olarak vurulduğu “2, 2, 2+1” şeklindeki kalıpta, sekizlik notayı ifade eden “1”de ise, adım kısa ve hızlı atılır. Ritim kalıbı, üç dörtlük, artı bir sekizliktir. 9/8’lik için de durum aynıdır. Sadece bir dörtlük daha eklenir (2, 2, 2, 2+1).

- Her öğrenci, 7/8'lik ölçünün birinci dörtlüğünde, sağ ayağını, ikinci dörtlüğünde sol ayağını, üçüncü dörtlüğünde tekrar sağ ayağını atar, son sekizlikte ise, topallayan bir insan gibi tekrar sol ayağını hızlıca atar ve harekete yeniden başlanır. Ölçünün ritminde yürüyüşler bu şekilde yapılır ve öğrenciler daha sonra ölçünün sekizlik bölümlerini söyleyerek yürürler. 9/8'lik ölçüde de, bu yürüyüşe bir adım daha eklenir.
- Bu ritimli yürüyüşe, oluşturulan halka veya sıranın tüm sınıfa serbestçe dağılarak devam edilir.
- Öğretmen, bu ölçülerde olan bir şarkı bularak, öğrencilerin, bu şarkı eşliğinde yürüyüşe devam etmelerini sağlar. Bu sayede, öğrenci, şarkının ritmini kendisi yakalayacak ve bu ritme yürüyüşüyle eşlik edebilecektir.
- Parçaların hızına göre öğrenciler, adımlarını daha kuvvetli atarak eşlik ederler. Böylelikle ayakları tokmak, yer de davul olmuştur.
- Çalışma ritim aletleri ile tekrarlanır.
- Klasik kalıplardan çıkılıp ritim aletleri ile çalışırken öğrencilerin ürettikleri onaltılık notalar da eklenebilir. Bunu yaparken ana ritimden çıkılmamaya özen gösterilmelidir. Sadece çalma şekilleri değiştirilecektir.
- Aynı çalışma ölçülerin değişik kalıpları ile çeşitlendirilebilir (1+1+1 1+1 1+1) (1+1 1+1 1+1+1).

3.1.7.5. Türk Kültürü Tanıma Konusunda Halk Dansları Çalışması:

Çalışma, 13/05/2008 ve 12/05/2008 tarihlerinde, 7/A ve 8/C sınıfları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, Türk halk danslarının örneklerinin gösterilerek, öğrencilerin fark etmeden oyundan dansa geçişi amaçlanmıştır. VIII. sınıflardaki çalışmalarda, VII. sınıflardaki ritimler zenginleştirilmiştir.

- Öğretmen, 2/4'lük, 4/4'lük veya herhangi bir ölçüdeki ezgiyi kâğıtlara yazar. Her bir ölçü tek bir kâğıtta olmalıdır.
- Kâğıtlar karışık şekilde yere yerleştirilir. Öğrenciler, kâğıtların etrafında bir halka oluşturur.
- Öğrenciler, kalıptaki notaları bona halinde okur.
- Sonra istenilen bir kalıp seçilir ve bu kalıplara bir ayak hareketi üretilir. Örneğin, dörtlük bir "Sol" ve dörtlük bir "Fa"dan oluşan 2/4'lük bir kalıpta, "Sol"

notasında sağ ayak öne bir adım atar; “Fa” notasında ise sol ayak sağ ayağın yanına bir adım atar. Tekrarında, geri adım atılır.

- Daha sonra bu kalıplar, birkaç ölçü eklenerek birleştirilir. Hareketler çeşitlendirilir. Folklorik hareketlerden yararlanılabilir.
- Öğrenciler aralarında gruplara ayrılır. Öğretmen, her gruba ölçü kâğıtlarından bir kaç tane dağıtır. Öğrenciler, bu kâğıtları, melodi oluşturacak şekilde sıralar. Öğretmen, bunlara uygun folklorik hareketler yaratmalarını da ister ve gereken zamanı verir.
- Bulunacak hareketler ritim kalıplarına uygun olmalı, parçanın akışını bozmamalıdır.
- Ayak hareketlerine, eller, kollar ve vücut hareketleri de dâhil edilebilir. Örneğin, yere oturma, kalkma, dönme, halay şeklinde el ele tutuşma ve benzeri hareketler yapılabilir.
- Gruplar, hazırladıkları dansları sunarlar.

3.2. Orff Yönteminin İlköğretim Müfredatının I-VIII. Sınıflarında Müzik Aleti Yapım Önerileri

Müzik aleti yaparak ve yaptığı aleti çalarak, öğrencinin, derse olan ilgisi, katılımı artırılarak, mutlu olması, zevk alarak üretmesi, çevresinde bulunan birçok nesneyi en güzel şekilde değerlendirmesi sağlanmaktadır. Bu çalışmaların önemi aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

3.2.1. Müzik Aleti Yapım Çalışmalarının Önemi

a) Teknik Beceri ve Çalışma Düzeninin Geliştirilmesi:

Bu tür çalışmalar, çocuğun daha önce hiç kullanmadığı el aletleri ve malzemeleri kullanmasına fırsat vererek, teknik becerisini ve bilgi birikimini geliştirir; çocuğa çalışma sırasında yeni tecrübeler edinme ve karşılaştığı sorunları çözme yeteneğini artırıcı fırsatlar sunar. Özellikle hızla tüketmeye programlanan ve her şeyden çabuk bıkar hale gelen günümüz çocuklarına, yaptığı işin farkına vararak kaliteli üretim yapma bilinci katar.

b) Ses Renkleri ve Ses Kalitelerinin Fark Edilmesinin Sağlanması:

Bu çalışmalarda “ses nedir, nasıl oluşur, nasıl yayılır?”, “seslerin fiziksel özellikleri nelerdir?” gibi sorulara cevap aranır. Değişik maddelerin ses farklılıkları

ve ses kaliteleri konusunda tecrübe yoluyla kalıcı öğrenme sağlanarak, çocukların yeni sesler bulmaları ve bunları geliştirmeleri teşvik edilir. Ayrıca çocukların çevredeki ses kaynaklarını tanımaları, temiz ve kirli sesleri fark edip gruplayabilmeleri ve buna bağlı olarak ses bilinçlerini geliştirmeleri hedeflenir.

c) Ses Aralıklarını Ayırt Etme Yeteneğinin Kazandırılması:

En basit malzemelerle yapılabilecek bazı melodik çalgılarla, çocukların ses aralıklarını fark etmeleri ve küçük melodiler yaratmaları sağlanabilir. Örneğin, çocuk yan yana dizilen su bardaklarına farklı seviyelerde su koyup, bir kaşıkla bu bardaklara vurarak kendi ses dizilerini oluşturabilir ve bu dizilerle kendi bestelerini yaratabilir.

d) Geri Dönüşüm ve Çevre Bilincinin Uyandırılması:

Günlük hayatta kullanılan (ve sonunda kendini çöp kutusunda bulan) birçok malzeme, aslında gizli bir müzik aletidir. Çocuklar evde tüketilen yiyecek ve içecek kutularını kullanarak yaptıkları çalgılarla, atık malzemelerin değerlendirilebileceğini keşfederek yaptıkları müzik aletleriyle çevre bilincine dikkat çekebilirler. Örneğin, küçük bir pet şişeler orkestrası ile çalınan bir müzik eşliğinde kutlanan bir çevre günü çok etkileyici olabilir, değil mi?

e) Yaratıcılığın Ortaya Çıkartılıp Geliştirilmesi:

Yapılan bütün çalışmalarda çocuğun yeni fikirler yaratması ve hayata geçirmesi için uygun bir ortam oluşur. Unutulmamalıdır ki, en parlak fikirler en basit ihtiyaç ve malzemelerden ortaya çıkmıştır. Çocuk, “zaten yapılmış” olan bir şey verildiğinde, yaratma ve geliştirme heyecanı duymaz. Oysa ki kendisine bulunması kolay materyaller verilen, hatta materyallerini kendi bulan çocuk en basit materyaller ile harikalar yaratabilir.

f) Yapılan Çalgılarla Grup Olarak Ortaya Doğaçlama Müzik ve Hareket Performansı Çıkartılması:

Yapılan çalışmalarda mutlaka ekip çalışması prensibi benimsenmeli, oluşturulacak ortak bir projede, her çocuğun aktif görev alması sağlanmalıdır. Gruptaki çocukların çalışma sırasındaki etkileşimi, yaratılışı körüklediği gibi ekip ruhunun da gelişmesini sağlayacak; yapılacak değişik etkinliklerde çocukların daha uyumlu ve üretken olmalarına ortam hazırlayacaktır. Örneğin, okulda her sınıf kendi ses ve müzik bahçesini yapabilir ve daha sonra bu bahçeler bir araya getirilerek okulun müzik ormanı oluşturulabilir. Ayrıca her çalışmanın sonunda üretilen çalgılar

kullanılarak ritim, müzik ve hareket oyunları oynanabilir ve bu oyunlar, okul etkinliklerinde sergilenebilir.⁵⁴

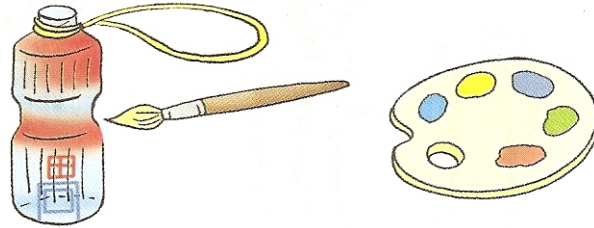
3.2.2. I-VIII. Sınıflarda Müzik Aleti Yapım Örnekleri

Müzik aleti yapım örnekleri, her sınıfta gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen çalışmalardaki ortak amaç, çocukların eğlenmeleri, eğlenerek üretmeleri, mutlu olmaları, özgüvenlerini kazanmalarıdır. Özellikle, yaptıkları aletleri süsleme aşamasında yaratıcılık ön plana çıkmaktadır. Müzik aleti yapımı ile, öğrencinin ürettiği aleti istekle çalması ve böylelikle müzik dersine olan ilginin ve sevginin artması, çalgı aletlerinin kullanımına teşvik olması amaçlanmaktadır. Her öğrencinin hiç zorlanmadan çalabileceği aletler sayesinde, çocuğa, el kasları ve beynin gelişimine faydaları olan müzik aleti kullanma becerisi kazandırılacaktır.

3.2.2.1. I. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 28/12/2007 tarihinde, 1/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Renk Düdüğü

Resim 29⁵⁵: “Renk Düdüğü”

Gerekli Malzemeler:

- 1- Pet Şişe
- 2- Çeşitli boyalar ve fırça
- 3- İplik

Yapılış: Pet şişe istenilen şekilde boyanır. İplik önce iki ucundan, sonra şişenin ağzına dışarıda bir halka kalacak şekilde bağlanır. Şişenin ağzında kapak olmamalıdır.

⁵⁴ Orff İnfó 4, s. 28-29

⁵⁵ Karamela Sepeti, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s.17

Çalınış: Oluşan bu düdük, ağız kısmına alt dudak temas ettirilip, ince ve kuvvetli bir şekilde üflenerek çalınır.

Kazu:

Resim 30⁵⁶: “Kazu”

Çalışma 28/03/2008 tarihinde 1/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Gerekli malzemeler:

- 1- Alüminyum folyo veya streç rulosu
- 2- Selefon kağıt
- 3- Paket lastiği
- 4- Çeşitli boyalar ve fırça

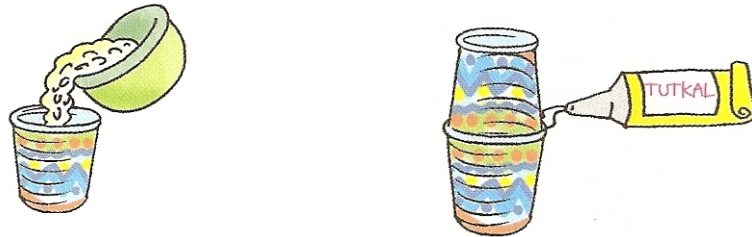
Yapılışı: Rulonun ağız kısmına yakın yerinden 1 cm çapında bir delik açılır. İki ağzı açık olan rulonun bir ağzı selefon kağıdıyla kapatılıp lastik takılır. Selefon kağıdı, açılan deliğin tarafında ve bu deliği örtecek şekilde kapatılmalıdır. Kutu istenilen desen ve renkte boyanır.

Çalınış: Dudakların deliğe dayanıp konuşulması ile ses çıkarılır. Üflemeden konuşulmalıdır.

3.2.2.2. II. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 27/03/2007 tarihinde 2/C sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Marakas

Resim 31⁵⁷: “Marakas”

⁵⁶ Karamela Sepeti, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s.91

Gerekli malzemeler:

- 1- Pet şişe (nylon bardak veya konserve kutusu da olabilir)
- 2- Mercimek, bulgur, nohut, pirinç
- 3- Parlak kâğıtlar veya defter kaplanan kap kâğıtları
- 4- Renkli ipler
- 5- Yapıştırıcı

Yapılışı: Yukarıdaki malzemeler, pet şişelerin içine bazılarını karışık, bazılarını tek tek konur. Burada amaç, her tahıldan farklı tonlarda ses çıkarılmasıdır. Öğrenci çok çeşitlilikle, tizlik ve peslik kavramı ile tanışacaktır. Eğer nylon bardak kullanılıyorsa, içi doldurulan iki bardağın ağzı yapıştırıcı ile yapıştırılır. Pet şişe, yarısına yakın doldurulur, ağzı kapanır. Hemen açılmaması için şişenin kapağına yapıştırıcı da sürülebilir. Hazırlanan marakaslar, öğrencilerin zevklerine ve isteklerine göre süslenir. Öğretmen bir örnek gösterebilir. Burada kâğıtlar, ister tamamı ile ister sadece belli bölümleri yapıştırılarak, renkli iplerle süslenebilir. İsteğe göre sadece şişenin boyanması ile de süslenebilir.

Çalınışı: Pet şişe sallanarak çalınır. İçindeki tahılların sesi duyulacak kuvvette olmalıdır.

3.2.2.3. III. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 14/04/2008 tarihinde, 3/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Tırr Tırr

Resim 32⁵⁸: "Tırr Tırr"

⁵⁷ Karamela Sepeti, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s.76

⁵⁸ Karamela Sepeti, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s.49

Gerekli malzemeler:

- 1- Plastik, kâğıt veya köpük bardak
- 2- On dilimli koli kartonu
- 3- Makas, tutkal
- 4- Çöp şiş
- 5- Çeşitli boyalar ve fırça

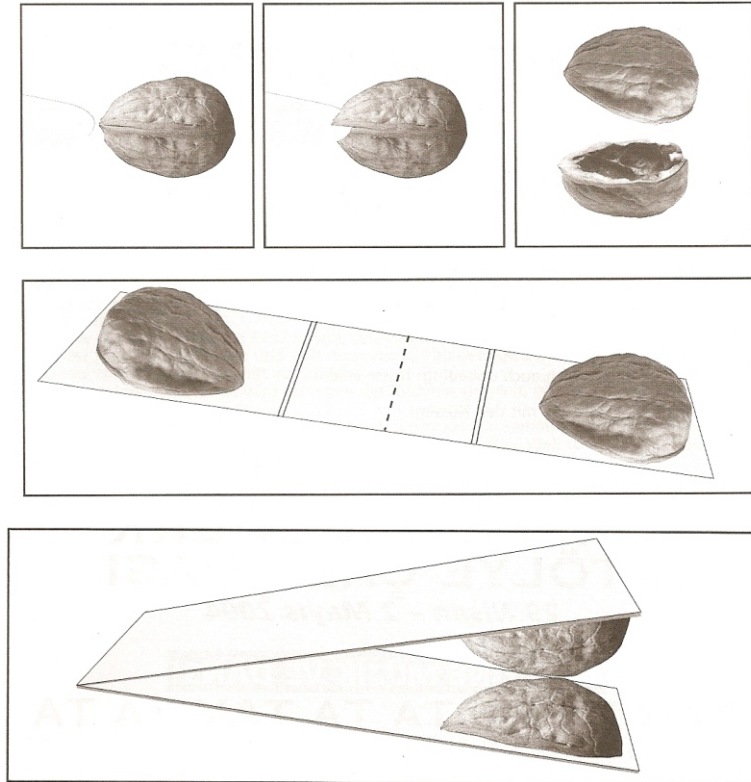
Yapılışı: On dilimli koli kartonu, genişliği 2-3 cm, boyu bardak boyunda olacak şekilde kesilmelidir. Kesilen bu parça bardağın ağzından tabanına uzanacak şekilde yapıştırılır. İstenilen renk ve desende boyanır.

Çalınışı: Çöp şişin bu tırtırlı olan karton üzerinde aşağı yukarı gezdirilmesi suretiyle alet çalınır. Çeşitli ritimler oluşturulur.

3.2.2.4. IV. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

a) Çalışma 24/03/2008 tarihinde, 4/B sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Ceviz Kastanyet

Resim 33⁵⁹: “Ceviz Kastanyet”

⁵⁹ Orff Info 5, s.34-35

Gerekli malzemeler:

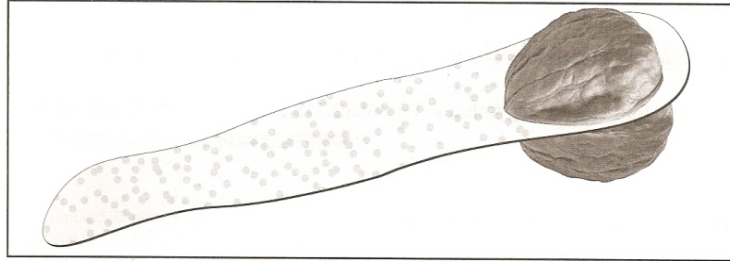
1. 5x16cm sert karton
2. 2 ceviz kabuğu veya plastik kaşık
3. Yapıştırıcı
4. 2 adet paket lastiği

Yapılışı: Cevizler öğretmen tarafından kırılmadan dikkatlice ortadan ikiye ayrılır ve içi boşaltılır. Bu işlemde, cevizin sivri tarafından bıçakla girilir, bıçak sağa sola hareket ettirilerek kabuklar ayrılır. İkiye ayrılan bu kabuklar, ağız kısımlarından kartonun iki ucuna yapıştırılır. Ceviz yerine plastik kaşık da kullanılabilir. Fakat bu kaşıkların tutma yerleri kesilmelidir. Paket lastikleri, kartonun tam orta noktası ile cevizlerin arasına gelecek şekilde ikiye katlanarak geçirilir. Karton, cevizler içte kalacak şekilde ortadan ikiye katlanır.

Çalınışı: Baş parmağı ve işaret parmağı paket lastiklerine geçirilir. Açma kapama hareketi ile cevizler birbirine vurularak ses çıkarılır.

b) Çalışma 31/03/2008 tarihinde, 4/B sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Ceviz Marakas

Resim 34⁶⁰: “Ceviz Marakas”

Aynı malzemeler ile bir marakas da yapılabilir. Sadece karton yerine tahta parçası gerekecektir. Bu tahta parçasının bir ucuna ve aynı ucun arkasına ceviz kabukları içine pirinç veya kum koyarak yapıştırılır. Sallayarak çalınan marakas, yukarıdaki gibi hazırlanarak plastik kaşıklarla da yapılabilir.

3.2.2.5. V. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 24/12/2007 tarihinde, 5/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

⁶⁰ Orff Info 5, s.35

Öten Eldiven

Resim 35⁶¹: “Öten Eldiven”

Gerekli malzemeler:

1. 15-30 cm uzunluğunda ve 3-5 cm çapında PVC veya karton boru
2. 5 cm uzunluğunda kullanılmamış su hortumu
3. İnce lastik eldiven
4. Paket lastiği
5. Koli bandı
6. Makas ve çeşitli süsleme malzemeleri (Boyalar, renkli kağıtlar, vb.)

Yapılış: Eldivenin başparmak ucu kesilir. Kesik olan yerin içine su hortumu takılarak koli bandı ile yapıştırılır. Hazırlanan bu eldiven, karton borunun ucuna geçirilip paket lastiği ile tutturulur. Karton boyanıp süslenir.

Çalınış: Eldivenin kesik olup hortum geçirilen ucundan üflenip, boru aşağı yukarı hareket ettirilerek ses çıkarılır. Eldiveni üflerken, boru, eldivenle 90 derecelik açı yapacak şekilde tutulmalıdır yoksa ses çıkmayabilir. Eldiven şiştiği zaman boru aşağı yukarı hareket ettirilip değişik sesler elde edilebilir.

3.2.2.6. VI. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 24/03/2008 tarihinde, 6/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılacak alet, *Boncuk Chimes* adı verilen bir alettir.

Gerekli malzemeler:

1. Renkli boncuklar
2. Bir makara sağlam ip
3. 5x15 cm uzunluğunda karton

⁶¹ www.orffmerkezi.org/orf_10kendinyap1.htm

4. Çöp şiş
5. Yapıştırıcı
6. Makas

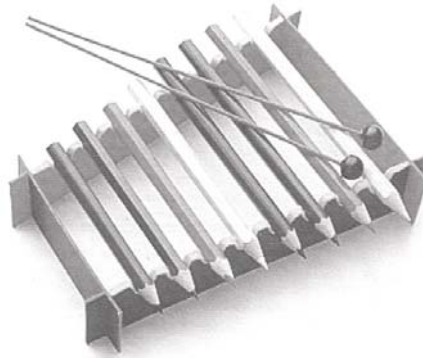
Yapılışı: İpler, istenilen uzunlukta eşit olarak kesilir. Bu iplere boncuklar dizilir. İpliğin tamamı boncukla doldurulmaz, yaklaşık 3 cm'lik bir düğümlene payı bırakılır. Bu şekilde dört, beş veya daha fazla sıra ip hazırlanır. Kartonun uzun olan kenarına, ip sayısı kadar ve belli aralıklarda delikler açılır. Bu deliklerin ipliğin geçeceği büyüklükte olması yeterlidir. Boncuk dizili olan iplikler, mesafe bırakılan kısımlarından kartona geçirilip, düğümlenir. Çöp şişin ucuna yapıştırıcı sürülüp boncuk geçirilir.

Çalınış: Ucunda boncuk olan çöp şiş, boncuk dizili iplere sürtülerek veya çöp şişle hafif vuruşlar yapılarak ses çıkarılır. Karton elde yere dik açı oluşturacak şekilde tutulmalıdır.

3.2.2.7. VII. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 24/12/2007 tarihinde, 7/A sınıfı ile gerçekleştirilmiştir.

Ksilofon

Resim 36⁶²: “Ksilofon”

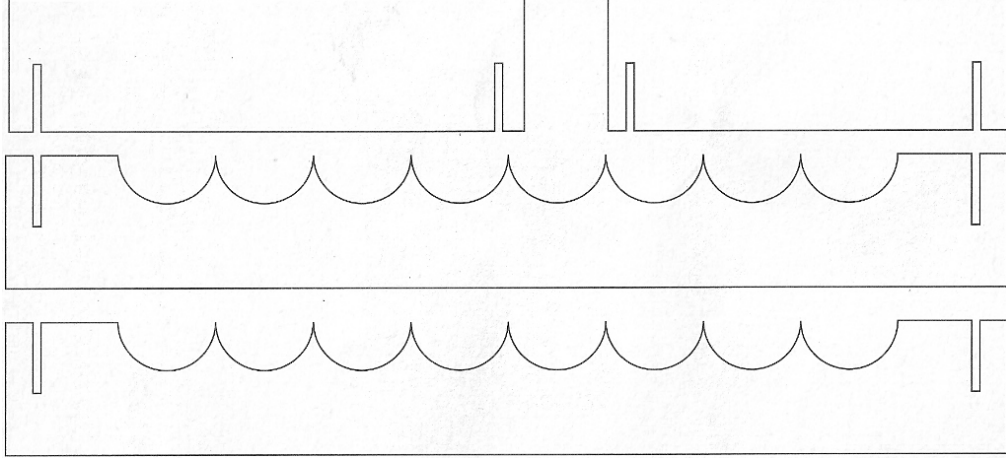
Gerekli malzemeler:

1. Kalın karton
2. Pencere yalıtım süngeri
3. Farklı boyutlarda 8 adet kalem
4. Kalemıraş
5. Çöp şiş

⁶² Orff İnfö 12, s.44

6. Boncuk

Yapılış: Sekiz kalemin içinde durmasına uygun oval boşluklar şeklinde iki karton kesilir.

Resim 37⁶³: “Ksilofonun Dört Parçadan Oluşan İskelet Örneği”

Bu iki uzun kartonun iki başını kapamak için, iki kısa karton kesilir. Kartonların baş yerlerine, yukarıdaki gibi bıçakla dar kanallar açılır. Bu kanalların, bir karton girecek incelikte olması gereklidir. Uzun parçalar, kavisli olan kısımları yukarı bakacak, “A” şekline yakın ve yere 90 derecelik bir açı oluşturacak şekilde tutulur. Kısa kartonlar, açık olan iki uca, dar kanallarından geçirilir. Bu sayede bir yamuk üçgen şekli elde edilir. İskeleti hazır olan bu şeklin oval boşlukları, kendinden yapışkanlı olan süngerler ile örtülür. Farklı boyutlardaki kurşun kalemlerin uçları, bu iskelet şekle uygun olacak şekilde açılır. Kalemler, oval boşluklara gelecek şekilde yamuk üçgene yerleştirilir. Çöp şişlerin ucuna boncuk geçirilerek yapıştırılır.

Çalışma: Çöp şişlerden yapılan bağetlerle kalemlere vurarak ses çıkarılır.

3.2.2.8. VIII. Sınıf Müzik Aleti Yapım Örneği:

Çalışma 19/11/2007 tarihinde, 8/C sınıfı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılacak alet, *Davul*’dur.

Gerekli malzemeler:

1. Altı delik toprak saksı (sırsız)
2. 4 adet paket kağıdı (kraft kağıdı)
3. Subazlı duvar kağıdı tutkalı
4. 120 cm uzunluğunda bambu çubuk veya ağaç çubuk veya kavela çubuk

⁶³ Orff Info 12, s.45

5. Şarap mantarı veya 15 cm “e” tipi pencere bandı
6. 3 parça renkli yün ip (1 parça 2 kol boyu)
7. Zımpara
8. Makas
9. Yapıştırıcı
10. Dikiş iğnesi

Yapılışı: Paket kâğıdı, ortadan ve yandan 4 eşit parçaya bölünüp kesilir. Sonra her bir parça tam kare oluşturacak şekilde kesilir. Kare kâğıtlar köşelerinden kesilerek, sekizgen kâğıtlar elde edilir. Tutkal, bir kaptan hazırlanır. Sekizgen kâğıtlardan biri ve saksının kenarları tutkallanır. Saksının ağzı, bu kâğıtla kaplanır. Bu şekilde diğer üç kâğıt da tutkallanıp üst üste yapıştırılır. Hazır olan davul kurumaya bırakılır. Bagetler için ise, bambu çubuklardan 30’ar cm’lik dört çubuk kesilir. Çubukların uçları zımparalanır. Şarap mantarları, geniş olan kısımlarından oyulur. Çubukların girebileceği derinlikte olması yeterlidir. Bu oyuklara yapıştırıcı sürülür ve çubuklar geçirilir. Eğer pencere bandı kullanılırsa, birkaç defa üst üste döndürülerek sarılmalıdır. İpler yukardan aşağı doğru döndürülerek çubuğa sarılır. Bu sarma işlemi, çubuğun baş tarafında bir boşluk oluşturacak şekilde olmalıdır. İp bitmeye yakın, sarma bırakılır, ipin ucuna dikiş iğnesi geçirilir. Baget, aralıklı olarak üstten bir sıra, ortadan bir sıra ve alttan bir sıra oluşturacak şekilde dikilir; kalan ipe de baget ucu dikilir. Çok sık dikmemeye özen gösterilmelidir.

Çalınış: Bagetler ucundan tutularak, ip ile şişkin hale getirilen kısımlarından davula vurulması ile ses çıkarılır.

SONUÇ

Müzik eğitiminin temel amaçları, çocukların, kulak ve ritim duygularını geliştirmek, hayal dünyalarını genişletmek, müzik sevgisini kazandırarak temel müzik bilgisine ve becerisine sahip olmalarını sağlamak; böylelikle onları, mutlu, huzurlu bireyler olarak topluma kazandırmaktır. Bu amaçlar çerçevesinde çocukların, sağlıklı ve topluma faydalı, seçeceği meslekte özgüvenli, sosyal, kişilikli bir birey olarak yetişmeleri, müzik eğitimini çok önemli bir yere çıkarmaktadır.

Günümüzde, müzik eğitim ve öğretiminin çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinin bilincinde olan araştırmacılar, çok sayıda müzik eğitim ve öğretim yöntemi üretmiştir. Bu yöntemler, birlikte uygulandığında olumlu sonuçlar almak mümkün ise de, tek başlarına uygulandıklarında yeterli olduklarını söylemek mümkün değildir. Oysa ki Orff yöntemi, birçok yönü ile diğer yöntemlerin bir adım ötesindedir. Yöntem, tüm çocuklara kolayca ulaşabilen, kolay algılanan ve akılda kalan; ortam, koşul ve yetenek gibi farklılaştıran etkenlerden bağımsız olarak uygulanabilen yönü ile dikkat çekmektedir.

Orff yöntemi uygulamalarında, en çok gözlemlenen etki, I-VIII. Sınıfların, yapılan etkinliklere tüm sınıf olarak aktif katılımında bulunması, eğlenmesi, keyif almasıdır. Her sınıf düzeyinde, etkinliklerin her aşamasında imkân verilen yaratıcılık, gelişerek yükselen en temel beceri olmuştur. Oyun ve dansın, gelişim dönemlerine uygun olan hali ile, her sınıf düzeyinde kullanılabilirliği gözlemlenmiştir. Ritim, her sınıf düzeyinde uygulanabilen ve her etkinlikte ortaya çıkan özelliği ile yöntemin en temel yapı taşı olduğunu açıkça hissettirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda, öğrencilerin, müzik sevgisini kazandıkları, müzik dersine olan ilginin arttığı gözlemlenmiştir. Müzisyen olma amacı taşımadan da, herkesin müzik yapabilmesinin mümkün olduğu düşüncesi öğrenciye kazandırılarak, öğrencinin, kendini ifade etme, kendine güvenme, işbirliğini ve yardımlaşmayı öğrenme, arkadaşlık kurma becerilerindeki gelişme, her yaş seviyesinde gözlemlenmiştir. Öğrencilerin temel müzik becerileri geliştiği gibi, müzik bilgileri de artmış; bu bilgilere ulaşırken, keyif alarak ve fark etmeden geliştirdikleri öğrenme metodu sayesinde, ezberden uzaklaştıkları gözlemlenmiştir. Bu öğrenme esnasında, öğretmen tarafından öğrenci merkezli bir yol izlenmiş; her sınıf seviyesinde öğrenciler, derse aktif olarak katılmış, faaliyetlerini yaşayarak gerçekleştirip dersin içine daha çok girmişlerdir. Her öğrenci, başarıma duygusunu, kendine güveni tatmış, mutlu olmuş,

başaramadığı yerde de, yöntemin “Müziğe oyundan başlanmalı ve hiçbir oyunda mükemmellik en önemli şey olamamalıdır” ilkesini hatırlayarak cesaretini kırmamış, dersten kopmamış, aksine sevgisi daha da artmıştır. Yöntemin uygulanması sonucunda, öğrencilerin, fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde önemli farklar görülmüştür. Kas gelişimi gibi zihinsel; mutluluk, neşe, huzur gibi ruhsal ve birbirinden ve birlikte öğrenme, arkadaşlık, paylaşım, işbirliği gibi sosyal gelişimlerinde olumlu kazanımlara ulaşılmıştır.

Çalışmalarda, I. Sınıflarda, çocuğa müziği tanıtmak, sesini doğru ve etkili kullanabilme, sesleri ayırt edebilme yetisini kazandırmak, kendisinde var olan ritim duygusunu hissettirmek amaçlanmıştır. Müzik sevgisinin temellerini oluşturmak için oyun ve masal aktif olarak kullanılmıştır. Tanışma oyunlarında, çocukların eğlenerek isimlerini söyledikleri gözlemlenmiş, ritimle tanışmaları ve müziğe severek bir giriş yapmaları sağlanmıştır. Öğrenciler hayal güçlerini kullanarak, çalışılan şarkıların birinde, doğadaki sesleri, diğerinde ise hayvanların seslerini taklit ederek, şarkıya bedensel hareketlerle eşlik edebilmişlerdir. Öğrenciler, doğa, hayvan ve insan seslerini ayırt edebilmiş; yaratıcılıklarını kullanarak bedenlerini enstrüman gibi kullanabilmeyi öğrenmişlerdir.

II. Sınıflarda, sesleri tanıyan öğrencinin bu sesleri sınıflandırması, kalınlık incelik ve gürlük özelliklerini fark edebilmesi, bedenleri ile öğrendikleri eşliği enstrümanlara taşıyarak kas gelişimlerini sağlamak amaçlanmıştır. Kulaktan öğretim, taklit, oyun, hikâyeleştirme, ritim ve yaratıcılık aktiftir olan faaliyetleridir. Her dönemde bir şarkı ile çalışılan birinci şarkıda öğrenciler, ses ve nefes çalışmaları yaparak, re-la aralığındaki sesleri seslendirmeleri eğlenerek gerçekleştirmiştir. İkinci şarkıda ise hikâyeleştirme ve oyun kullanarak öğrenciler zevk alarak doğadaki sesleri gürlük ve kalınlık-incelik özelliklerine göre ayırt edebilmişlerdir.

III. Sınıflarda, sesini kullanırken vücudunu doğru kullanabilmesi, diyaframını tanıyabilmesi, ses yükseklikleri ve sürelerini fark edebilmesi amaçlanmıştır. Bu sınıflarda dans, oyun, ritim, kulaktan öğretim ve yaratıcılık aktiftir. Birinci şarkıda kullandıkları diyaframı dans yolu ile fark etmeleri sağlanmış, çocuklar eğildiklerinde hissetmesi kolay olan diyaframı fark edince çok eğlenmişlerdir. Şarkı söylerken vücutlarının alması gereken şekilleri deneyerek görmüşlerdir. İkinci şarkıda ise marş formunda olan ezginin ritimlerini ve bu ezginin nota değerlerinin dans ve oyun yolu ile öğrenilmesi fark etmeden gerçekleşmiştir.

IV-V. Sınıflarda, nota öğretimine yavaşça geçilmesi, ritim ve ezgi kalıplarının oluşturulması, oluşturulan kalıpların beden ve enstrümanlara taşınabilmesi bu kalıpların ve ezgilerin yazılabilmesi ile müzik okumanın yanında yazarlılığına da başlanması amaçlanmıştır. Ritim, dans, oyun, doğaçlama, yaratıcılık aktiftir. IV. sınıflarda notaların süre değerleri grafik yöntemi ile öğretilip bedensel hareketlere taşınır. Bu öğreti şekli ile öğrenciler oyun oynadıklarını düşünürken nota değerlerini öğrenmektedirler. Daha sonra bunun yazması ile bilgiler pekişip notaya çevrilmesi kolaylaşmıştır. V. sınıflarda da ezgi oluşturmanın geliştirilmesi ile ritim oluşturma ve yazma her iki sınıfta da eğlenceli etkinlikler ile gerçekleşmiş ve öğrencilerin daha kolay öğrenmesine, daha akılda kalıcı bir öğrenme gerçekleştirmesine sebep olmuştur. Öğrenciler IV. ve V.sınıflarda re-fa arasındaki notaları öğrenmiş, öğrendikleri ritim kalıplarını re-fa aralığındaki ezgilere dönüştürebilmişleridir. V. sınıflarda bu çalışmalar IV. sınıflara göre ölçü sayısı ve nota değerleri bakımından öğrenilen dörtlük ve ikilik notalara onaltılık notaların eklenmesi ile genişletilmiştir. V. sınıfların ikinci şarkısında müzikteki A-B formunun dans ile öğrencilere öğretilmesi bu formun daha iyi anlaşılabilmesini sağlamıştır. Öğrenciler bedenlerini, enstrümanlarını aktif olarak kullandıkları bu çalışmalarda yaratıcılıklarını kullanarak ritim ve ezgi kalıbı oluştururken müziksel bilgi ve becerileri eğlenerek, fark etmeden öğrenerek, ürettikçe mutlu olarak, başarılı oldukça güvenleri artarak müzik dersine daha çok ilgi göstermişlerdir. Öğrenciler üzerinde her defasında değişen etkinlikler uygulanarak, sıkılmadan, dersin nasıl geçtiğini anlamadan öğrenme sağlanmıştır. Yapılan şarkı çalışmaları öğrenilen notaları pekiştirmiş fakat kulaktan öğretime devam edildiği için öğrencilerin daha kolay öğrenmesini sağlamıştır.

VI-VII-VIII. Sınıflarda, müziksel bilgi temelini almış öğrencilere verilecek bilginin arta kalan bölümlerini, müzik kültürümüzden örnekleri tanıtmak, ritimsel çalışmalar yardımı ile halk danslarını göstermek, müziğin diğer sanatlarla ilişkisini anlatmak ve genel müzik kültürünü çocuklara öğretmek amaçlanmıştır. Bunun yanında müziksel bilgi ve becerilerin geliştirilmesinde bilgi aktarımına devam ederken yaratıcılık, dans, ritim, doğaçlama aktif olarak kullanılmıştır. Şarkılar üzerinde yapılan çalışmalarda, öğrenciler seviyelerine uygun olarak dans ve ritim çalışmaları ile enstrümanları aktif olarak kullanmış bunun yanında bedenini de enstrüman olarak kullanmaya devam etmiştir. Edindikleri bilgileri eğlenerek öğrendikleri, yaratıcılıklarını bu sınıflarda da aktif olarak kullandıkları, ritimsel duygularını geliştirdikleri, doğaçlama yaparak üretime katkıda buldukları,

derslerde edilgen değil etken oldukları, özgüvenlerini sağlamlaştırdıkları gibi etkiler gözlemlenmiştir. Özellikle son sınıflarda lise sınavlarına hazırlık yapan öğrenciler için psikolojik olarak rahatlama ve derse olan ilginin azaldığı bu dönemlerde ilginin tekrar kazandırıldığı görülmüştür. Müzik dersinin sınavlarda soru çıkmaması nedeni ile öğrencilerin zihinlerinde önemsiz bir hal alması tehditlerine karşılık bu çalışmalar ile ders gereken önemi ve sevgiyi çocuklara tekrar kazandırdığı görülmüştür.

Enstrüman yapım çalışmalarının sonucunda ise her sınıf seviyesinde öğrencilerin çok eğlendikleri görülmüş, derse olan ilgi daha da artmıştır. Müzik sevgisi artan öğrencilerin yarattıkları enstrümanları satın aldıkları diğer enstrümanlar göre daha zevkle çaldıkları, daha iyi muhafaza ettikleri, ürettikleri şeyden dolayı mutluluk duyup ruhsal olarak rahatlama gözlemlenmiştir. Çalışmalar esnasında işbirliği ve yardımlaşma ile ortak olarak üretimde buldukları açıkça görülmüştür. Bunun sonucunda arkadaşlık ve sosyalleşme becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlanmıştır. Çok kolay çalabildikleri aletler olması nedeni ile herkesin çalabilmesi ile özgüvenleri artmıştır. Bu aletlerin malzemelerinin ile bir özel okuldan ülkemizin en ücra yerlerindeki devlet okuluna kadar her okuldaki öğrencinin kolay bulabilmesi göz önünde bulundurulmuştur. Bu kolay bulunabilmesi ve kolay çalınabilmesi yönü ile de tüm öğrencilere ulaşabilmiştir.

Bu çalışmalar sonucunda ortak ve seviyelere göre çeşitli olumlu sonuçlar elde edildiği gibi olumsuz görülebilecek tek sonuç sınıfların kalabalık olması durumunda öğrencilerin sıkılması davranışının gözlemlenebilmesidir. Bu durumda da bu yöntemin temelini anlamış olan ve çalışmalarda rehber olan öğretmenin yaratıcılığını kullanarak etkinlikleri gruplara bölerek veya her grupta ufak değişiklikler yaparak değiştirmesi ile ortadan kalkacaktır.

KAYNAKÇA

- Ali, Filiz**, Müzik Eğitimimiz ve Sorunlarımız, Cem Yayınevi, İstanbul, 1987
- Bal, Server** (Doc.Dr.), **Artan, İsmihan** (Yrd.Doc.Dr.), 0-6 Yaş Çocuklarının Müzik Eğitimi, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995
- Bacanlı, Hasan**, (Prof.Dr.), Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayınları, Ankara, 2003
- Cubasch, Peter**, Elementer Müzik veya Müzik ve Hareketle Bedensel Eğitim (çeviri: Nazan Laslo), Orff Info Ocak 3, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003
- Çizenmiş, İzzet Nadir** (Md. Yrd.); **Samancı, Barış** (Psikolog), Kuşadası Eğitimi Geliştirme Vakfı Özel Ü. Naci Akdoğan Okulları 2005–2006 Eğitim-Öğretim Yılı Etkin Öğretmen Eğitimi Seminer Notları, 2005
- Davashgil, Ümit**, (Doc. Dr.), **Oktay, Ayla**, (Prof. Dr.), **Baltaş, Zuhul**, (Prof. Dr.), **Korkmazlar, Ümran**, (Uz. Pedagog), **Köknel, Özcan**, (Prof. Dr.), Ana-Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004
- Demirel, Özcan**, (Prof. Dr.), Öğretme Sanatı, Pagem Yayınları, Ankara, 2005
- Dikici, Ayperi**, Orff Tekniği İle Verilen Müzik Eğitiminin Matematik Yeteneğine Etkisinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2002
- Erdal, Gülşen**, Müzik Öğretim Yöntemlerinden Dalcroze Yöntemi ve Kullanımı, Erciyes Üniversitesi Müzik Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, 2005
- Erdoğan, İrfan**, “Sınıf Yönetimi”, Sistem Yayınları, İstanbul, 2007
- Erol, Onur**, Carl Orff ve Orff Schulwerk, Orff Info Eylül 2, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002
- Gürak, Halil Gürdal**, Altın Klasikler Koleksiyonu, Nesa Yayınları, İstanbul, 2000
- Gürgen, Elif Tekin** (Öğr. Gör.) “Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 7, Sayı:12, 2006
- İlyasaoğlu, Evin**, Zaman İçinde Müzik, YKY, İstanbul, 2003
- Rousseau, J.J.**, Emil Ya da Çocuk Eğitimi Üzerine, (Çeviri: Baştürk, Mehmet), Babil Yayınları, Erzurum
- Jungmair, Ulrike E.**, Geçmiş ve Geleceğe Bakış (Çeviri: Nazan Laslo), Orff Info Ocak 3, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003
- Jungmar, Ulrike E.**, Carl Orff Anlayışı Çerçevesinde Elementer Müzik ve Dans Pedagojisi, Orff Info Nisan 1, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002

Koçak, Katja Ojala; Erol, Onur, Karamela Sepeti, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006

Kutluk, Fırat, Çağdaşlaşmada Batılı Ülkeler ve Biz, 1. Müzik Kongresi, Bildiriler, Evren Ofset, Ankara, 1988

Küçükahmet, Leyla, (Prof. Dr.), Öğretim İlke ve Yöntemleri, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998

Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi Orff Dergileri, Info 1-12 Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002-2007

Özmenteş, Gökmen (Yrd. Doc. Dr.), Bilen, Sermin (Yrd. Doc. Dr.), Dalcroze Eurhythmic Öğretiminin Müziksel Beceriler, Müzik Dersine İlişkin Tutumlar ve Müzik Yeteneğine İlişkin Özgüven Üzerindeki Etkileri, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı:10, 2005

Öztürk, A., Okul Öncesi Eğitimde Müzik, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Öztürk, A., Türk Eğitim Sisteminin Orff Öğretisi (Orff-Schulwerk) İle Tanışmasında İlk Elçi: Muzaffer Arkan, Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi Info 7, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005

Say, Ahmet, Müzik Öğretimi, Ali Uçan'ın kaleminden Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1996

Say, Ahmet, Müzik Öğretimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1996

Schumacher, Karin, Müziği Araç Olarak Kullanan Sosyal Pedagoji ve Entegrasyon Pedagojisi İle Müzik Terapisi Açısından Orff-Schulwerk'in Anlamı (Çeviri: Nazan Laslo), Orff Info Eylül 4, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2003

Selçuk, Ziya, (Prof. Dr.), Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayınları, Ankara, 2005

Sel, R., Okul Öncesi Çocuklara Oyunlar-Rontlar, Turan Ofset, Ankara, 2000

Steiner, Lucie, Orff Info Nisan 1, Avusturya Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, s.23

Sun, Muammer, Seyrek, Hilmi, Okul Öncesi Eğitimde Müzik, İzmir, 1986

Sun, Muammer, Temel Müzik Eğitimi, Yurt Renkleri Yayınevi, Kozan Ofset, Ankara, 1998

Uçan, Ali, , Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994

Uçan, Ali, İlköğretimde Müzik Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınladığı Müzik Öğretim Tekniklerinin Bulunduğu Bir Fasikül, 1999

Uluç, Murat Özden, Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü, Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara

Uçan, Ali, Türkiye`de Müzik Eğitiminin Gelişimi, Orff Okul Öğretisi`nin Tanımı – Uygulanımı-Uyarlanımı ve Orff Anlayışıyla Temel Müzik Eğitiminin Genel Durumu, Uluslararası Orff-Schulwerk Müzik ve Dans Pedagojisi Sempozyumu, Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezi, İstanbul, 2003

Uçan, Ali, 2003 ve Dinçer, M., Türkiye`de Okulöncesi Öğretim, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır? I. Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara, 1988

Yavuzer, Haluk, (Prof. Dr.), Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul

Yılmaz, Emine, Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının Sayı ve İşlem Kavramlarını Kazanmalarında Müzikli Oyun Etkinliklerinin Kullanılmasının Etkisi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006

Yönetken, Halil Bedii, Müzik Görüşleri, Sayı 13, 1950

auctions.overstock.com

www.anadolubaglamaci.com

www.bediloy.com

www.globtec.hu/hangszerek/main.htm

www.ismetarici.com/muzikogretimi.doc

www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/egitim.htm, 2008

www.psikoloji.gen.tr/ogrenme/index_dosyalar/ogretim.htm

www.melodik.net

www.msxlabs.org/forum/muzikhol/16554-kodaly-yontemi.html - 53k

www.music.indiana.edu/kodaly.htm, 2000

www.muzed.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=128&Itemid=30
- 27

www.muzikbilim.com/4e_2005/kalip.html - 46k

www.muzikbilim.com/5m_2006/uslu_m.html - 55k

www.muzikbilim.com/7m_2007/uslu_m.html - 55k

www.muzikfakultesi.com/.../kastanyet_144.jpg

www.orff.de

www.orffmerkezi.org

www.orffturkey.com/images/urun/muzik1.jpg

www.orffmerkezi.org/orf_10kendinyap1.htm

www.senkop.com.tr

upload.wikimedia.org

wownturkey.com

EKLER

EK A: Çalışmalar esnasında çekilmiş fotoğraflar

Resim A 1: Enstrüman çalışması

Resim A 2: "İnatçı İki Keçi" şarkısının çalışması

Resim A 3: Ritim çalışmaları

Resim A 4: Beden perküsyonu çalışmaları

Resim A 5: “Yağmur yağıyor” şarkısının çalışması

Resim A 6: Bedenini enstrüman gibi kullanma, verilen ritimleri enstrümanları ile pekiştirme çalışmaları.

Resim A 7: “Ceviz Kastanyet” yapımı çalışmaları

Resim A 8: “Marakas” yapımı çalışmaları

Resim A 9: “Renk Düdüğü” yapım çalışmaları

Resim A 10: “Öten Eldiven” yapımı çalışmaları

Resim A 11: Orff çalışmalarının sergilendiği Őenlik resimleri

EK B: Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Müzik Dersi Programı

B.1. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde Türk milli eğitiminin genel amaçları belirtilmiştir:

Madde 2- Türk milli eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1) Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,

2) Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

B.2. Müzik Dersi Öğretim Programı

İlköğretim müzik dersi öğretim programı, genel müzik eğitimi içerisinde yer alan ve farklı yöntem ve tekniklerle, bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik bir anlayış ve içerikle düzenlenmiştir. Dolayısıyla program, 1968, 1984 ve 1994 yılı müzik dersi öğretim programı içerik ve yaklaşımları da göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve M.E.B. İlköğretim Genel Müdürlüğünce teşkil edilen Müzik Özel İhtisas Komisyonu tarafından

geliştirilmiştir.

Müzik Dersi Öğretim Programı, giriş, vizyon, temel yaklaşım ve yapı, öğrenme-öğretme süreçleri, kazanımlar, ölçme ve değerlendirme, sözlük ve kaynakça bölümlerinden oluşmaktadır.

Programda, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak, etkinlik örnekleri ve ölçme-değerlendirme süreçlerine yer verilmiştir. Bu etkinliklerin birebir kullanımının yanı sıra, öğretmenler de programın yaklaşımına uygun olarak verilen örnek etkinliklerden yararlanarak yeni etkinlikler geliştirebilirler.

Müzik Dersi Öğretim Programı hazırlanırken, öncelikle aşağıda yer alan temel hususlar göz önünde tutulmuştur:

- Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde ifadesini bulan Türk Milli Eğitimi'nin esasları,
- Atatürk İlke ve İnkıpları,
- Türk toplumsal-kültürel yaşamına ilişkin beklentiler,
- Sanatın / müziğin insan eğitimi ve yaşamındaki yeri ve önemi,
- Kalkınma planlarıyla bireylere kazandırılmak istenen davranışlar,
- Detaylı kaynak taramanın yanı sıra örneklem olarak seçilen sınıf ve branş öğretmenleriyle, akademisyenlere uygulanan anketlerden elde edilen bulgular,
- İlköğretim Genel Müdürlüğü Müzik Özel ihtisas Komisyonu'nca belirlenmiş öğrencilerden beklenen müzikle ilgili beceriler.

Yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde, program çalışmasında şu ilkeler göz önünde bulundurulmuştur:

- Müzik Dersi Öğretim Programı, öğrenci merkezli olmalıdır.
- Öğrenciler edilgen durumda değil, aksine dersin etkinlikler boyutuna aktif olarak katılabilmelidirler.
- Öğrenilecek her beceri ve bilgi, mutlaka yaşam içerisinde kullanılabilir niteliğe dönüştürülmelidir.
- Programın uygulanma sürecinde; bireylerin yetenek ve yaratıcılıklarının geliştirilmesine önem verilmelidir.
- Öğrenilen her bilgi, mutlaka pratiğe dönüştürülebilir nitelikte olmalıdır.
- Müziğin içselleştirilebilmesi, ancak müzik dersinin yaşanarak ve yaşatılarak işlenebilmesi ile mümkündür.
- Genel müzik eğitiminde uygulamalar yoluyla bilgiye ulaşılmalıdır.

- Müzik eğitimi; kavramlar ve kurallar yolu ile değil, müziğin tüm boyutlarının eyleme dönüştürülmesi ve hissettirilmesi ile gerçekleşmelidir.
- Nota öğretimi amaç değil, yalnızca araç olmalıdır.

B.2.1. Programın Vizyonu:

İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, öğrencilerin, müziği, etkinlikler aracılığıyla yaşamalarını sağlayarak, onu, hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline getirmek ve müzik yoluyla;

- Kendisi ve çevresiyle barışık,
- Ulusal ve uluslararası kültürleri tanıyan,
- Vatan ve millet sevgisine sahip,
- Çevresindeki olaylara, değişim ve gelişmelere duyarlı,
- Güzel sanatların her türüne açık,
- Mutlu, kişilikli ve öz güveni olan bireyler olarak yetişmelerini sağlamaya yöneliktir.

B.2.2. Programın Temel Yaklaşımı:

Yapılandırmacı anlayış, öğrenci merkezli bir anlayışa dayanmakla birlikte, öğrencinin yeni bir bilgiyi ve beceriyi, daha önce edindiği bilgi ve beceriler ile birleştirmesi, yorumlaması ve yaşamına katması ilkesine dayanır.

Yapılandırmacı kurama göre;

- Her birey, daha önce sahip olduğu ön bilgi ve inançlarla öğrenme ortamına gelir.
- Öğrenme, toplumsal bir sürecin parçasıdır.
- Kalıcı izli esas öğrenme, etkinlikler aracılığıyla olur.
- Öğrenme pasif bir süreç değil, öğrencinin içerisinde bizzat yer aldığı, sürekli ve dinamik bir işlemdir.
- Kazanılan bilgi, her birey tarafından hem kişisel hem de sosyal anlamda yeniden yapılandırılır.

Yukarıda ifade edilen temel prensiplere uygun bir öğretim sürecini gerçekleştirebilmek için, kısmen de olsa öğretmenin de kendi öğretim stratejisini oluşturmasına izin verilmelidir. Teknoloji; etkin, özgün, amaçlı ve ortaklaşa bir öğretim gerçekleştirebilmek için mutlaka işe koşulmalıdır. Ayrıca, öğrencilere

bilgilerini sınavabilecekleri çeşitli öğrenme yaşantıları da sunulmalıdır.

Özetle, müzik eğitiminde yapılandırıcı anlayış;

- Öğretmeye değil, öğrenmeye önem verir.
- Bireylerin farklılığını kabul eder.
- Öğrencilerin araştırmacılığını destekler.
- Öğrenme sürecinde daha önceki yaşantılara önem verir.
- Öğrenmede performans ve etkinliklere ağırlık verir.
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini dikkate alır.
- Öğrencinin sosyal bir çevre içerisinde öğrenmesi anlayışını benimser.
- Öğretimde gerçekçilik ve işlevselliği destekler.
- Öğrencilere bilgi oluşturma ve deneyimlerinden sonuç çıkarma fırsatı verir.

B.2.3. Programının Temel Yapısı (I-VIII. Sınıflar):

Müzik dersi öğretim programı; genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır.

a) Genel Amaçlar:

Müzik öğretiminin amacı, Türk milli eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek,
- Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmelerine imkân sağlamak,
- Yaratıcılık ve yeteneğini müzik üretme yoluyla geliştirmek,
- Yerel, bölgesel, ulusal, uluslararası müzik kültürlerini tanımak,
- Kişilik ve özgüven gelişimlerine katkı sağlamak,
- Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak,
- Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek,
- Bireysel ve toplu olarak, nitelikli ve değişik türlerdeki şarkıları dinleme, söyleme ve çalma etkinliklerine katılımlarını sağlamak,
- Müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek,
- Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,
- İstiklal Marşı başta olmak üzere milli marşımızı özüne uygun olarak seslendirmelerini sağlamak,

- Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmek,
- Milli birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran müzik kültürü ve birikimine sahip olmalarını sağlamak,
- Atatürk'ün Türk müziğinin gelişmesine ilişkin görüşlerini kavramak ve Atatürk ilke ve inkılâplarına gönülden bağlı, kültürlü bireyler olarak yetişmelerini sağlamak.

b) Temel Beceriler ve Değerler:

Müzik dersi I-VIII. sınıflar öğretim programı, içerdiği öğrenme alanları ve kazanımlarla öğrencilerde temel becerilerin ve değerlerin gelişmesini sağlayacaktır.

Bu programla ulaşılmaması beklenen temel beceriler; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, müzik okur-yazarlığı edinme, estetik duyarlığa sahip olmadır. Ulaşılmaması beklenen temel değerler ise, paylaşım, hoşgörü, sorumluluk bilinci olarak belirlenmiştir.

c) Öğrenme Alanları:

Müzik dersi öğretim programı, "Dinleme - Söyleme - Çalma", "Müziksel Algı ve Bilgilenme", "Müziksel Yaratıcılık" ve "Müzik Kültürü" adı altında dört temel öğrenme alanı üzerine oturtulmuştur. Bu öğrenme alanları, içerikleri bakımından birbirleriyle tamamen bir bütün oluşturup, sadece gerekli hallerde ayrılabilirler.

d) Kazanımlar:

Kazanımlar, öğrenme-öğretme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar aracılığı ile öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

e) Etkinlikler:

Müzik Dersi Öğretim Programı'nda verilen etkinlikler sadece örnek niteliğinde olup, öğretmen, bu etkinlikleri dilerse aynen kullanır, dilerse de değişiklikler yapabilir. Önemli olan, etkinliklerin, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin etkin rol almasını sağlayacak biçimde düzenlenmesine, çevresel özellikler ile öğrencilerin ilgi, ihtiyaçları ve var olan bilgileri de göz önünde bulundurularak, öğrenci merkezli ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun planlanmasına dikkat edilerek gerçekleştirilmesidir.

f) Müzik Dersi Öğrenme ve Öğretme Süreci:

Müzik eğitiminde kazanımlara uygun olarak, "oyun, dans, devinim" ekseninde ilgili yöntemlerden yararlanılması, dersin işlenişinde ayrı bir önem taşımaktadır.

Genel müzik eğitiminde, nota öğretimi, amaç değil, araç olduğundan hareketle, programda, nota öğretimi IV. sınıftan başlatılmıştır. Kulaktan şarkı öğretim yöntemi ise, IV. sınıf düzeyine kadar aktif olarak uygulanmakla birlikte, nota öğretiminin yanında, ilköğretim süreci boyunca her düzeyde mutlaka kullanılmalıdır. Ayrıca, VII. ve VIII. sınıflarda, öğrencilerin ergenlik dönemine ilişkin ses yapılarındaki değişim sebebiyle, bu dönem çocuklarında şarkı söyleme etkinliğinden çok, dinleme, çalma ve yaratıcılık eğitimlerine ağırlık verilmesi uygun olacaktır.

İlköğretim I-VIII. sınıf müzik ders programında ifade edilen kazanımlardan bazıları, eğitim-öğretim yılı içerisinde, müzik eğitiminin basitten karmaşığa doğru işlenmesini sağlamak ve hangi kazanımın hangi kazanımdan önce mutlaka işleneceğine işaret etmek amacıyla; "sıralı kazanımlar", "???" sembolü ile kazanım tablosunun açıklamalar bölümünde belirtilmiştir. Açıklamalar bölümündeki sıralı kazanımlarda belirtilen "???" sembolü, kazanımın hangi kazanımdan sonra verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Sıralı kazanımların işlenmesinde belirtilen öncelik-sonralık sırasına uyulması önemlidir. Sıralı kazanımların ne zaman verileceği ise müzik öğretiminin etkililiği, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları, bireysel farklılıkları ve çevre özellikleri göz önünde bulundurularak düzenlenmeli ve yıllık planda eğitim-öğretim yılına yayılarak verilmelidir. Özetle, sıralı kazanımlardan anlaşılması gereken, kazanımların birbirini takip eden haftalarda işlenmesi zorunluluğu değil, sadece, etkili müzik eğitimi için, kendi içlerinde belirtilen öncelik-sonralık sırasına uyulmasına dikkat edilerek işlenmesidir. Ayrıca bu kazanımlar, başka ders işleniş süreçlerinde, farklı kazanımlarla ders içi ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir.

Sıralı olan kazanımların dışındaki diğer kazanımlar ise, yukarıda belirtilen eğitim-öğretim süreçlerinin planlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar gözetilerek, yıl içerisinde farklı zamanlarda tekrar edilerek kullanılabilir. Ayrıca bu kazanımlar farklı kazanımlarla ders içi ilişkilendirme yapılarak da verilebilir.

Belirtilen sıralı kazanımların öncelik-sonralık sırasına uymak kaydıyla, birbirlerini tamamlayan, birbirleriyle ilişkili birden fazla kazanım; öğrenme ve öğretme süreçlerinin planlanmasında, aynı ders işleniş süreçlerinde ele alınabilir.

Programda sınıf düzeylerine göre verilmiş olan kazanımlar, müzik eğitiminin diğer öğrenme alanlarıyla ve özellikle "dinleme-söyleme-çalma" alanında uygun görülen kazanımlarla, öğrenme-öğretme süreçlerinin her aşamasında ilişkilendirilmelidir.

Kazanımların işlenişinde, açıklamalar bölümündeki sınırlılıklara dikkat edilmeli

ve öğrenci seviyesine uygun bir işleniş sırası izlenmelidir.

M. Kemal Atatürk'ün "*Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür*" sözü ışığında; Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, ulusal bilinci gelişmiş, ince sanat zevkine sahip, kültürlü bireyler yetiştirme anlayışı, her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, Atatürkçülük kazanımları, yıl içerisinde tekrarlı olarak 10 Kasım Atatürk'ü Anma Haftası, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı ve sair özel gün ve haftalarla ilişkilendirilerek işlenmelidir.

Müzik dersinde, temel yaşam becerilerinin yanı sıra, olumlu kişilik gelişimine de dikkat edilmeli, diğer disiplinler ile de ilişkiler kurularak; müziğin yaşamın bir parçası olduğu gerçeği her fırsatta dile getirilmelidir. Programı oluşturan kazanımlarda öngörülen bilgi, beceri, tutum ve değerler gözlenebilir nitelikte olup, öğrencilerin kazanımlara ulaşmasında program içerisinde örnek olarak verilen etkinlikler sadece bir araç olarak görülmelidir. Programın ölçme-değerlendirme boyutu, sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Yapılacak ölçme ve değerlendirmeler, farklı ölçek-ölçütlerin kullanımına olanak sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

Öğrenme-öğretme sürecinin başında, öğrencilerin ön öğrenmelerini (bilgilerini) ortaya çıkarmak amacıyla, derse hazırlayıcı ve motive edici uygulamalara (etkinliklere) yer verilmelidir.

Her öğrenci, bir dönem süresince en az bir performans ödevi hazırlamalıdır.

Ders yılı sonunda öğrendiklerini sergilemek, paylaşmak ve öğrenmeyi zevkli kılmak amacıyla yılsonu etkinlikleri yapılabilir.

Dersin işlenmesi sırasında öğretmen, kılavuz kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve bu kitapları destekleyecek, ses efektleri de içeren; milli bayramlar, özel gün ve haftalarla ilgili marş, türkü ve benzeri seçkin eserlerin de yer aldığı çoklu ortam araçları kullanılmalıdır. CD'de yer alacak eserlerin, "Çocuğa Görelik" ilkesi doğrultusunda, sınıf seviyeleri ve ses sınırlarında, üsluba uygun seslendirilip çalınmış, eğitimde kullanılabilir nitelikte olmasına özen gösterilmelidir.

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı, 14 Mart 1977 yılında İstanbul’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini 50.Yıl İlköğretim Okulu’nda, liseyi Nişantaşı Kız Lisesi’nde tamamladı. Lise yıllarında Ayşe Nur ÖZPEKEL’in desteğiyle İstanbul Üniversitesi Türk Müziği Bölümüne yarı zamanlı olarak girdi. Bu okulda, İsmail Hakkı ÖZKAN, Alaaddin ADAY, Fatih SALGAR, Süheyla ALTMİŞDÖRT, Seha OKUŞ gibi değerli hocalardan ders aldı. 1995 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuarı Temel Bilimler Bölümünü kazanınca dört sene okuduğu İstanbul Üniversitesi Konservatuarını yarıda bırakmak zorunda kaldı. Lisans eğitiminden sonra, Özel Sultan Fatih İlköğretimi Okulu’nda öğretmenliğe başladı. Öğretmenliği sırasında, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Öğrenimine başladı. Bunun yanında, okul içi, okul dışı eğitim seminerlerine katıldı. Okul içinde, “Okulda Akran Zorbalığı”, “İnsan Yönetimine Dair”, “Kalite Yönetimi”, “Değerler Eğitimi” gibi birçok seminere, okul dışında ise, Orff-Schulwerk Eğitim ve Danışmanlık Merkezinin açmış olduğu orff yöntemi ile ilgili birçok seminer, kurs ve atölye çalışmalarına katıldı. Çetin KÖRÜKÇÜ yönetimindeki İleri Türk Müziği Konservatuarının koro çalışmalarına ve çeşitli dernek ve kuruluşların özel çalışmalarına kemana ile katıldı. Halen Haliç Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisidir ve Özel Sultan Fatih İlköğretim Okulu’nda müzik öğretmenliği yapmaktadır.